C:\Users\Plazma\Desktop\308\Marco_Polo-Milion.pdb

PDB Name: Milion
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Marco Polo
Milion
Publikováno se svolením
Zdroj: www.citanka.cz
Úvod
KNIHA I. - a počínají sě prvnie knihy páně Markovy Pavlova z Benátek o divných věcech vlastí navzchodslunečných.
A najprvé kterak a proč pan Mikuláš Pavlův z Benátek a pan Matúš šli jsú do krajin na vzchod slunce, kapitola prvá.
Kterak krále velikého taterského došli jsú.
Kterak u toho krále milost nalezli, kapitola III.
Kterak je ten král poslal k římskému papežovi, kapitula čtvrtá.
Kterak jsú čekali v Benátkách volení papeže, kapitola pátá.
Kterak jsú sě vrátili k taterskému králi, kapitola šestá.
Kterak jsú od něho přijati, kapitola sedmá.
Kterak Markus, syn pana Mikuláše, rostl v milosti před králem, kapitule osmá.
Kterak po mnoho časieh obdržali jsú od krále, aby sě domův vrátili, kapitola devátá.
Kterak sě do Benátek vrátili, kapitule desátá.
Popsánie vlastí na vzchod slunce a prvé o Menší Armenii, kapitule jedenástá.
O tureckéj vlasti, kapitole dvanástá.
O Větší Armenii, kapitole třinástá.
O vlasti Zorzany
O království mosulském, kapitola XV.
O městě Baldachum, kapitola XVI.
O městě Taurisii, kapitola XVII.
O divu přenesením jedné hory, kapitola XVIIl.
O vlasti porskéj, kapitule devatenástá.
O městu Yasdy, kapitule dvacátá.
O městu Krerman, kapitule XXItá.
O městu Kamandu a o vlasti Reobarle, kapitole XXIItá.
O rovni, jenž slove Formosa, kapitola XXIIItá.
O vlasti mezi městem Kormos a městem Krerman, kapitule dvacátá čtvrtá.
O druhé vlasti, jenž jest mezi městem Krerman a mezi Kobynam, kapitule XXVtá.
O městu Kobynan, kapitole dvacátá šestá.
O vlasti Tymochaym, kapitule XXVIItá.
O jednom ukrutníku, jenž slove Stařec.
O smrti toho starce a o zrušení města, XXVllltá.
O městu Sopurgam, kapitule třidcátá.
O městě Balach, kapitola XXXI.
O hradu Tajtam a jeho krajinách, kapitola XXXIl.
O městě Scassem, kapitola XXXIII.
O zemi Balascie, kapitola XXXIV.
O zemi, ješto slove Bastia, kapitole XXXVtá.
O zemi Tesymur, kapitule XXXVItá.
O zemi Bochayn, kapitule XXXVIItá.
O zemi Kastor, kapitole XXXVIIltá.
O městu Samaritam, kapitola XXXVIIIItá.
O zemi Kartaym, kapitule čtyrycátá.
O zemi Kotam, kapitule XXXXltá.
O zemi Peym, kapitule XXXXIItá.
O zemi Ciarciam, kapitule XXXXIII.
O městu Lop a o velikéj púšči, kapitola XXXXlllltá.
O městu Sachion, kapitule čtyrycátá pátá.

O zemi Kamul, kapitule XXXXVItá.
O zemi Tyntintalas, kapitule XXXXVIItá.
O zemi Suttur, kapitola XXXXVllltá.
O městu Kapycion, kapitule XXXXVllltá.
O městu Ezyna, kapitole padesátá.
O městu Karokoram, kapitole padesátá prvá.
O prvném králi taterském, jenž slul Chynchyš, kapitule Ldruhá.
O bití Tateruóv s tiem králem, kapitule LIIItí.
O číslu a o poráţtě Taterských, kapitole LIIIItá.
O obecným obyčeji taterským a o mnoství žen, kapitole padesátá pátá.
O odění taterském, kapitole padesátá šestá.
O obecným pokrmu taterském, kapitole LVII.
O modlosluhování, kapitule LVIII.
O udatnosti, kapitule padesátá VIIIItá.
Tuto o řádu jejich, kapitole šedesátá.
O súdech taterských, kapitule šedesátá prvá.
O poléch a oráni Barguij, kapitole LXdruhá.
O království Ergymul, kapitole LXIIItí.
O zemi Egrygaya, kapitole šedesátá čtvrtá.
O zemi Tengut, Gog a Magog, kapitole LXVtá.
O městu Czyandu a o královském lesu, LXVI.
O miestech modloslužných, kapitola LXVII.
KNIHA II.
Počínají sě knihy druhé o moci a velebnosti Kublajových krále taterského.
Kterak Najam proti králi Kublajovi směl sě protiviti, kapitole druhá.
Kterak sě král Kublaj připravil, kapitole třetí.
Kterak jsú sě spolu bili, kapitole čtvrtá.
O smrti Najamově, kapitule pátá.
Kterak král Kublaj Saracénóm přemlknúti kázal, že jsú směli haněti Spasitele, kapitola šestá.
Kterak daruje veliký kám rytieře své, když vítězstvie obdrţie, kapitule sedmá.
O dvornosti krále Kublaj, kapitola osmá.
O divném paláci, jenž jest v Kambalu, a divnej rozkoši, kapitola VIIIItá.
Popsánie toho města Kambalu, kapitola desátá.
O předměstí a o velikém kupectví, kapitola Xltá.
Kterak velikého kám střehú, kapitole dvanástá.
O poctivém hodování jeho, kapitole XIIItá.
O slavnosti královych narozenin a o nádheře šatstva jeho dvorních vojáků kapitola XIV.
O druhém velikém hodu února měsiece kapitule XVtá.
O divokém zvěřě, ješto lovci posielají v jisté časy roku k dvoru velikého krále, kapitola XVI.
O lviech, o levhartiech a orlicích etc. k lovu zučených, kapitule sedmnástá.
O velebném lovu králově, kapitola XVIIItá.
O lovu ptactva, kapitule XVIIIItá.
O jeho divných staniech, kapitule XX.
O rázu peněžném velikého kám, kapitola XX.
O dvanásti vladařích jeho zemi, kapitola XXltá.
O množstvi stanovišč, kapitule XXIItá.
O opatrnosti a o vzásobení proti neplodným a drahým letóm a o slitování nad chudémi, kapitole XXIII.
O tom pití, ješto miesto vína dělají, kapitola XXIIIItá.
O kameni, jenž hoří jako drva, XXV. kapitole.
O velikéj řěcě, jížto ději Pulystanghynet, a o krásném mostu téj řěky, XXVI.
Krátké popsánie jednéj cesty téj vlasti.
O království Kamffuga, kapitole dvacátá VIII.
O hradu Kaykuy, a kterak král z toho hradu zrádně jat byl a vydán popu Janovi, XXVIIII.
O velikéj řěce Karamoram, kapitule XXX.
O městu Kvengianffu, kapitole XXXl.
O vlasti Chymchim, kapitule třidcátá druhá.
O vlasti Akbalech kapitole XXXIII.
O vlasti Syndynffu, kapitule XXXIIIItá.
O vlasti Tebeth, kapitacle XXXVtá.
O jinéj krajině téj vlasti a o jich obyčeji.
O vlasti Kaydu, kapitule třicátá sedmá.
O vlasti Karayam, kapitula třicátá osmá.
O jiné krajině téj vlasti Karayam, XXXVIIII.
O vlasti Ardandam, kapitole XXXX.

O velikým boji, jenž byl mezi Tatary a králem Nyen.
O městu Mien a o krásném hrobu.
O vlasti Bangala, kapitole čtyřicátá Illlá.
O vlasti Kangigu, kapitole čtyřidcátá V.
O vlasti Amu, kapitole čtyřidcátá šestá.
O vlasti Toloman, kapitole čtyřidcátá sedmá.
O vlasti Cyngny, kapitule XXXXVIII.
O městu Kakanfu a potom dále o jiných městech.
O městě Kadinfu a Snyguimata tuto čte.
O veliké řěce Koromoram a městech.
O vlasti Mangi a o milosti a spravedlnosti.
Kterak Baljatn vojsky velikého kám přemohl.
O městu Kojgajnguj.
O městech Panty a Kajn.
O městech Tynguj a Janguj.
Kterak město Syamphu praky dobyto bylo. Kapitole LVII.
O městu Synguj a o velikéj řěce Kvyan.
O městu Kajkuj.
O městu Czyngianfu.
O městu Chynchinguj, a kterak měštěné v něm zmordováni jsú.
O zšlechtilém městu Synguj tu píše.
O divném městu Kvynsaj tuto píše sě.
O užitciech, jenž béře veliký kám z Kvynsaj a vlasti Mangi.
O městu Tampynguj a o jiných mnohých městech takto.
O království Fuguj.
O městech Kvelunffu a Ugven.
O městu Fuguj.
O městu Zaytem a o břehu zšlechtilém.
KNIHA III. - Počínají se třetí knihy.
Popsánie lodí v Indie.
O ostrovu Zynpangu tuto jest.
Kterak veliký kám poslal svú vojsku, aby dobyli ostrovu Zipangu.
Kterak zlámají sě lodi taterské a kterak jich mnoho uteklo z vojsky.
Kterak jsú sě Tatařie snažně vrátili do Zipangu.
Kterak jsú Tatarové obleženi byli a město, jakož stekli, vrátili.
O ukrotenství a modloslúžení.
O množstvi ostrovóv tej vlasti.
O vlasti Cziamba, kapitule VIII.
O velikém ostrovu.
O vlasti Loehat píše sě.
O ostrovu Pentaim.
O království Ferlech.
O království Basman.
O království Samora.
O království Dragoiam.
O království Lambrij.
O království Fanfur.
O ostrovu Nekuram.
O ostrovu Anganam.
O ostrovu Stylam.
O království Maabar i Věčší Indii.
O království Var a o bludiech jejich.
O rozličných obyčejích téj vlasti.
O jiném položení a novinách.
O tom městě, v němž svatý Tomáš apoštol leží.
O modloslúžení v tom království.
O království Mutfyly a Odamanty.
O království Lae tu sě píše takto.
O království Kolyum.
O království Komaří.
O království Ely.
O království Melibar.
O království Gozirach.
O královstvéch Tahakambaoch.

O dvú ostrovú, v jednom bydlé mužie bez žen a v druhém ženy bez mužóv.
O ostrovu Skoyra.
O velikém ostrovu.
O velikých ptáciech tuto.
O ostrovu Kamzibar.
O množství ostrovóv.
O vlasti řečený Abastia.
O jednom biskupu křesťanském.
O rozličnosti zvieřat v Abastii.
O téj vlasti Aden takto.
O jednéj krajině, jenž Tataři sú obsadili na straně severní.
O jednéj krajině, do niež pro bláto a pro led nemóž jíti.
O vlasti temnosti, jenž tak slove, kapitole.
O vlasti ruskéj nebo o Rusích.

Úvod

Počíná se úvod ke knize pana Marka Pavlova z Benátek o obyčejích a poměrech východních zemí. Já, bratr František Pipin z Bononie, člen řádu dominikánského, byl jsem vyzván od některých představených a pánů svých, abych přeložil z jazyka lidového do latiny knihu moudrého a ctihodného muže, pana Marka Pavlova z Benátek o poměrech a obyčejích východních zemí; aby ti, kteří čtou raději v jazyce latinském než lidovém a také ti, kteří nemohou vůbec neb snadno porozuměti zvláštnostem jiného jazyka buď pro všelikou rozmanitost jazyků neb pro jejich rozdílnost, mohli si ji s větší chutí přečísti aneb jí snáze porozuměti. Mohli sice sami vykonati práci, kterou mi uložili, lépe než já, ale nechtěli se obírati věcmi pozemskými ani je popisovati, protože měli vážnější úkoly na starosti a dávali přednost věcem vznešeným před prostými. Já pak vyhovuje jejich rozkazu přeložil jsam obsah této knihy věrně a úplně do latiny přístupné a srozumitelné, neboť látka knihy si tohoto způsobu vyžadovala. Aby se pak práce tato nezdála nicotnou a neužitečnou, snažil jsem se, aby věřící čtenáři této knihy přečtením jejím získali mnohonásobnou milost od Pána: až poznají v rozmanitosti, krásе i velkoleposti tvorů zázračná díla Boží, budou se moci podivovati jeho ctnosti a moudrosti. Nebo vidouce pohanské národy plné tak veliké zaslepenosti a tak veliké neřesrti, vzdají díky Bohu, který věřící v něho ozářiv světlem pravdy, ráčil povznésti z tak nebezpečných temnot do podivuhodného světla svého. Nebo majíce soucit s jejich nevědomostí, budou prosit Pána za osvícení vlastních srdcí. Také zatvrzelost bezbožných křesťanů se rozplynae tím, že nevěřící národové horlivěji uctívají modly než mnozí z těch, kteří jsou označeni Kristovým znamením, uctívají pravého Boha. Také mysl některých kněží může býti podnícena k šíření víry křesťanské, aby jméno Pána našeho Ježíše Krista, upadlé v zapomenutí u tak velkého množství národů, donesli za přispění ducha Božího k zaslepeným národům nevěřících, kde žeň je sice mnohá, ale dělníci nemnozí. Aby se však mnohé věci neslýchané a u nás nezvyklé, o nichž je zmínka na četných místech v této knize, nezkušenému čtenáři nejevily neuvěřitelné, budiž všem čtoucím dáno na vědomost, že uvedený pan Markus,jenž o těchto zázracích vypravuje, jest člověk múdrý, věrný a nábožný a poctivými mravy ozdobený, ode všech, jenž jej znají, dobré svědčství maje, že pro mnoho jeho cti i poctivosti s právem jeho pravenie jest viery duóstojno. Neb i otec jeho pan Mikuláš všie múdrosti a opatrnosti muž, všecky ty věci právě takéž vypravoval. I také strýc jeho pan Matúš, o němž zmienka jest v těchto knihách, muž jistě počestný, nábožný i múdrý, na své smrtedlné posteli spovědlníkovi svému v pilném a ochotném rozmlúvaní pod přísahú jest pravil, že to vše, což v těchto knihách popsáno stojí, jest věrná pravda. A protož v překládaní jich práci jsem se přijal bezpečnějším svědomím, k utěšení těch, ktož v nich čísti budú, a chvále Pána Jezu Krista, všech věcí vidomých i nevidomých stvořitele. Tyto knihy jsú v troje knihy rozděleny, z nichžto každé jsú v vláštnie kapituly rozděleny, jichžto knih na počátciech k snadnějšímu nalezení toho, což v nich psáno jest, znamení kapitul tuto napřed jest psáno. A tak sě dokonává předmluva, z latinské česky přeložená.

Tuto jsú popsány kapitoly prvních knih na tuto řeč takto :

Kterak a proč pan Mikuláš Pavlův z Benátek a pan Matúš brali jsú sě do krajin na východ slunce, kapitola první.
Kterak k krále velikého taterského dvoru došli jsú, kapitola druhá.
Kterak jsú u toho krále milost nalezli, kapitola třetí.
Kterak je ten král poslal k římskému papeži, kapitola čtvrtá.
Kterak jsú v Benátkách čekali, až by papež zvolen byl a potvrzen, kapitola pátá.
Kterak jsú sě vrátili zasě k taterskému královi, kapitula šestá.
Kterak jest je přijal král, kapitula sedmá.
Kterak Marek, syn pana Mikuláše, všil v milost před králem, kapitula osmá.
Kterak po mnohých časích obdrželi jsú sobě od krále odpuščenie, aby sě domův vrátili, kapitula devátá.
Kterak jsú sě do Benátek vrátili, kapitula desátá.
Popsání vlastí na východ slunce a najprvé o Menší Armenii, kapitula jedenástá.
O zemi tureckéj, kapitula dvanástá.
O Armenii Větší, kapitula třinástá.
O zemi Zoranskéj, kapitula čtrnástá.
O království Mosulském, kapitula patnástá.
O městu Baldachy, kapitula šestnástá.
O městu Tavrysii, kapitula sedmnástá.
O divu přenešenie jednej hory v té zemi, kapitula osmnástá.
O zemi Porskej, kapitola bez jedné dvacátá.

O městu Yasdy, kapitula dvacátá.
O městu Kroman, kapitula jedna a dvacátá.
O městě Camandu a o vlasti Reobarle, kapitula XXII.
O jedné pláněvě veliké neb o poli, ješto slove latině Formosa, jakožto by řekl krásná, a o městu Kormos, kapitula XXIIItá.
O poměznej vlasti mezi městem Kormos a mezi městem řečeným Kerman, kapitula XXIV.
Opět o druhé vlasti, ješto jest mezi městem Krerman a mezi městem Kobynam, kapitula XXV.
O městu Kobynam, kapitula XXVI.
O vlasti, ješto slove Tymochaym a o dřevu slunce, jenž od latiníkův slove obecně dřevo suché, kapitula XXVIIá.
O jednom ukrutníku, jenž slovieše Stařec z hor a o jeho měčéřích, kapitula XXVIII.
O smrti toho starce a o zrušení města jeho, kapitula XXIX.
O městu, ješto slove Sopurgam, a o jeho krajinách, kapitula třicátá.
O městu Balach, kapitula XXXItá.
O hradu Taytam a o jeho krajinách, kapitula XXXIItá.
O městu Štašem, kapitula XXXIIItá.
O zemi, jenž slove Balastie, kapitula XXXIV.
O zemi, jenž slove Tešimur, kapitula XXXVtá.
O zemi, jenž slove Betham, a o převysokých horách, kapitula. XXXVIItá.
O zemi, jenž slove Castar, kapitula XXXVIII.
O městu Samartam a o divu některého stlúpa, jenž sě stal v kosteli svatého Jana Božieho Křtitele, kapitula XXXIXtá
O zemi aneb o vlasti, jenž slove Karthaim, kapitula XXXX.
O zemi, jenž slove Katham, kapitula XXXXI.
O zemi, jenž slove Peym, kapitula XXXXII.
O zemi, jenž slove Cyrarciam, kapitula XXXXIII.
O městu Lop a o převeliký púšči, kapitula XXXXIV.
O městu Sachyon a obyčeji pohanském v pálení mrtvých, kapitula XXXXV.
O zemi, ješto slove Kamul, kapitula XXXXVItá.
O zemi, ješto slove Tyntyntalas, kapitula XXXXVIItá.
O zemi Suttur kapitula XXXXVIIItá.
O městu Ezina a o jiné veliké púšči, kapitula padesátá.
O městu Baroboram a o počátku pána taterského, kapitule padesátá první.
O prvém králi taterském, jenž slul Chynchys, a o jeho nesvornosti s vlastním jeho králem, kapitula padesátá druhá.
O bití Tatarův s tiem králem a o jich svítězení, kapitula padesátá třetí.
O číslu a pořádsě králův taterských, a kterak těch králův těla mrtvá pohřebují na hoře Alkay, kapitula padesátá čtvrtá.
O obecných obyčejích a mravů tatarských a o mnoství žen, kapitula padesátá pátá.
O oruží a o rúchu neb oděvu jejich, kapitula padesátá šestá.
O obecném pokrmu Tatarův, kapitula padesátá sedmá.
O modlosluhování a o jejich bludech, kapitula padesátá osmá.
O udatnosti a o vtipu a o síle Tatarův, kapitula padesátá devátá.
O řádu a zřízení zástupu tatarského a o pilnosti k bojování a o smělosti jejich, kapitula šedesátá.
O súdech a spravedlnosti, kapitula LXtá prvá.
O poléch a o planinách té krajiny, ješto slove Barguij, a o konečných ostroviech strany puólnočnie, kapitula LXII.
O království Ergymul a o městu Syngnij, kapitula LXtá třetí.
O zemi, jenž slove Egrigaia, kapitula LXtá třetí.
O zemi, ješto slove Tenduch a o jiných, ješto slovú Gog a Magog a o městu Trangamor, kapitula LXtá pátá.
O městu řečeným Czyandu a o královém lesu, jenž jest blízko něho a o některých svátcích tatarských a o zklamání čaroděníkův, kapitula LXtá šestá.
O některých miestech modloslužných, kapitula LXtá sedmá.
A tak sě dokonávají kapituly prvních knih.
A najprvé kterak a proč pan Mikuláš Pavlův z Benátek a pan Matúš šli jsú do krajin na vzchod slunce, kapitola prvá.
A času tohoto, kteréhožto Baldvyn, knieže, duóstojenství konstantinopolitánského ciesařstvie spravováše, léta točíš od narozenie Buóžího tisícího dvústého a padesátého, dva urozená a poctivá a múdrá vlastnie bratřie, z výborného města Benátek bydlem, vlastní svú lodí rozličném zbožím a kúpí obtiežený a obecnú a spolní svorností na březě benátském vsedše, v prospěšném povětří s Božím spósobením do Konstantinopoli se brali. Z těch bratrú dvú starší mějíše jméno Mikuláš a druhý Matúš, jichžto pokolenie duóm Pavlů slovíše. A když tu v Konstantinopolitánském městu v krátkém času věc svú po své vůli spósobili, jedúce odtud pro lepší prospěch přišli jsú k břěhu města armenského, jenž slove Galdayda, kdežto drahý dary připravivše, podlé toho, jakž jim rada byla dána, brali jsú sě k dvoru jednoho velikého krále tatarského, jenž slove Barka, jemužto všicky dary, kteréžto s sebú biechu přinesli, dadúce velmi milostivě jsú od něho přijati, od něhožto zasě mnohem většie dary jsú vzali. A když v jeho království již celý rok biechu a již zasě do Benátek vrátici sě chtiechu, brzo mezi dřieve jmenovaným králem Barkú a jiném králem tatarském, jménem Alan, nová a převeliká válka sě vztrhně. A když sě v hromadu obú dvú zástupové tepúce srazé, Alau král tu svítězí a krále Barkon zástup velmi porazí. Pro kterúžto věc na těch cěstách, kterémiž jsú byli tam přijeli, veliké bieše nebezpečenství, takže tudy zasě domův nesmějíchu. Avšak poradivše sě, kterak by se mohli zasě do Konstantinopoli vrátiti, musili zpět království Barkovo objeti. A tak jedúce přijeli jsú do města jednoho, jenž slove Ewchata, a tudy

jedúce převezli jsú sě přes potok, jenž slove Tygris, kterézto jest jeden ze čtyř potokův rajských. A tak jsú přešli jednu púšč cestú sedmnáste dní dlí a tu jsú nemohli nižádného města ani žádné vsi nalézti, až právě došli jednoho velmi krásného města, jenž slove Bochara v perské vlasti, v němžto sedieše jeden král, jménem Barach, kdežto jsú tři léta přebývali.

Kterak krále velikého taterského došli jsú.

Toho času jeden muž pln múdrosti od dřieve řečeného krále Alan k velikému tatarskému královi jsa poslán, přijel bieše do toho města Bochara a nalez tu dřieve řečené muže, ani sě již biechu tatarský řeči úplně naučili. Velmi jest tiem vesel byl, protože Vlachuóv nikdy jinde bieše nevídal, to vše velmi žádáše viděti. A když drahně dní s nimi tu přebývaje v tovařiství o mnohých věcech rozmlúváše; shledav jich počestný obyčej a vzácné mravy, radil jim, aby s ním k velikému králi tatarskému došli a slibuje jim, že jim chce velikú libost ukázati a velmi ctíti. Tehdy oni znamenavše, že nemohú bez veliké nesnadnosti snadně sě domův vrátiti, poručivše sě Pánu Bohu zdvihnú sě s ním spolu, majíce s sebúv čeleď křesťanskú, kterúžto z Benátek s sebú vedli. A tak v jednom plném roku došli jsú k největšiemu královi všech Tataruóv, jemuž řiekáchu Kublaj, jenž jejich jazykem veliký kám slove a latině veliký král nad králi. Příčina prodlení času nejedna tato byla, neb pro veliké sněhy a rozlitie řek a potokův musili jsú očekávati na cěstě, doněvadž snieh, jenž sě bieše zřítil, a vody, jenž sě byly rozlily, pominuly. I bieše cesta jejich toho léta po puólnočním větru, jenž od Benátčan slove jejich jazykem přirozeným tramuntana. A to, což jsú tu na cestě viděli, na svém miestě v těchto knihách pořád bude psáno.

Kterak u toho krále milost nalezli, kapitola III.

A když již před velikého krále káma biechu přišli, ten jisté král, jenž velmi dobrotivý bieše, mile je přijal i ztazoval na nich po mnohokrát o položení krajin na západ slunce, o římském ciesaři, o králéch a kniežatech křesťanských, a kterak v jejich království spravedlnost držie a také kterak u věcech bojovných sě mají. Také jest pilně tázal o vlaských obyčejéch a mraviech. Pak nade všecko a pilnějie tázal jest jich o papeži křesťanském a o zpósobení modlení viery křesťanské. A oni jakožto mužie opatrní velmi múdře ke všem kusóm jemu pořád odpovídáchu, pro něžto často je k sobě přivésti kazováše, neb mějieše velikú milost k nim.

Kterak je ten král poslal k římskému papežovi, kapitula čtvrtá.

Tehdy pak jeden den dřieve řečený kám, poradivše se prve s svým panstvem, prosil svrchu jmenovaných mužuóv, aby to jeho dle učinili a vrátili sě ku papežovi s jednem z jeho pánuóv, jenž slovíše Rokatel, a prosili papeže od něho, aby k němu sto mudrcuóv křesťanských poslal, jenž by uměli rozumně a múdře ukázati jeho mudrcóm, jestli je to pravda, že by viera křesťanská byla najlepšie mězi všemi a že by bohové tatarští byli ďábli a že by oni i všicky jiní na vzchod slunce byli sklamáni v modlení svých bohuóv. Neb žádáše slyšeti rozumně a otvořitě, která by viera měla spravedlivějšie následována býti. A když jsú pokorně jemu sě poklonili a řkúce, že jsú hotovi ke vší jeho libosti, kázal král psáti listy jazykem tureckém ku papežovi římskému i dal jim, aby jemu je donesli. Dsku také zlatú svědečnú jednu dáti kázal, znamením královým vyrytú a znamenanú podlí obyčeje stolice své. Kterúžto ktož s sebú nese, má provozen býti z města do města ode všech zprávcí zemí, jeho království poddaných, bezpečně i s těmi se všemi, což by jich s ním bylo. A kterak kolivěk dlúho chtěl by v kterém městě neb v městečku býti, má jemu plná potřeba ve všem dána býti. A také rozkázal jim král, aby toho oleje, jenž visieše u hrobu Božího v Jeruzalemě, jemu přinesli, když sě vrátí, neb věřieše Krista býti z počtu jednoho bohuóv dobrých. A když již biechu na králově dvoru poctivě připraveni, vzemše od krále odpuščenie, na cestu sě zdvihnú, list králuóv a dsku zlatú s sebú nesúce, a když biechu již dvadcet dní spolu jeli, ten šlechtic neb pan Rogatal, jehož s sebú jmějiechu, těžce sě roznemuóž, pro něž s jeho volí a s mnohých radú ostavivše jej tu, konali jsú cestu počatú. A pro tu dsku zlatú, kterúžto s sebú jmějiechu, byli jsú vežde počestně přijati. Ale pro rozvodněnie řek a potokuóv, jež jsú v mnohých miestech nalézali, musili jsú často cestu svú meškati. Neb plná tři léta na cestě jsú byli dřieve než jsú k břehu města armenského, jenž slove Elasa, dojíti mohli. Pak z toho města Elasa jedúce po moři, přišli jsú do města Akon měsiece dubna léta Božího tisícího dvústého a sedmdesátého druhého.

Kterak jsú čekali v Benátkách volení papeže, kapitola pátá.

A když jsú došli byli města Akon, slyšeli jsú tu, že kněz Kliment papež čtvrtý nedávno bíše umřěl, pro něž biechu sě velmi zarmútili. I bieše v tu chvíli v tom městě Akon jeden legát papežuóv, to jest kněz Theobaldus z pořádky neb z pokolení miestohrabí z Plačence, jemužto vše, o čež jsú posláni byli, rozprávěli. A jeho rada byla jest, aby ovšem volení a stvrzení papežova čekali. A tak došli jsú do Benátek, aby své navščívili a tu přebyli, až by papež volen a potvrzen byl. A když jsú přišli do Benátek, nalezl pan Mikuláš, ano žena jeho umřela, kterézto byl odšel, ana dietětem těžká. I nalezl syna jménem Marek, jenž již bieše patnáste let stáří, jenž po jeho východu z Benátek bieše sě narodil z dřieve řečené jeho ženy. To jest ten Marek, jenž jest složil tyto knihy, jemužto kterak ty všecky věci svědomy byly, potom shledáno bude. Zatiem volenie papežovo tak sě jest prodlilo, že plnie dvě létě jsú tu bydleli v Benátkách, toho volenie na však den čakajíce.

Kterak jsú sě vrátili k taterskému králi, kapitola šestá.

Po dvú pak letú dřieve řečeného krále poslové bojíce sě, by král jejich přílišném chvílením se nezamútil, mněje, by se již nechtěli k němu zasě vrátiti, vrátili jsú sě do města Akon, Marka dřieve jmenovaného vedúce s sebú. A tak s odpuštěním toho legáta jevše k hrobu, požádavše vzali jsú a vzevše listy od toho legáta královi, v nichžto jim svědčieše, že jsú věrně jednali a že římský kostel ještě papežě nemá, i šli jsú do Glaczie; a když oni jedné z města Akon vyšli biechu, zatiem přijedechu kardinálšší poslové k dřieve jmenovanému legátu, že jsú jej papežem volili i vloží sobě jméno Řehoř. A ihned své posly pošie, aby je zasě navrátili. A když sě vrátichu, tehdy je přijal velmi mile, jimžto jiné listy dal královi tatarskému a dva bratry zákona predikatoruóv dobře učená a počestná, jenž tu biechu v městě Akon, s nimi poslal, z nichžto jeden jmějieše jméno Mikuláš Vicencz a druhý bratr Vilém Tripolitánský. A když biechu přišli do Glaczie, žoldán, babylonský král, svým velikém zástupem na Armenii udeří a ti dva bratřie zákoníci pro nebezpečnost těch válek a zlých příhod na cestách bojiece sě, že by nemohli k tatarskému královi dojíti, s mistrem chrámu armenského

v Armenii ostali jsú, neb jsú často byli v zlých příhodách na smrt. Ale poslové královi všech sě zlých příhod váživše, s velikú prací přijeli jsú k královi, jehož jsú nalezli v městě řečeném Klemejnsu. A byli jsú na cestě ot břeha Glaczie až Klemejnsu léta tři s polúročím. Neb cesta jejich zimě pro sněhy a pro veliké vody a pro velikú zimu malý prospěch mohla mieti. Tehdy král Kublaj, uslyšev zdaleka o jejich vracení, poslal proti nim posly na čtyřiceti dní cesty, jenž jsú kázali zvláščím přikázaním královým, aby jim byla na té cestě ve všem plná a zšlechtilá potřeba dána.

Kterak jsú od něho přijati, kapitola sedmá.

A když jsú přišli na králóv dvór, přišedše před krále poklonili jsú sě s velikú poctivostí jemu a padli před ním. Tehdy on dav jim milé vítanie, kázal jim, aby vstali, a kterak se jím na cestě vedlo, kterak jsú s papežem učiniíi, aby jemu pravili. A když jemu všecko pořád vypravichu a podachu jemu listóv papežových Řehořových, král listy papežovy vesele přijal a jejich věrnéj snažnosti pochválil a olej z lampy hrobu Pána našeho Jezu Krista poctivě přijal a počestně schovati při kázal i otázal král o Marku, kto by byl, a uslyšav, že by byl syn páně Mikulášóv, velmi jej vesele přijal. A tak je všecky tři mezi svými čeledíny za nejpočestnějšie měl, pro něž ode všech dvořenínóv u velikéj poctivosti jmieni biechu.

Kterak Markus, syn pana Mikuláše, rostl v milosti před králem, kapitule osmá.

A tak Marek v krátkém času nauči sě obyčejóv a mravův tatarských i také řeči čtyř jazykuóv rozličných, takže v každém z nich psáti uměl i čísti. I chtieše král shledati jeho opatrnost, i poslal jej pro jednu pilnú věc královstvie svého do daleké vlasti, do nížto přes čtyři měsiece přijíti nemohl. Tehdy on velmi opatrně sě měl v těch věcích, že to král, což jest jednal, vzácně přijal. A kterak libost jmějieše slyšeti noviny, mravy a obyčeje lidské i položení rozličných zemí, a tak Marek, kudyžkolivěk jdieše, velmi sě snažně dáváše v takové noviny, aby sě jich naučil a aby skrzě to mohl sě královí libosti slibiti. Pro něž let sedmnáste, v nichžto bieše čeledínem královém, tak jemu vzácen byl, že jej ustavičně po velikých svých věcí jednání posieláše. A proto tento jeho dóvod jest, proč dřieve řečený pan Marek tak sě naučil navzchodslunečních krajin novin, kteréžto potom dále pilnějšie popsány budú.

Kterak po mnoho časieh obdržali jsú od krále, aby sě domův vrátili, kapitola devátá.

Potom žádajíc dřieve řečení páni vrátiti sě do Benátek, často jsú od krále odpuščenie prosili a král pro velikú milost, s kterúžto k nim mějieše, k povolení nemohl sě přikloniti. Zatiem třie pánové neb šlechtici jednoho krále z Indie, jménem Argon, k velikého krále Kublaje dvoru přijedú, z nichžto jeden jmějieše jméno Onlatay, druhý Alpusta a třetí Koyla, žádajíce od pána svého a prosíce, aby jemu ženu dal svého pokolení. Tehdy jim dá jednu v sedmnásti let starú, jménem Gogatym, a oni jménem svého pána vděčně ji přijmú. A zvědúce, že pan Mikuláš a Mathuós a Marek žádají sě vrátiti do své vlasti, budú od krále za milost a za odpuštěnie pilně prositi, aby jejich králi ke cti svého království ty tři pány k němu poslal s královnú, odkovadžto, chtěli-li by, že by se mohli vrátiti do svých vlastí. Tehdy král k ustavičné jejich prosbě a nemoha zavrti jejich prosby, jakžkolivěk sě o to zamútil, však dal k jejich žádaní své povolenie.

Kterak sě do Benátek vrátili, kapitule desátá.

A když mějíchu sě na cestu zdvihnúti, káže král čtrnáste lodí velikých se vší potřebú a stravú za dvě létě připraviti, z nichžto každá lodí mějíše čtyři sochy a čtyři opony nebo plátna. A když již poposlednie od krále jdiechu, jenž velikú nechutnost pro jejich preč jděnie jmějieše, dal jim dvě šče zlatie, aby ve všech královstvích, jenž biechu poddaná jeho panství, jim byl dán bezpečný próvod a plná potřeba na stravě. A také jim dal poselstvie ku papežovi a k některým králóm křesťanském. Tehdy tak vezúce sě po třech měsících přišli jsú do jednoho ostrovu, ješto slove Zana. Odtud přes Indijské moře vezúce sě puól druhého léta přijedúv k dvoru krále Argon mrtva jeho nalezli jsú. Tehdy pannu tu, kterúž jsú byli králi Argonovi přinesli, syn jeho pojme sobě ji za ženu. A tu jsúce počtli jsú z těch, jako s nimi jeli, jenž jsú byli na cestě zemřeli, pět set a dva a osmdesáte. Neb jich bieše všech spolu kromě múřenínů šest set. A odtud pak dále jedúce čtyři dsky zlaté s přikázaním vzali jsú tu od knieżete řečeného Agatu, jenž miesto královice královstvie spravováše, s neb královic ještě mlád bieše k spravování královstvie svého, a tak aby po všem tom království ctěni byli a bezpečně provozeni, jenž sě velmi dobře stalo. Po mnohých pak časiech a s mnohú prací s Božím spósobením přijedú do Konstantinopoli. A odtud s velikém zbožím a s velikú čeledí zdrávi sě do Benátek vrátili léta Božího tisícího dvústého devadesátého pátého děkujíce Pánu Bohu, že jich ráčil stráž býti a sprostici také práce a zlých příhod. Protoť jsú tyto věci všecky popsány na počátku těchto knih, aby poznal ten, ktož tyto knihy čísti bude, odkud nebo kterak věděti mohl pan Markus Pavlův z Benátek to, co jest v těchto knihách dále psáno. Nebť jest byl svrchu psaný pan Markus v krajinách na vzchod slunce let šest a dvadsěti, jakožť je sám s velikú snahú je spočítal.

Popsánie vlastí na vzchod slunce a prvé o Menší Armenii, kapitule jedenástá.

Po vypravení cěst našich již ku pravení o tom, což jsmy viděli, přistúpím. A najprvé o Menší Armenii psáti budem. Armenii dvě jsta, Menšie a Větší. Menšie Armenie království Tataróm etc. v plat poddáno jest. Tu jsmy nalezli krále, spravedlnost zachovávajíce. A v tom království mnoho měst a městeček, jenž země jest plodná a kratochvilná, lovuóv zvieřecích i ptačích jest v ní mnoho, ale povětřie velmi zdravé. Armenínové země téj, ješto jsú byli za staradávna udatní bojovníci, stali se nyní pijáky a zbabělci. Tu jest nad mořem město řečené Glacia maje břeh morský, k němužto sě scházie mnoho kupcův z Benátek, z Janova a z jiných mnohých vlastí. Nebo tu jest mnohé kupečstvie drahého kořenie rozličného i jiného zbožie drahého země sklad veliký. A také ti, kteréž chtie jeti do zemí na vzchod slunce, ti prvé přijedú do Glacie.

O tureckéj vlasti, kapitole dvanástá.

Turecká země zmiešený lid v sobě má z Řekuóv, z Arménuóv a z Turkuóv. Řeč svú zvláščí mají a ohyzdného Machometa zákon. Neučení a hlúpí jsú lidé, po horách a po žlabinách bydlé, kdež mohú dobytku lepšie pastvy míti. Stáda veliká mají velikého i drobného dobytka. Tu koni a mezkové jsú v drahé ceně. Ale Armenínové a Řékové, kteříž jsú tu v téj zemi, ti v městech a v městečkách bydlé, na hedvábí a na postavciech velmi zšlechtile dělají. Měst mnoho mají, mězi o nimiž zvláště a najjmenovitější jsú Gonyo, Kasarie a Selasta, kdežto svatý Blažej umučen jest pro Pána Jezu Krista. I jsú poddáni jednomu z králuóv taterských.

O Větší Armenii, kapitole třinástá.

Armenia Většíe Tataróm také v plat poddána jest. Veliká země jest a mnoho měst v sobě má a městeček. Hlavné město slove Artinga. Tu postavce výborné dělají. Tu sě zdmú z země horké vody, v nichžto jsú velmi dobré lázni. A po tom městu Artinga jsú jiné dvě městě, z nich slovutnejšie Argiron a Dartirym. V létě přebývá tu mnoho Tataruóv s stády a s dobytkem svým, neb tu jest pastva velmi hojná. Ale zimě odcházejí odtud pro veliké sněhy. V horách téj Armenie jest koráb Noe. Tato země arménská k vejchodu slunce najblíž jest země mosulskéj, ale ve stranu ku puólnoci jest konec země zozanskéj. V krajině téj země ku puólnoci jest jedna studnice veliká, z niežto sě zdme některaká mastná mokrost k oleji podobná, ale k krmiem nehodná, než k mazání a k lampám velmi dobrá, neb všechni lidé, kteří tu o blízce jsú, téj mokrosti požívají k mazání a k lampám. A tak mnoho téj mokrosti z té studnice teče, že z niej pojednú sto lodí spolu naplniti muóž.

O vlasti Zorzany

Zorzania neb zoranská země má krále svého taterskému králi v plat poddaného. Tak praví, že králé zoranský s znamením orličím na ramenú za stara dávna sě rodiechu. Zoranščí lidé slični jsú, v odění udatní a střelci velmi dobří. A jsú křesťané, držie obyčej řečský, vlasy krátké nesúv, jakžto žákovstvo na západ slunce. Také praví, že veliký král Alexander chtě jeti do zoranskéj země, i nemohl jest. Neb musí, ktož chce od východu slunce do země téj jeti, bráti sě tam úzkú cestú, čtyři míle zdli, podlé kteréžto cesty s jedný strany moře leží a s druhéj strany veliké hory, takže malý počet lidí zabrání velikým zástupóm tudy jíti. Tehdy pak, když k nim jeti nemohl, chtěi jim také k sobě zabrániti. A tu na počátku téj cesty silnú věži udělal jest, kterúžto železnú věží jmenoval. V téj zemi mnoho měst jest a hradův. Postavcuóv a hedvábí množstvie mají. Ptáci řečení austares tu výborní jsú, země hojná a plodná. Lidé téj vlasti kupci jsú a robotěři. Tu jest svatého Linharta navzchodslunečného klášter mniší, u kteréhožto kláštera jest jezero veliké, jenž sě zbierá s horních vod, v kterémžto jezeru od prvého dne v postě až do Veliké soboty na všaký den dosti ryb lapají. A pak v jiný čas všeho roku nemuóž tu rybky nalézti. I slove to jezero moře Geluchelam a má v okršli šest set mil a leží od každého mořě dvanádste dní cesty. Do toho jezera vcházie potok Eyfrates, jeden z potokuóv čtyř rajských a mnoho jiných potoků, z nichž ze všech se stávaji jezírka, sem vchází. Se všech stran jsou tato jezírka obklopena horami. Nalézá se zde hedvábí, zvané lidově ghella.

O království mosulském, kapitola XV.

Mosul jest království na východní straně v sousedství Větší Armenie; v něm bydlí Arabové, kteří se klanějí Mahomedu, jsou však tam mnozi křesťané nestoriáni a jakobíni, jimž v čele stojí veliký patriarcha nazvaný jaholith. Tam se vyráběji překrásné látky ze zlata a z hedvábí. V horách tohoto království bydlí lidé, kteří slují Kurdové a z nichž někteří jsou nestoriáni, jiní jakobíni, jiní pak stoupenci Mahomedovi. Ti jsou největší lupiči.

O městě Baldachum, kapitola XVI.

V oněch krajich jest město Baldach, jež se v Písmě svatém jmenuje Susis, kde bydlí nejvyšší kněz Saracénů, nazývaný kalifem. Dělají se tam překrásné látky rozličných druhů ze zlata, podobně i z hedvábí rovněž rozličných druhů, na př. nasso, nak a kremosi. Baldachum je nejznamenitější město toho kraje. Léta od narození Páně tisícího dvoustého padesátého veliký chán tatarský Alau je oblehl a násilím se ho zmocnil, ačkoliv uvnitř bylo přes sto tisíc jezdců. Avšak vojsko chánovo bylo převeliké. Kalif pak, který tam vládl, měl jednu věž plnou zlata, stříbra, drahého kamení a jiných pokladů nesmírné ceny. Ale protože byl lakomý, nedovedl si opatřit dostatečné vojsko, ani nerozdával štědře dary vojinům, jež měl, a tak propadl zmatku. Neboť Alau města dobyl, kalifa zajal a poručil, aby byl zavřen do věže s oním nesmírným bohatstvím, ale aby nedostal nic jíst ani pít. A řekl mu : Kdybys nebyl nenasytně a lakotně tento poklad střežil, mohl jsi osvobodit sebe i své město. Nyní však ať ti pomůže tvůj poklad, jejž jsi tak nemírně miloval. G`tvrtého pak dne hladem zemřel. Městem Baldachem protéká převeliká řeka, po níž se lze plavit až do moře Indického, jež je od Baldachu vzdáleno 18 denních pochodů. Po této řece se dováží i vyváží nesčetné zboží. Hraničí pak s městem, které slove Chisi. Uprostřed mezi Baldachem a Chisi jest město Basera, které je obklopeno háji palmovými, v nichž je velké množství ušlechtilých datlí.

O městě Taurisii, kapitola XVII.

Taurisium jest v oněch končinách nejznamenitější město, kde je hojnost zboží. Je tam nadbytek gem a všech drahých kamenů, zhotovují se tam látky ze zlata a hedvábí ceny převeliké. Město má výhodnou polohu, a proto se tam sjiždějí kupci se všech stran, z Indie, z Baldachu, z Mosulu a Cremosoru, také ze zemi latinských i z jiných krajin tam mnozí kupci získávají bohatství. Přehojný lid v této zemi obývá. Jsou tam nestoriáni, jakobíni a Peršané. Obyvatelé tauriští uctívají Mahometa. Město je obklopeno překrásnými zahradami, kde roste hojnost chutného ovoce.

O divu přenesením jedné hory, kapitola XVIII.

V oněch zemich mezi Taurisiem a Baldachem je hora, která kdysi mocí Boží byla přenesena s jednoho místa na jiné. Chtěli totiž Saracéni Kristovo evangelium zlehčiti, protože Pán praví: [cestu, jižto hledáte proti křesťanóm. Čtění křesťanské praví:] Kterýžkolivěk křesťan bude míti takú neb tolikú vieru v Kristu, jakžto jest jedno horčičné zrno a on die jednéj hořě: zdvihni sě s tohoto miesta a jdi na jiné místo, že by ta hora byla poslušna křesťana. Protož kažte sě sebrati všem křesťanóm z těchto krajin a položte jim jistý rok, ať to na ten den jednokrát učinie jednéj z našich hor, a oni toho nebudú moci učiniti. A vy jim pak diete, že oni nemají toliké víry jako jedno zrno horčičné a že čtení Kristovo nenie dobré ani vám. Odpovězte, ať nebo k vaší vieře budú chtieti přistúpiti anebo všichni, tak malí jako velicí zhubeni budete. A když téj radě kalifus urozumě, přijal ji všicku velmi radostně. A ihned poslal po všecky křesťany, což jich bieše v těch krajinách, jichžto mnoho bieše, i kázal jim čísti to jisté čtenie jejich. A otázal jich, byla-li by to pravda, a oni řekli, že jest tak. Tehdy řekl jim kalifus a přikazuje, aby to učinili v deseti dnech, aby se ta hora hnula s toho miesta, nebo viery sě odřekněte aneb smrti na sě čekajte. To křesťané uslyšavše, velmi sě zamútichu i vrhli jsú myšlení svá ku Pánu Jezu Kristu ke všech věrných spasiteli, jenž v sě úfajíce neostane, aby jim pomoci ráčil z té zlé strasti. Tehdy biskupové a jiní svatí otcové téj krajiny zjednali lid, aby sě nábožně modlili Pánu Bohu, prosiece jeho svaté milosti a postiece sě, aby jim z té núzě ráčil pomoci. A když minú osm dní času toho, jeden anjel svatý zjeví sě u vidění jednomu

důstojnému biskupu a řekl jemu, aby řekl jednomu ševčíkovi jednookému, aby prosil za křesťany, aby ta hora šla zdvihnúci sě, kamž by kalifus kázal, i pověděl jemu anděl jméno i duóm ševčíka toho, kdežto přebýváše. A to viděnie míval jest viecekrát ten jisté biskup. Tehdy když sě již rok kalifů přibližováše, poslal ten biskup po toho ševčíka a pověděl jemu dřieve řečené vidění, i prosil jeho, aby tu modlitvu učinil Pánu Jezu Kristu za proštění křesťanuóv od téj smrti. Tehdy ten ševčík jednooký vymlúvaje sě vece: Já sem hřiešný člověk a nejsem důstojen téj milosti. Neb sě vymlúváše pro svú pokoru. A on jest byl člověk života svatého, čistého a velmi poctivý: na všaký den mšě rád poslúcháše a byl sobě sám oko vylúpl z své hlavy pravé pro takú věc, neb často slýchal pravíc, čtúc a kážíc, že čtení svaté praví: Ač oko tvé pohorší tě, vylup je a vrz od sebe. Neb on bieše dobré sprostnosti člověk i mnějieše, by ta slova tak měla rozuměna býti a státi sě, jakž psána jsú. I přidalo se jemu jednúc taká příhoda, že jedna krásná mladice k němu přijde a řkúc jemu: Milý pane ševče, učiň mi dva střevíce. Odpovie švec a řka: Ukaž mi svú nohu, ana pak příliš sě odkryvši, ukáže jemu nahú nohu. A inhed z toho ukázaní, z ďábelského nabádanie ševčík veliké pokušení a některakú libost na obezření těla jejího mějíše, ale inhed jí kázal jíti od sebe a počel sě myslí navracovati sám k sobě, i zamucováše sě a želéše toho pokušení; i spomenul sobě na ta slova čtení svatého a inhed sobě oko sám vylúpil pro skrušení toho takého pokušení. A protož křesťané úfajíce v jeho modlidbu, prosili jsú jeho, aby za ně Pána Boha prosil, aby je ráčil zbaviti téj zlé příhody, i slíbil jim, že chce rád tu modlitbu k Bohu za ně učiniti. A když již přijide ten rok od kalifa jim položený, všichni křesťané ráno velmi vstavše, šli jsú do kostela a kázali sobě mše čísti a modlidvy říkati. Potom sebravše sě všichni, mužie i ženy, staří i mladí, kázali nésti před sebúv kříž, i šli jsú k téj saméj hořě a mnoho jich bieše. A inhed as přijide ten jistý kalifus s velikým mnostvím Saracenuóv s dobře oděnými a hotovými k mordování křesťanuóv nevěřiece, by to mohli učiniti, aby ta hora zdvihla sě tak, jakž by kalifus rozkázal. Tehdy ten ševčík, přítel Boží, klekl na svá kolena velmi nábožně před křížem a zdvih své ruce k nebi, prosil jest pána Jezu Krista, aby kázal téj hořě sě zdvihnúti podlé rozkázaní kalifova. A inhed jak dokonal tu modlidvu, ta jistá hora zdvihla se jakžto pták i šla na to místo, jakož byl kalifus rozkázal. A když Saracéni ten div uzřechu, velmi se diviechu i kalifus s nimi. A pro tu jistú věc kalifus s mnohými Saracény zdělali jsú sě křesťané a křesťanskej život vedli až do do smrti. Neb když ten kalifus umřel, nebyl pohřeben jako Saracén, ale jako křesťan. A nalezli jsú při smrti tomu kalifovi jeden křížek na jeho hrdle.

O vlasti porskéj, kapitule devatenástá.

Persida veliká vlast jest, jenž někdy velmi zšlechtilá byla, a ale již nynie jest velmi od Tateruóv zepsována. V jednéj krajině téj vlasti oheň následují a modlí sě jemu miesto Boha. Ta vlast osmero království v sobě má, prvé slove Kasim, druhé Kurdistan, třetí Lor, čtvrté Cylestam, páté Ystanyt, šesté Zerazi, sedmé Sautora, osmé, ježto již jest v konci téj vlasti Persidy, slove Tymochaim. A ta království všicka jsú na poledne kromě království Timochaim, ktežto jsú koni tsa velicí a krásní a také velmi drazí, tak že sě zende často některý krásný kuóň za dvě stě liber neb funtův turanských. A vodie je kupci do měst, do Čisě, do Kuromoza, kterážto města jsú nad Indijským mořem, a odtud pak vodí je do Indie. Oslové tu také krásní jsú a pro jejich sličnost a obyčeje dávají za jeden třicet hřiven stříbra neb ještě viece; pěkně kluší, mimo chodí a velmi dobře běžie. V těch zemích jsú lidé velmi zlí, svárliví a vražedlníci, tak že mnoho kupcuóv zhubují tu zbězi, pro něž kupci musé sě tudy dobře vystříhati a ve mnoze jezditi. Zákon držie Machometův. V městech jsú řemeslníci velmi dobří, jenž zlatem a hedvábím velmi zšlechtile dělají. Tu jest mnoství bavlny, pšenice a ječmene, prosa i všeho jiného obilé i ovoce všelikého i vína.

O městu Yasdy, kapitule dvacátá.

Iasdy jest město veliké mnohých kúpí drahých, kdežto řemeslníci na postavcích a na hedvábí čistě dělají. Tu také modlé sě Machometovi. Pak od toho města Yasdy tak daleko, jako by mohl za sedm dní ujíti, až k tomu městu, ješto slove Krerman, nění lidského přebývaní, než púšče jsú a lesové, skrze něžto muóž svobodně jeti a jest tu mnoho lvů. Tu divokých osluóv a tetřevů mnoství jest, potom pak přijde do města Krerman.

O městu Krerman, kapitule XXItá.

Krerman jest město v horách. Okolo toho města turkysóv najde mnoho. Tu také jest ruda ocelná, a jiné rudy tu jsú. Také sokolové velmi zšlechtilí, velmi ručí a křepcí, ale jsú menší nežli sokolové v jiných zemích. V tem městě Krerman jest rozličných řemeslníkuóv velmi mnoho, a najvíce na odění a což k brani příslušie. Tu jsú uzdaři, ostrožníci, sedláři, mečieři, střelci. Ženy také měscské od peřie a od téj věci čistě dělají koltry krásné a zhlavce velmi výborné. Z toho pak města Krerman jest jíti po některakéj rovni sedm dní, ktežto jest krajina domovitá, neb jsú tu města i hradové. A tu nalezne kuroptví u velikém mnoství. Po sedmi dnech jest pak jíti všecko doluóv, tak že ledva doluóv sende ve dvú dní, a tu jest pak ščepuóv dobřích velmi mnoho; vsí ani měst žádných není, jedné pastýřové tu přebývají. A zima tu na té dolině veliká bývá.

O městu Kamandu a o vlasti Reobarle, kapitole XXIItá.

Z toho pak žlabu vyndúce jest jedna krásná rovně, ktežto jest město Kamandu, jenž někdy veliké město bieše, ale již nynie od Tatarúov velmi zkaženo. A ta vlast slove Reobarle. Tu jest palmové ovoce a některaké ovoce pistacie a rajských jablek velmi mnoho i jiného ovoce tu roste, ješto u nás nenie. Tu jsú také některací ptáci, ješto slovú frankolyni, rozličné barvy, to jest bílé a černé a nohy a nosy mají červené. Volové jsú tu velicí, srst velmi bielú mají, rohy krátké a tlusté a tupé na šíji mají hrby jakžto velblúdové, jsú velmi silní, a břemena veliká nesú. A když mají na ně břemena klásti, pochýlé se, jakžto velblúdové. A když na ně břemena vložie, tehdy sě zase zdvihnú, jakož jsú zučeni od lidí. Berani neb skopcové jsú tam tak velicí jako oslové a ti mají ocasy veliké dlúhé a široké, tak že často některý váží třicet liber; tlustí a krásní velmi jsú a k jedení velmi dobří. Na téj rovni jest měst mnoho i městěček a mají zdi hliněné hrubé velmi a mocné, neb v té zemi jest mnoho zběhův, jenž slovú karaonas a mají krále. Jsú čaroděníci velicí, tak že, když chtie kerú zemi vzebrati, tehdy učinie ďábelskú chytrostí, že sě povětřie zatmí ve dne za velikú chvíli, tak že jich žádný viděti nemuóž. A někdy držie tu tmu celý týden. A učiníce to ti zběhové, vyjedú na pole, někdy jich na deset tisíc, uřiedí sě u velmi dlúhé houfy jeden podle druhého u velikéj šíři, tak že řídký jest, ješto by prošel, za by neupadl jim v ruce. A tak lapají lidi jakožto skot, a což jich polapí, mladší z nich prodávají a staré zhubí. Já Markus, když jsem

tudy jel, byl jsem všel v tu jistú [tmu], ale že jsem byl blízko jednoho hradu, ješto slove Kanosalim, utekl jsem naň. A však mnoho z mých tovařišuov vešli jim v ruce, z nichžto jedny jsú rozprodali a druhé zhubili.
O rovni, jenž slove Formosa, kapitola XXIIItá.
O jedné rovni, jenž slove Krásné pole; vztáhlo se jest ku poledni pole za pět dní cesty. Odtud pak přijde na jednu cestu, jenž nětco poléhá, tak že jest jí vše dolův jíti dobře za dvaceti mil, a jest cesta velmi zlá a pro zběhy velmi nebezpečná. Potom pak přijíti jest na některaká pole aneb na trávníky velmi krásné dlí za dva dni cesty. Tu jest mnoho potokuóv a mnoho vod a palmového dřívie. A tomu trávníku řiekají latině Formosa. Tu jest mnoho frankulinuóv a papúchóv i jiného ptactva rozličného, jichžto u moře nemají. Odtud přijíti jest k moři, jenž slove Okcianum. Na toho moře břehu jest město Formosa, k kterémužto břehu přicházejí kupci z Indie, vezúce s sebú rozličné vóně, kořenie, perly, kamenie, postavce zlaté, hedvábie, zuby slonové i jiné rozličné věci drahé. To město jest královské a má pod sebú města i hrady. Země ta jest horká a nezdravá, jestli že který kupec z ciziech zemí tu umře, tu král téj země pobéře jemu to vše, což tu odemře. Víno tu dělají z datyluóv, to jest z ovoce palmového, a z jiných vonných věcí drahých, i jest to víno velmi dobré. Než pije-li je kto, ješto jemu nepřivykl, ihned jeho běhačka popadne neb červená nemoc, ale potom pomocno jest a člověk z něho tyje. Ti, ktož přebývají v tom kraji, pšeničného chleba ani masa neužívají, neb by nemohli živi býti, kdyby takových krmí užívali, ale jedie datyle, to ovoce, a ryby slané a cibuli, aby zdrávi byli. Také mnozí jedie ty ryby, ješto slovú tunina. Lodie mají nebezpečné, protože jich hřebíky železnými nestvrzují, než jedno stvrzují dsky dřevěnými hřebíky a sšívají je dradvami dělajíce z lýk jako jiné řemenie, a ta lýka tak sě ztvrdie a rozbírají se jakžto pravé koňské vlasy. A ty dradvy velmi dobře trvají u vodě morské za dlúhý čas. Ta lodí má jedinú sochu, jednu oponu a kotvu, a nemá viece než jediné přikrytí. Té lodie nepolévají smolú, jedné maží olejem rybím. A když v tu lodí již nakladú břemen, což sě jim zdá, přikryjí je kožemi a na tom koni postaví a vezú do Indie. Mnohé z těch lodí zhynú na moři, neb moře to jest velmi nepokojné a lodie nejsú železem stvrzené. A ti všichni tu rození, jenž v téj zemi přebývají, jsú lidé černí a Machometovi sě modlí. A když jest létě, pro veliké horko, jehož trpěti nemohú, nebydlí v městech, než mají před městy trávníků a zahrad a saduóv velmi mnoho a do každého sadu vedú sobě vodu po trúbách a v těch sadiech létě přebývají. A tu jest jedna krajina, ktež jest samý písek věje vítr veliký a velmi veliký a horký, tak že by všicky lidi zmořil, když by neutekli, protož když najprve učijí, an sě vztrhne, všicci velmi rúče běžie do vod, a tam v těch vodách tak dlúho jsú, až ten vítr pomine, a tak sě od horka uchovají. V téj zemi také pro velikej horko obilé své měsiece listopada sejí, a března neb martě žnú. A toho měsiece také všecko jim ovoce zrá a dospievá kromě datyluóv, že ty v máji dospívají. Po měsieci marci všichno listí na dřěvě vadne a schne i tráva, tak že ani lístka zeleného nemuóž nalézti. V téj zemi, když muž umře, maje ženy, žena jeho za čtyři léta na však den jednú pláče jeho želejíce. A k tomu pláči sendú sě všichni, přítelé i súsedé, do domu toho a velmi křičie. A v tom pláči rozličné vykládajíce, jeho smrti velmi pyčí.
O vlasti mezi městem Kormos a městem Krerman, kapitule dvacátá čtvrtá.
Již chti mluviti o jinéch vlastech, prvé sě navrátím k městu Krerman, abych odtud došel těch vlastí, o kterýchž míním psáti, neb na jiném miestě těchto knih o Indii svobodněji míním psáti. Vracujíce sě z Kurmozy toho města do města Krerman jinú cestú, nalezne krásnú roveň, ktežto k jedení a pití, což třeba člověku, dosti najde a pšenice dosti mají. Ale chleba téj vlasti nemuóž jiesti ten, ktož jeho z dávných časů jiesti nepřivykl, protože pro hořkú vodu hořký jest. Tu rozličného ovoce dosti jest. Tu jsú teplice nebo lázni přirozené horké, velmi dobré k rozličném neduhóm a zvláště, ktož chrastav jest.
O druhé vlasti, jenž jest mezi městem Krerman a mezi Kobynam, kapitule XXVtá.
Pak jdúce z města Krerman k městu Kobyně, najdú cestu velmi zlú, na dél cesty což muóž sedm dní ujíti. Na kteréžto cestě nemuóž někdy vody míti kromě zde i onde velmi málo, a ta slaná jest a hořká a k tomu zelená, tak že se spieše zelená jícha zdá nežli voda. A protož jie žádný píti nemuóž; pakli sě jie kto jednú napie, ihned běhačku neb přielišnú měkkost v břiše má, tak že s jediného napití musí na desetkrát na chýšku běžeti. A též by sě jemu přihodilo, ktož by téj soli, jakož z téj vody dělají, málo okusil. A protož, ktož tú cestú jdú, musejí pro pití vodu s sebú nésti. Dobytek téj vody hořkéj velmi nerad pie, a když jej z núze k tomu připudí, že pieti musie, též sě jim právě stane jako i člověku. A na téj púšči žádného přébytka lidského nenie, aniž také které zvieře lesné muóž tu býti pro nedostatek pití kromě samých osluóv.
O městu Kobynan, kapitole dvacátá šestá.
Kobynan jest město veliký, ktežto jest železa mnoství i oceli. Tu dělají z ocele zrcadla krásná veliká velmi, tu také jest některaké kamenie, jemuž dějí tutia, z něhož prach dělaný jest dobrý k očima. Jest tu také jako některaké sazě nebo kopět, jenž slove spodium. A tu dvojí věc takto dělají: mezi rudú, jakožto u hor kopají, nalézají jakžto některaký pramen zemní, a když to vložie v horúcí pec, ktežto jinú rudu pálé, a v té peci nad tiem jest železný rošt, pak pára ta jistá, jakož jde vzhóru od téj jistéj rudy, když ji zapálí, speče sě na tom roště a jeho sě přidrží, a to slove tutya, a pak to hrubějšie, což v ohni ostane, slove spodium. Ti, kteříž přebývají v téj vlasti, držie zákon Machometů.
O vlasti Tymochaym, kapitule XXVIItá.
Po vyjdení z toho města Kobynan nalezne jednu púšči dlí osm dní cesty, v niež jest sucho veliké, a pro sucho nenie tu žádného ščepu ani ovoce. Vody také tu jsú velmi hořké, protož dobytek velmi nerad jich pie. Protož ktož tudy jdú, musejí s sebú vodu k pití nésti. Potom pak odtud přijde do království, řečeného Tymochaym, ktežto jest mnoho měst i hraduóv, a ta vlast jest neužitečná a jest v posledních končinách Porsidy v tu stranu ku puólnoci. Tu jest rovina velmi veliká, ktežto jest dřevo neb strom sluncuóv, jenž obecnú řečí mezi Vlachy a Latiníky slove dřevo suché. Dřevo vysoké jest a velmi tlusté, listí má s jedné strany bielé a s druhé zelené, nenese ovoce, ale má na sobě některaké ježky neb šupiny, jakžto kaštan, ale v nich žádného ovoce nenie. Dřevo toho stromu jest tvrdý aneb cělistvý, žlutéj barvy jako pušpán. S jednéj strany toho dřeva aneb toho stromu v deseti mílích s nestojí žádné dřevo, a s jiných pak všech stran i ovšem žádného dřeva nenie ve sto mílich. Tu praví, že na tom miestě král Alexander Veliký měl boj neb pobitie s králem Dariem. Všicka země královstvie Tymochaym, ktež lidé bydlé, jest velmi plodná a hojná a dobrého povětřie. Mužie v téj

zemi jsú sliční a krásní a ženy ještě kraššie. Ale všichni sě Machometovi modlé.
O jednom ukrutníku, jenž slove Stařec.
Muletské království neb vlast, ktežto panováše knieže jedno velmi zlé a ukrutné, jenž slovieše stařec z hor, o němž já Marek neb Markuš to, což jsem od mnohých slýchal v téj zemi, to pravím. Knieže to i se všiem lidem, kterém vládl, zákona Machometova následovníci byli jsú. I vymyslil sobě neslýchanú zlost, že jest měl služebníky i všicky své lidi vždy s meči chodiec, a protož jim řiekáchu mečieři jich vlastném jazykem, aby skrze jich udatnost zabil, koho by chtěl, tak aby sě jeho každý bál. Ten jistej v jednom sličném údolí, jenž bieše obklíčeno horami velikémi, vysokými, velikú a krásnú sobě učinil ohradu, v nížto všelikakéj vóňě, kořenie, kvietí rozkošného i ovoce mnoství bieše. Tu biechu domové a palácové krásné divným a rozličným malováním i pozlacením. Tudy tečéchu potokové rozličné vody, vína, stredi i mléka. Tu chováchu ženy mladé a předivně krásné. Ty umějíchu skákati, spievati a hústi na všelikakém nástroji hudby. Rúcho rozličné a drahé mějíchu a velmi předivnú okrasú připraveni biechu. Těch úřad bieše jinošě, jenž tu usazeni biechu, všie kratochvíle a rozkošě nakrmiti. Tu bieše rúcha, posteli, jedenie i pití všeho, což člověk žádal, mnostvie. O žádnéj smutné věci tu zmienky nebieše, také nic jiného tu nebieše lzě jednati, než v někakých hrámotách a v nepoctivostech kratochvilných sě kochati i bieše tu u vrat téj ohrady hrad velmi mocný, jehož velmi pilně hlédáchu, aniž jinú cestú tudy muóže kto jíti sem nebo tam, než na tu ohradu. Stařec ten, jakož naším jazykem tak slovieše, ale jméno jeho pravé bieše Alaodym, ten při sobě tu držieše s v svém paláci kromě toho miesta jinde mnoho mládencuóv, kteréž zpósobilé vidieše a silné. A velieše jim a je k tomu vedieše, aby sě učili v Machometově zákoně nepodobných věcí. A slibuje přeneščastný Machomet následovníkóm svého zákona, že na onom světě v budúcím životě takovéž kratochvíle a chochánie budú míti, jakož o něm svrchu psáno jest. A když chtieše z těch mládenců některý k brani s měči udatny vrahy učiniti, kázáše některakého nápoje dáti, a když se napili toho nápoje, tehdy jsú inhed zesnuli velmi tvrdě. A když tak zesnuli, tehdy je nesiechu do té ohrady. Tehdy po malé chvíli, když procítichu, uzřiece sě v takové rozkoši, zdáše sě jim, by v rajských radostech byli podlé slibu nešlechetného Machometa. A po několiko dnech kázal z nich, kteréž chtěl, týmž nápojem napojiti a ven vynésti. A když procítichu, inhed velmi smutni biechu uzřiece, že jsú takého utěšení zbaveni. Tehdy ten ukrutník, jenž sě božím prorokem nazýváše, jistil jim to a řka: když by pro jeho poslušenstvie umřeli, učiníce jeho kázaní, tehdy by inhed tam zasě byli uvedeni, a protož pro jeho poslušenstvie umřéti žádáchu. Tehdy rozkázal, aby onoho neb onoho zabili, a aby sě nestrachovali smrti, neb by inhed uvedeni byli do téj slavnosti a utěšenie, jakož byli. A tak oni všelikéj strasti sě poddadúce, radovali jsú sě, když by pro jeho poslušenstvie zhubeni mohli býti. A tak, jakož rozkázal, aby koho zabili, oni to dokonati inhed snažíchu sě. Tú chytrostí dlúhý čas šieléše tu zemi, pro kterúžto věc mnozí mocní a velicí páni, bojiece sě smrti takové, jemu sě v daň poddáváchu.
O smrti toho starce a o zrušení města, XXVllltá.
Tehda léta od narozenie Božieho tisícího dvústého a šedesátého druhého Alan, král tatarský, to město, kdež ten ukrutník přebýváše, oblehl jest, chtě takú strast z svých krajin vypleniti. Po letech třech jal toho starce Alaodyma i s jeho se všemi, neb se jim již k jedení a k pití potřeby nedostáváše, i zahubí jej s těmi všemi s jeho mordéři. A to miesto, kdež bydlíchu, z kořen rozmetáno jest.
O městu Sopurgam, kapitule třidcátá.
Vyndúce od toho miesta, přijde k jednéj vlasti krásné, v níž jsú i pahrobkové i rovina, a pastvy velmi dobré, i ovoce dosti má, i ve všech jiných potřebách k jedení a k pití země hojná jest, jedné že někdy v padesáti neboli šedesáti míléch vody nalézti nemuóž, ale je třeba, aby ji poutnáci brali s sebou. Koně totiž i jiný dobytek trpí tam velikým nedostatkem vody. A proto je třeba rychle onou pouští projíti, nebo si vodu pro dobytek bráti s sebou. Délka oné krajiny je šest denních pochodů. Krajina sama má tam, kde nejsou neúrodná místa, mnohá města a městečka. Všichni pak uctívají Mahomeda. Potom se přijde k městu Sopurga, kde jest hojnost všech potravin. Zvláště pak jest tam hojnost melounů, jež okrajují dokola jako řemeny, jako se to dělá s tykvemi. A když uschnou, posílají je do sousedních zemí na prodej ve velkém množství. Lid je velmi rád kupuje, neboť jsou sladké jako med. V oné krajině se loví mnoho zvěře a ptáků.
O městě Balach, kapitola XXXI.
Vyjdouce odtud nalezneme město Balach, jež bylo kdysi slavné a veliké a mělo mnoho mramorových paláců. Nyni však bylo od Tatarů zbořeno. V tomto městě si prý vzal Alexander za ženu dceru Dareáovu. Uctívá se tam nešlechetný Mahomed. Na straně severní sousedí se zemí perskou. Odtud mezi stranou východní a severní se jde po dva dni a není tu žádného obydlí, neboť tamní obyvatelé uprchli před zloději a loupežníky do hor. Je tam hojnost vody a loví se tam velmi mnoho zvěře, jsou tam také lvi. Je však třeba, aby poutníci brali s sebou potraviny na dva dni.
O hradu Tajtam a jeho krajinách, kapitola XXXII.
Po skončení těchto dvou dennich pochodů přijde se do tvrze, která slove Tajtam, a tam je velké množství pšenice. Krajina je velmi krásná. Na straně polední jsou vysoké a rozsáhlé doly na výbornou sůl, jež by, jak se praví, mohly solí zásobit celý svět. Sůl je však tak velice tvrdá, že ji lze vytlouci jen železnými kladivy. Potom po třech denních pochodech mezi stranou východní a severní se dojde do města Scassem. Mezitím však na cestě jsou mnohá městečka, kde je vína, pšenice i obilí hojnost. Obyvatelé uctivají Mahomeda. Přes to pijí víno a jsou velcí pijáci, pijí totiž po celý den. Mají výborné pálené víno. Jsou však velmi zlí, ale velmá dobří lovci a uloví mnoho lesní zvěře. Na hlavě nosí mužové dokola ovázaný pruh látky, dlouhý deset pídí. Kůže zvířat, jež uloví, vydělávají a šatí se jimi. A žádného jiného šatu ani obuvi nemají.
O městě Scassem, kapitola XXXIII.
Město Scassem jest na rovině a v horách má mnoho tvrzí. Středem města protéká velká řeka. V onom kraji žije mnoho dikobrazů. Když je lovci se psy honí, dikobrazi se pojednou shluknou a ženou se s velkou zuřivosti proti lovcům. Někteří i bodci, jež mají na zádech i po stranách, psy i lidi bodají a často mnohé raní. Tamní obyvatelé maji svou zvláštní řeč. Pastevci této země přebývají v horách a zakládají si tam obydlí v jeskyních. Tři dni cesty odtud až do provincie Balastie není žádné obydlí a po cestě se nedostane žádné jádlo ani pití. A proto si poutníci berou s sebou

jídla i nápoje.
O zemi Balascie, kapitola XXXIV.
Balascia je velká země a má svou vlastní řeč. Krále má z jednoho rodu, kteří po sobě podle práva dědického následují. Praví se, že vzešli z pokolení Alexandrova. Uctívají Mahomeda. V horách této země se nalézají kameny, drahé a krásné, veliké ceny; slovou balasci od jména této země. Kdyby někdo dobýval tyto kameny bez povoleni králova, byl by ihned zabit. A kdyby někdo bez jeho dovoleni nějaký kámen vyvezl do jiné země, s rovněž by ztratil život a všechny jeho statky by byly zabaveny. Všecky totiž kameny jsou majetkem tohoto krále. Král pak posílá kameny, které chce, králům a knižatům darem nebo na zaplacení poplatku. Mnohé z nich však vyměňuje za zlato a stříbro. Těchto kamenů je tam tak veliké množství, že by je král svobodně odpustil kopati, ven z země nésti, tak zmrzely by, že by král nic nebo málo zisku měl. V téj vlasti v jinéj hoře nalézají kamenie lazurové, z nichžto dělají lazur tak dobrú, jakož muóž ve všem světě nalézti. A jest v rudě jako i železo. Tu také nalezne v rudě střiebro. Ta vlast velmi studená jest, koní tu mnoho jest velmi dobrých, ručích a velikých. A ti mají tak silné, tvrdé a celistvé nohy, že jich netřeba podkovávati, neb chodie i běhají po horách i po skalí, a v nohy sě nic neurazie, ani sobě co uškodie. Tu také rarohové nebo sokolové velmi dobří, jenž u Vlašiech slovú sagri a lajneri. Lovů zvieřecích i ptactva mnoho jest. Také i pšenice krásnéj a velmi dobré veliké mnostvie, ječmene dosti a prosa i jiného obilé. Olivy nemají, než z ořechuóv olej dělají. Jiných království ani svých okolních zemí sě nebojie. Chodové, jimižto vjíti jest do téj vlasti, jsú velmi úzcí a nesnadní, zo jimižto nepříteli jejich jeti ani jim co uškoditi mohuóu. Města jejich a hradové jsú na silných horách. Jsú střelci udatní a velmi dobří lovci. Také v kůžích zvieřecích najvíc chodie miesio rúcha, neb vlněného rúcha tu nemohú míti, neb přieliš draho jest. Ženy dobře urozené a šlechtičny téj vlasti chodie ve lněných neb v bavlnných bielých rúšiech, a každá z nich jest ve svém bielém rúše sto nebo osmdesát siehuov plátna (latině stojí psáno barachia centum aut octoaginta panni lynei; ktož toto lépe umie vyložiti, ten vylož; dieš-li krátký loket, ješčeť nebude k vieře podobno.) A mezi jinými mají tu za najslavnější, kteráž jest od pasa až doluov najširší.
O zemi, ješto slove Bastia, kapitole XXXVtá.
Bastia jest vlast vzdáli deset dní cesty od téj vlasti Balastie. Vlast ta velmi horká jest, lidé v ní černí a zlí, mají své zvláščí jazyky a přezky u uší nesú střiebrné s perlami a s s drahémi kameny. Maso jedie a rýži, modlám slúžie, s čáry sě obchodie a s nazýváním ďábluóv etc.
O zemi Tesymur, kapitule XXXVItá.
Tesymur jest vlast vzdáli od Bastie za sedm dní cesty, i v nížto lidi svój zvlášční jazyk mají, modlosluhy jsú, s modlami sě obchodí a radie a od modl odpovědi berú ďábelském zjednáním. Činie chytrost ďábelskú, že sě povětřie zatmí neb zamračí. Smědí jsú lidé, to jest ne ovšem černí, neb vlast ta jistá ani jest horká ani studená. Maso a rýžě jedie, a však jsú velmi churaví, to jest že nejsú tlustí na životě. Měst v téj vlasti mnoho jest a hradů a městeček mnoho, krále mají, jenž žádnému daní nedávajě; žádného sě nebojí, neb majíce puščin mnoho okolo sebe, tvrdnější jsú a se všech stran k nim jest velmi těžký a nesnadný příchod. V téj vlasti některací pústeníci jsú, jenž v svých klášteřiech neb v celách modlám slúžie. Od jedenie a od pitie veliké utrpenie mají, ke cti bohóm velmi sě varují, aby bohuóv svých nerozhněvali, kterémž slúžie, jich přikázanie šeredné přestupujíc. A těm pústeníkom j lidé té jisté [vlasti] velikú poctivost ukazují.
O zemi Bochayn, kapitule XXXVIItá.
Bychom chtěli přiemú cestú před sě jíti, musili bychom vejíti do Indie, ale v knihách třetích o Indii budu psáti. Protož jinú cestú puójdem, opět od jiné krajiny počnúce, téj vlasti Balastie. A tak jdúce od Balastie, mezi stranú puólnoci a vzchod slunce jíti jest dvú dní cesty po břehu jednoho potoku, ktežto vládne bratr králův, z Balastie. Tu nalezne v téj zemi hraduóv mnoho, a vši mužie těch měst šlechetní jsú a udatní v odění, ale Machometovi se modlí. Po těch dvú dní cesty přijde do vlasti jménem Ucham a ta má svój zvlášční jazyk a slušie pod krále z Bastie a má na dli a na šíř za tři dni cesty. Tu také držie zákon Machometuóv. Mužové země té jsú udatní ku boji. Tu jsú lvové velicí, něb ta země má rozličné zvěřě velmi mnoho. Vyndúce pak z téj země, jest jíti za tři dni cesty, k téj straně na vzchod slunce, všicko zhůru po horách jdúce, až i přijde na velmi velikú horu, o níž praví, že v světě vyšší nenie. Pak tu mezi dvěma horama jest některaká krásná rovně. A tudy teče některaký potok krásný, a tu jsú pastvy velmi dobré. Když tu pustí na pastvu kuóň neb vól churavý neb kterézkolivěk dobytče, v deseti dnech bude tlusto a dobře sě popraví. Divokého zvěřě tu mnoho jest, také tu nalezne škopy velmi veliké, majíce rohy veliké, na šest pídí dlúhé neb na čtyři neb najméně na tři, z nichžto mísy dělají neb jiné náčiní, a také pastéřé tu z těch rohuóv zavírají sobě domky. A jest ta rovní dlí za dvanádste dní cesty a slove Peyner, ale na cestě tudy jdúc jest pusto vežde, a žádného přébytku lidského tu nenie. A protož musí, ktož tudy jde, stravu s sebú nésti. Ptáka tu žádného neviděti pro zimu a přielišnú výsost a také, že tu pastvy mieti nemohú. Oheň, když tu zapálí, pro velikú téj vlasti zimu, ani tak světle hoří, jakož jinde vidímy, ani tak muóž u něho tak dobře vřieti, jako u jiného. Potom musejí, ktož chodí těmi stranami, mezi stranú na vzchod slunce a mezi puólnocí jíti po horách, po pahrobcích i po údolích čtyřiceti dní, ktežto žádných řek nenie, a ta vlast slove Belor. A na těstě těch třiceti dní cesty přébytka lidského žádného není, aniž tu která zelina roste. A protož musejí, ktož tudy jdú, stravu s sebú nésti. Na horách vysokých lidských přébytkův mnoho jest. A ti lidé jsú modlosluhy, a i jsú ukrutní a zlí. A jsú jedno lovem živi a miesto rúcha v kožiech chodí.
O zemi Kastor, kapitole XXXVIIItá.
Odtud pak jest jíti do vlasti, jíž dějí Kastor, kterážto velikému kámovi v daň poddána jest, vinic krásných velmi a saduóv dosti a dědiny plodné. Tu také jest bavlny dosti. A lidé s téj vlasti mají svůj zvláščí jazyk; kupcuóv mnoho jest a řemeslníkův, po kupečství velmi stojí a po něm ustavičně běží, neb jsú lakomi na sbožie a pro to lakomství velmi skúpě živi jsú. A mají zákon Machometuóv. Jsú tu také některací křesťané nestorinové, jenž tu své zvláščie kostely mají. A ta země v svéj velikosti jest za pět dní cesty.
O městu Samaritam, kapitola XXXVIIIItá.
Samartham zšlechtilé město jest a veliké v téj vlasti, jenž daní poddána jest vnukovi velikého kám, ktežto spolu

křesťané přebývají se Saracény. V tom městě těch časuóv takový stal se jest Pána Jezu Krista mocí div. Jeden velikého kám bratr, ménem Tygatay, jenž vládníše tú vlastí a naveden jsa od křesťanuóv a naučen, křest svatý přijal. Tehdy křesťani i majíce přiezeň a povolení toho kniežete, ustavili jsú kostel veliký u městě Samartham ke cti svatému Janovi. A s takém vtipem těch dělníkú byl jest ten kostel ustaven, že všechni sklepové toho kostela byli jsú utvrzeni a sklenuti na jednom slúpě, a ten stlúp prostřed toho kostela bieše. I biechu vzali křesťané, když staviechu to dielo, jeden kámen saracénský, z něhožto byli jsú podstavek učinili pod ten slúp dřieve řečený. Pak Saracéni, jenž křesťanuóv nenávidiechu, želeli velmi, že jim ten kámen vzat jest. Ale bojíce sě kniežete Tygatay, nesměli jsú odpověděti. I stalo sě jest, když kniežete umře, v jehožto království syn jeho sě uvieže, ale jeho viery nepřijme. Tehdy Saracéni obdrží tu prosbu na něm, aby křesťanóm kázal jim jejich kámen vrátiti. Tehdy jsú křesťané podávali jim za ten kámen velikých peněz. Nechtěli jsú Saracéni jich vzieti, chtiece, když by kámen vzali, aby ten slúp padl a kostel sě zbořil. A když křesťané o to již žádnéj odpory ani otuchy nemožechu mieti, svatého Jana slzavémi prosbami počnú nazývati. Tehdy když ten den přijde, ješto již měli ten kámen zpod stlúpa vynieti, a Saracéni nadiechu sě, že by inhed měl vešken sklep toho kostela padnúti, Božím spósobením ten jistý stlúp od svého krumfesta zdvihne sě, že na tří piedí výši zdvihna sě, tak povisne u povětří. A tak beze vší lidské pomoci i dnes ostal.

O zemi Kartaym, kapitule čtyrycátá.

Odtud pak dále jdúce, nalezli jsme jednu vlast jménem Kartaym, jenž jest u velikosti pět dní cesty. A také drží zákon Machometuóv. A jest poddána v panství vnuka velikého kám. Tu jsú také někteří křesťané nestorinové a tu všie potřeby k jedení a k pití dosti mají.

O zemi Kotam, kapitule XXXXltá.

Vlast řečenú Kotam inhed najdeš po Karytaym mezi stranami na vzchod slunce a na puólnoci. A ta podrobena jest panství velikému kám. Jest v téj vlasti měst mnoho a městéček, ale najjmenovitějšie město toho královstvie jest Katham a jest ta vlast vzdéli osm dní cesty, kdežto jest bavlny i všeho, což k stravě třeba, vinic mnoho a dobrých. Tu jsú lidé zdraví, jsú řemeslníci a kupci, a mají šeredný zákon Machometuóv.

O zemi Peym, kapitule XXXXIItá.

Jdúce opět túž stranú, přijíti jest k téj vlasti, ješto slove Peym, vzdéli za pět dní. Ta také jest v poddání velikého kám a Machometu sě modlí. Jest v ní měst mnoho a hraduóv, najjmenovitějšie město z nich slove Peym, kdežto jest jeden potok, v němž nalézají drahé kamenie, to jest jaspidy a kalcedonie. Lidé tu všichni řemeslníci a kupci jsú, a mají bavlny a potřeby k jedení a k pití přieliš dosti. I jest v téj vlasti Peym ao obyčej taký, že, ktož by měl milú ženu a měl by pro kterúž kolivěk věc do jiného kraje jíti, a jda, i byl tam déle mimo dvadsět dní, tehda žena móž, nechajíc toho muže, jiného pojíti, a muž také proto odejdúce, můž jinú ženu pojíti podlé bludu téj vlasti.

O zemi Ciarciam, kapitule XXXXIII.

Potom jest přijíti k téj vlasti, ješto slove Ciarciam, jenž také jest pod panstvím velikého kám. V nížto jest měst a hraduóv mnoho, z nichžto to město najslovútnějšie slove Ciarciam. Tu jsú řeky, v nichžto jest mnostvie drahého kamenie, jaspidův a kalcidoní veliké ceny, kteréžto kamenie kupci nosie do téj vlasti, ješto slove Kathay. Ta vlast Ciarciam všicka jest pieskovatá a vod mnoho má hořkéch, avšak v mnohých miestech dobrá voda jest. Též mezi Locham a Peym země všichna pieskovatá a jalová jest. A když která vojska táhne tudy skrze tu vlast Ciarciam, tehdy všichni mužie i ženy s dětmi i s dobytkem vším berú sě do jinéj krajiny vzdáli dvú neb tří dní cesty, kdež mohú pastvu a vodu nalézti, a tu bydlí, až ta vojska mine. A pak vietr jejich šlépěje zahladí na piesku, že přijdúce vojska, kam jsú sě obrátili, nemuóž nijakž naleznúti. A tak, když vojska odjede, tehdy sě domův vrátí. Pakli tatérská vojska jede, jížto poddaní jsú, lidé nikam neběžie, jedne dobytek jinam odženú, neb tatérská vojska za ztravu těm, skrze něž jedú, což tu vezmú, nic nedadie. Pak jdúce od téj vlasti Ciarciam, jest jíti pět dní cesty po piesku, ktežto jest voda velmi zlá a hořká. Avšakž někdy také najde vodu dobrú v téj dáli. A tak přijde k městu, ješto slove Lop, a všechny vlasti svrchu položené, to jest Kastar, Kartaym, Kotam, Paym a Ciarciam až do města Lop jsú v krajinách velikých tureckéj země.

O městu Lop a o velikéj púšči, kapitola XXXXllllltá.

Lop jest město veliké. Od něho jest vchod do velikéj púšče. A to město jest v tu stranu mezi na vzchod slunce a na puólnoci. Toho města lidé zákon Machometuóv držie. V tom městě kupcóm, kteříž mají jeti na tu púšči velikú, všicku potřebu připravují. A tu kupci, dřieve než sě na cestu zdvihnú, drahně dní odpočinú. A tu na silné vosly a na velbludy s kúpě, což sě jim zdá, nakladú i což k ztravě třeba. A tak sě vzhůru zdvihnú cestú na tu púšč. A když již s těch osluóv neb velbluduóv ztravy odbudú, že již nic nenesú, zabijí je neb tu na púšči nechají, nebo by jim nemohli potřeby dobýti až tam, kamž jíti mají. Než velbludův raději zachovají, neb méně jedie a skrovně a mnoho nésti mohú. Na téj púšči mají vody hořké na miestech třech nebo čtyřech. Ale jinde na téj púšči dobře na osm a dvaceti miestech mají vodu sladkú. A jest také však mezi tiem, dřieve než od jednéj vody téj sladké přijdeš k druhé, dobře za den jeden. A ta ještě nemóž všem kupcóm statčiti. Neb některá ta voda stačí padesáti kupcóm, některá sto kupcóm, a tak jakž která. Ve třicěti dnech tu púšči přejdú na šíř. Ale o dlúhosti téj púšči, jako praví ti lidé z téj vlasti, že jest tak dlúhá ta púšče, že od počátka jie až do konce jedva muóž v roce dojíti. A ta púšče najvíc hornatá jest, a ktež rovně jest, tu jest pieskovato. Ale všicka púšč skrzě a skrzě jalová jest, zvieřat tu žádných nenie pro nedostatek pastvy. Šílenie ďábelského tu mnoho jest, neb ve dne i v noci vídají je i slýchají tu, a protož musejí sě pěkně vystříhati, ktož tudy jdú, aby sě od tovařišuóv neodlúčili; a také aby tu žádný nespal bez tovařišuóv, anebo když jdú, aby po nich sám nezuóstával. Nebo když tovařišie pominú, tak že jich pro hory viděti nemuóž, nesnadno jest těm, ktož zuóstanú, k tovařišóm přijíti. Nebo tu slyšie ďábelské hlasy, ano je volají jich vlastními jmény, aby tak neslyšeli tovařišuóv svých, ješto napřed jdú. A tak po těch ďábelských jdúce hlasiech, i sendú s pravý cesty a zablúdie. A tak tiem šálením mnoho jich zhyne na téj cestě, protože jsú neuměli k tovařišóm uhoditi. Někdy také v povětří slýchají zvuk hudenie rozličných nástrojí i také zvonův. Tak jest ten chod tudy tak nebezpečný velmi i pracný k tomu.

O městu Sachion, kapitule čtyrycátá pátá.

Dokonajíc a přejdúc cestu téj púšči, i přijdú k městu, řečenému Sachion, jenž jest na počátku vchodu do vlasti veliké, řečenéj Tangut, v níž jest málo křesťanů nestorinův, ale jiní, s ktož tu přebývají v tom městě, držie zákon Machometa, a jiní všickni jsú modlosluhy. A ti modlosluhy, kteříž tu jsú, mají zvláščí jazyk. Ti všichni, kteříž v tom městě přebývají, s žádnú kúpí nejdú, jedno ovocem živi jsú. V tom městě Sachion mnoho klášteruóv jest, rozličným modlám posvěcených, jimžto veliké oběti činie a od lidu veliká poctivost sě jim děje. A když sě kterému modlosluže syn narodí, inhed jej poručí některéj modle, kteréžto modle ke cti toho léta v svém domu krásného škopa krmí. A když sě rok dokoná od narození syna jeho prvý hod téj modly, kterýž přijde po tom roce, tehdy obětuje téj modle syna svého a toho škopa s velikú poctivostí. Potom zvařie to maso škopové a modle obětují, kteréhožto masa tak dlúho nechají před tú modlú státi, donivadž nebudú dokonány ty jejich modlitby nešlechetné, kteréž před tú modlú řiekají podlé obyčeje toho miesta. Neb tu prosí otec velmi nábožně téj modly, aby syna jeho ráčil uchovati, i mnie jistě, by zatiem ta modla polévku jedla z toho masa. A když tu službu dokonají, to maso obětované na jiné miesto nesú. A tak shledajíce sě všichni přietelé toho jistého, to maso s velikú poctivostí jedie a kosti poctivě v řádném náčiní schovají. A když kto pak umře, ti, k nimž ta mrtvá těla příslušejí, to jest přátelé, káží je spáliti. A při tom pálení takýto obyčej mají a hod: najprve sě s hvězdáři radie, kdy by měli ta těla k spálení nésti. Tehdy sě oni ztáží o měsieci, o dni, o hodině narození toho jistého umrlého. A spatřiece téj hodiny spósobenie hvězd, teprv súdie, který den má spálen býti. A někdy sedm dní to tělo mrtvé chovají, některdy za měsíc a některdy za šest měsiecuóv. A v tu chvíli zatiem toho těla mrtvého tiemto chovají obyčejem: v domu truhlu mají z tlustých desk tak mistrně spojenú, že z nie i žádný smrad páchnúti nemuóž, a ta truhla také zevnitř čistě zmalována jest a v tu truhlu mrchu vložie, drahú vóni ozdobiec, truhlu tu čistém postavcem přikryjíc. A na všaký den, doněvadž to tělo doma chovají, v hodinu jedení stuól před tu truhlu s vínem a rozkošnými krměmi připraví, a ten stuól tak připravený tu stojí tak dlúho, jako by sě mohl živý člověk najiesti. Neb oni za to mají a tak pravie, že tu, což jest položeno tomu mrtvému, dušě jeho jie a požívá. Také dřieve řečení hvězdáři radie, s které by strany domu to tělo mělo ven neseno býti, neb tak řiekají, že ta néb ona strana domu, když jsú jej dělali, někdy nemá dobrých osudóv. Protož oni tak súdie, že by strana nebyla toho hodna, aby mrtvých těla v takovú zlú chvíli byla skrze ni nesena. A protož přikazují ti hvězdáři, aby jinými dveřmi nebo znovu s jinéj strany probořiece stěnu, k spálení to mrtvé tělo vynesli. A když to tělo z města neb z městečka vynesú, bývají tu u cesty domkové některací, z dřieví srúbení, na mnohých miestech postavci a zlatohlavy přikrytí. A když těch dojdú, s tiem mrtvým tělem, postavie tu truhlu před tiem domkem, a před truhlu na zemi lejí víno a rozkošné krmě rozmecí, a za to majíce, že ten mrtvý na onom světě s takovým obědem má přijat býti. A když cěstú jdú před sě, to tělo nesúce, tehdy napřed před tú truhlú jdú rozličtí herci s rozličnémi nástroji piščby i hudby ze všeho města, a k téj piščbě a hudbě všichni jdúce, velmi jsú veseli. A když již k tomu miestu, na kterémž jej mají spáliti, přídú, mají na lístkách papírových vyřezány obrázky mužské, ženské, koňské, velblúdové i peněžových mnostvie, a to všecko s tiem tělem spálé. Neb za to mají, že ten mrtvý na onom světě tolik pacholkův a dievek i peněz bude míti, což tu těch obrázkův bude s ním spáleno. A takto věz to bude živ v bohatství velikém a ve cti. Ten bludný obyčej vežde drží při spálení těl lidských v téj krajině na vzchod slunce slepota pohanská etc.

O zemi Kamul, kapitule XXXXVItá.

Kamul jest vlast jedna mezi velikú vlastí Tanguth, kterážto poddána jest velikému kámovi, kděžto jest měst mnoho a městeček. I jest ta vlast Kamul mezi dvěma puščinama, to jest mezi velikú, o níž svrchu praveno jest, a mezi druhú, ješto jest dlúhá tři dni cesty. Potřeby v této vlasti k jedení i k pití dosti mají i sami sobě i všem pocestným, ktožkolivěk tudy jedú. Lidé téj vlasti svój zvláščí jazyk mají a jsú velmi kratochvilní, a na nic jiného péči nemají, než aby lecikakési hry stropili a veselí byli. Modlosluhy jsú a od svých modl od staradávna zšieleni jsú, tak že když kolivěkkteří pocestní tudy jdú, staví sě v domu kteréhožkolivěk měščenína neb hospodáře téj vlasti Kamul, ten jej velmi vesele přijme a přikáže ženě i vší své čeledi, aby dokavadžkolivěk ten host chtěl by tu býti s nimi, aby jeho ve všem poslušni byli. A to přikáže ten hospodář toho domu, inhed sě béře preč a domúv sě nevrátí, až ten host v jeho domu bude chtieti býti. A žena toho biedného muže hostě toho ve všem poslušna jest jako muže svého. Ženy v téj vlasti jsú velmi krásné, ale mužie jejich od svých bohuóv tu jsú zslepěni šieleností, že sobě to za veliký užitek a počestnost mají, když jich ženy hostmi sě přizná. Ale v ten čas, jehož králováše Monehu, kám veliký, zo najvyšší král všech Tataruóv, i slyšav také šielenie mužuóv téj vlasti Kamul, přikázal jim, aby viece tak ohyzdný věci netrpěli, ale aby raději žen svých čest zachovali, pocestným lidem zvláščí hostinný duóm učinili, aby lid téj vlasti takovú šeredností viece sě nemazal. Tehdy mužie téj vlasti, uslyšavše královo přikázaní, zamútie sě velmi. A pošlíce k němu vybrané posly s dary prosili jsú jeho, aby to tak ceżké přikázaní zasě odvolal řkúce, že to vydání a ten obyčej mají od svých starších a že, doněvadž tu dobrotivost hostem jsú ukazovali, bohuóv svých milost jsú obdrželi a jejich země vždy plodná byla a hojně jim ovoce nesla. Tehdy král jejich přivolí k jich prosbě, a přikázanie odvolá a řka: Což na mě slušie vám přikázati, to jsem učinil, a poněvadž tak nešlechetnú ohyzdnost za čest přijímáte, mějte sobě tu nešlechetnost, jehož žádáte. Tehdy poslové s listy sě vrátiece, všemu lidu, jenž truchel a as smuten bieše, radost a veselé jsú přinesli a tak držie obyčej onen podnes.

O zemi Tyntintalas, kapitule XXXXVIItá.

Po téj vlasti Kamul přijde pak k vlasti téj, ješto slove Tyntintalad, jenž blíž příleží púšče v tu stranu na puólnoci. A ta vlast jest dlí šestnáste dní cesty, a jest pod panstvie velikého kám. Tu jest měst mnoho a hraduóv. Jsúť také tu někteří křesťané a někteří, ješto sě Machometu modlé. A ostatek lidu téj vlasti modlám sě modlí. V téj vlasti jest hora, v níž jest ruda ocelová, a také jiná ruda. Jsú také v téj vlasti salamandrové, z nichžto bývá některaké rúcho nebo plátno, že když je v úheň vržeš, nemuóž shořeti. Bývá také tu plátno z země, jakož jsem slyšal od tovařiše svého Turka, jenž bieše rytieř, muž múdrý, jemuž říkáchu Zursytan, jenž z poručenství velikého kám v téj vlasti bieše usazen nad těmi, ješto na rudě děláchu, i pravieše tak, že v téj hoře jest některaká zemná ruda, v níž některaké niti podobné k vlně nalézají. Ty niti sušie na slunci, potom v moždieři měděným tlukú, potom vodú zperú, a tu zemi, jiežto sě přidržie, vytřesú a vyberú, a tak potom z téj vlny niti předú, z kteréžto niti potom plátno dělají. To jisté plátno když od tkadce vezme, nebývá bielo,

ale musí sě v uóheň vrci a v ohni za hodinu nechati, a tak zbělé, že bude jako snieh, a oheň jemu nic neuškodí. A když sě začrní, tehdy jemu též učiní, neb jiného pránie, když je chce čistiti, jemu netřeba. Ale o tom hadu, o salamandru, o němž pravie, že vždy v ohni bydlí, nic jsem neslyšal v těch krajinách na vzchod slunce, než což jsem o salamandřě slyšal, to sem vše věrně popsal. Pravie, že v Římě jest některaká rúcha neb ubrus z salamandry, v němž jest zavinut některaký ručník Boží, ješto sobě jím pot stieral, když pracoval cestú v horko, anebo snad ten, jakož byl v jeho hrobě nalezen po jeho vzkřiešení, kterýžto ubrus poslal byl papežovi jeden král taterský.

O zemi Suttur, kapitola XXXXVllltá.

Nechajíce téj vlasti Tyntintales, jest jíti na vzchod slunce deset dní cesty spolu, ktežto žádného přébytka lidského nenie, jedne na málo miestech. A přejda tu cestu, přijde do vlasti, ješto slove Suttur, v níž mnoho měst jest a městeček, a největšie město slove Suttur. V téj vlasti jest něco křesťanuóv, ale jiní lidé téj vlasti jsú modlosluhy, a jsú poddáni v panstvie s velikému kám. Kupcuóv tu nenie, ale ovocem živi jsú. Na všech horách téj vlasti nalezne reubarbarum toho kořenie veliké mnostvie, a odsud je kupci nesú po jiných krajinách světa.

O městu Kapycion, kapitule XXXXVllltá.

Kapycion jest město velmi veliké a zšlechtilé, jenž jest najjmenovitějšie a najzšlechtilejšie v téj vlasti, ješto slove Tangut, v němž jsú křesťané někteří, a jiní držie zákon Machometů, a ostatek jsú modlosluhy. Mnoho jest v tom městě klášterů, v nichžto mnoho modl následují, z nichžto jedny jsú kamenné a jedny dřevěné, jedny hliněné nebo jako hrnec slepené, a všecky svrchu jsú pozlacené. A některé z nich jsú na deset kročejí veliké, a ty zdají sě, že leží; okolo nichžto nastavili malých modl, a ty malé modly, jakžto by sě velkým klaněly, poctivost jim ukazujíc. Tu také jsú některací zákoníci modlosluhy, jenž počestnějšie bydlé než jiné modlosluhy, z nichžto někteří čistotu tělesnú zachovávají a velmi sě varují, aby bohuóv svých zákona nepřestúpili. A všecken rok jedno po měsieciech čtú, aniž jiných měsiecuóv neb týdnóv mají. V některých měsieciech pět dní pořád zachovávají a ctie tak, v nichžto dnech ani ptáka ani kterého dobytečka zabijí, aniž toho masa jedie těch pět dní zabitého. Také těch pět dní poctivějšie jsú živi, než jiných dní toho roku. V tom městě každý modlosluha muóž míti žen třicet neb viece, ač muóž jeho statek to snésti. A však prvnie žena z těch jest duóstojnějšie a za manželku jako zdávanú ji mají. Tu nebéře muž od ženy věna, ale on jí na dobytku neb na sluhách neb na penězích podlé svého statku věno ukáže. A jestli že žena mužovi jest nenávistiva, tehdy muóž jie muž nechati podlé svéj libosti. Přítelkyně své přirozené v druhém pokolení ženy a sobě berú; také i macochy. A mnohé hřiechy, ješto u nás velmi těžci jsú, to oni praví, že muóž dobře býti. A tak ve mnohých věcích bydlé jako jiná hovada.

O městu Ezyna, kapitole padesátá.

Pak dále jdúce od toho města Kapycion, jest jíti dvanáste dní cesty, a tak potom přijde do města, jež slove Ezyna, jenž jest blízko, od púšče k straně puólnoci, ktežto mnoho velblúduóv jest, i také jiných zvieřat rozličných dosti. Tu jest rarohuóv a sokoluóv i jiných ptákuóv dobrých k myslivosti dosti. Lidé z toho města Ezyna modlosluhy jsú, kupčení nedbají, užitkem zemském živi jsú. V tom městě připravují sobě ztravu pocestní lidé kupcové na čtyryceti dní, když chtie jíti přes púšč, jenž jest ku puólnoci straně. Tu žádného příbytka lidského nenie, kromě zde i onde na horách neb na údolí téj púšče, v nichžto přebývají lidé v létě. Na téj púšče řídko kde tráva roste neb zelina; avšakž na některých miestech zvěři dosti jest, a zvláště divoké osly tu najde a těch velmi mnoho. Jest takej na téj púšči sosnového neb borového dřievie. A ta všichna města i vlasti svrchu psané, to jest město Sachion, vlast Kamul, vlast Suttur, město Kapycion a město Ezina náležejí k veliké vlasti Tanguth.

O městu Karokoram, kapitole padesátá prvá.

Dokonajíc cestu téj púšče jest přijíti k městu Karokoram, kteréžto záleží k straně puólnoci, ktežto počátek měl jest pán taterský, neb jsú dříve přebývali po poli a na velikých planěnách téj vlasti, a tu nebieše ani měst ani městeček, ale jedne biechu trávníkové a vody a řek mnoho, aniž jsú pána měli z lida svéj země, ale biechu poddáni v daň velikému královi, jenž slovíše Uncham, jemuž latině neb vlasky pop Jan řiekají, o němž vešken svět mluví. Potom pak až sě již rozmohl lid taterský, bál sě ten král, by jeho to mnostvie někdy neurazili, když by chtěli protivni býti, i myslil jest, kterak by je mohl ruózno v diely rozděliti a po rozličných vlastech rozeslati, aby tiem moc jejich mdlejšie byla. Ale nechtiece sě nikakéž rozlúčiti ruózno, všichni spolu šli jsú na jednu púšč na puólnoci stranu, i přišli jsú na jedno miesto, ktež jsú sě a dříve řečeného krále nebáli, a jemu potom viec daní dávati nechtěli.

O prvném králi taterském, jenž slul Chynchyš, kapitule Ldruhá.

Po malých letech z Božieho zpósobenie muže jednoho poctivého a múdrého, jenž slovíše Chynchyš, králem nad sebú ustavili, a to sě jest stalo od narozenie syna Božieho tisícího jednoho sta osmdesátého sedmého. Tehdy po jeho korunování všichni Tatařie, kteří sě biechu po jiných vlastech rozběhli, přijdúce k němu, pod jeho panství velmi rádi dobrovolně sě poručichu. A on ten jistý sobě poddaný lid velmi múdře a opatrně spravováše. Tehdy po malém času osm jiných vlastí dobyl. A když jest kterého města nebo hradu přesilnú mocí dobyl, po svícezení žádného zabíti ani oblúpiti dal, kterýž sě jemu dobrovolně poddal a s ním chtěl jeti jiných měst dobývat, pro něž jsú jej všichni divně milovali. A vida sě tak povýšena v takéj chvále, posly své královi svému pošle prosě, aby jemu svú dceru v ženu dal. A to bylo již léta od narození Božieho tisícího dvústého. A ten král tu řeč velmi hněvivě přijal a nelibě, a poslóm velmi osuhle odpověděv, řekl jest k nim, že by dceru svú chtěl raději v oheň vrci, než by ji chtěl svému služe dáti. A posly Chynchyšovy nepočestně od sebe vyhnal, a řka jim: Rcete pánu svému : proto, žeť sě jest směl v takú pýchu vznésti pán váš, žeť jest směl prositi za dceru pána svého, musíť za to ukrutnú smrt vzieti etc.

O bití Tateruóv s tiem králem, kapitule LIIItí.

A když to uslyšal Chynchyš, rozhněval sě jest velmi, a sebrav sě s velikém zástupem, i jel jest do země krále Uncham, jenž slove pop Jan, i položil sě jest polem na krásnéj a velmi velikéj rovni jenž slove Tanduk, i poslal, k královi, aby sě bránil. Tehdy ten král s velmi velikém vojskem přitáhne, a položí sě na jednom poli bliz vojska taterského za dvacet mil. Tehdy Chynchyš taterskej král přikáže čaroděníkóm a hvězdářóm svým, aby pověděli uhodnúce, kerakej by konec jejich boj měl vzieti. Tehdy ti odpověděli, a na dvé rozdělili trest na dli, i položie před sebú na zemi. A jednéj straně

převzděli Chynchyš a druhé Uncham, i řekli králové: Když my budem čísti v svých knihách nad těmi třtěmi rozščěpenými, tehdy tě dvě polovici třti budú spolu bojovati, a ten král svítězí v boji, čiež polovičě téj třti na druhéj usedne. Tehdy když sě veliké mnostvie lida zběhne k přihlédaní, a tak když ti čaroděníci a hvězdáře sú čtli v svých knihách, oně dvě polovice třtí hnuchu sebú a zdáše sě, by jedna polovice proti druhé povstávala. Tehdy ta polovice Chynchyšova položí sě svrchu na polovici Unchamově. Uzřevše to Tatarové a ujistivše sě budúcím svícezením, veselili a posílili jsú sě velmi, a tak na třetí den podali jsú boj, a mnoho jich s obuóv stran zhynulo. Avšak Chynchyš svítězil a král Uncham zabit byl. A Taterové jeho všecko královstvie sobě podrobili i kraloval jest Chynchyš po smrti Unchamevě let šest, v nichžto jest mnoho vlastí dobyl. A po šesti letech, když jeho někteří jednoho hradu dobýváchu, tehdy král Chynchyš, tak dobývaje šturmem, přistúpí k hradu, šípem v koleno zastřelen jest, od kteréhožto zastřelení po malých dnech umřel jest. A pohřeben jest na hořě velikéj Alkay, na němžto potom pohřebují všecky veliké krále tatarské, i ty, kdož jsú z jejich pokolenie. Když by veliký kám umřel tu, ješto by bylo za sto dní cesty od téj hory Alkay, tělo jeho vezli by k téj hořě k pohřebu.

O číslu a o poráště Taterských, kapitole LIIIItá.

První taterský král byl jest Chynchyš, druhý Tuy, třetí Batuy, čtvrtý Ezi, pátý Mongon, šestý Kublaj, jenž nyní kraluje, jehož moc jest větčie nežli jest byla všech jiných nxpřed jmenovaných pěti, ježto před ním zemřeli. Také jest jeho samého panství větčie, nežli by mohly býti všickna spolu královstvie a panstvie všech králuóv křesťanských i všech saracénských, jakož v těchto knihách na svém miestě o každém zjevně popsáno bude. A když tělo velikého kám ku pohřebu vezú na horu Alkay, ti, ktož po něm ku pohřebu jdú, člověka každého, kteréhož potkají, toho mečem zabijí, řkúce: Jděte, a pánu vašemu na onom světě služte. Takým bláznovstvím a nemúdrostí jsú od škaredého ďábla oklíčeni, že mní, by ti zbití pro tu věc, jakž oni mínie, měli na onom světě v jiném životě v službu tomu královi poddáni býti. Též i všicky koně i také krávy zbijí, aby je na onom světě živy vzal. A když tělo velikého kám přineseno bude k téj hořě, ti jistí rytieřie, ješto provázeli tělo pro tu jistú věc, jakož svrchu pravi, zmordují viece lidu nežli dvaceti tisícuóv.

O obecným obyčeji taterským a o mnoství žen, kapitole padesátá pátá.

Tatarové obecně mnoho voluóv a ovec i jiného dobytka mnoho chovají, protož s svými stády bydlé vždy na pastvách. Létě na horách bydlé a na miestech chladných, ktežto pastvy a drva mají. A zimě pak do teplých krajin sě berú, ktež by mohli doby ku píci najíti. Domky mají jakžto stany, a ty plstí dobrú velmi dobře uhradie, a ty domky s sebú nesú, kamž sě koli obrátí. A ti jsú tak mistrně spojeni, že je velmi snadně muóž složiti i rozložiti, zdvihnúti i položiti i nésti, kamžkoli chtě. Jichžto dveři vždy ku poledni obrátí, když ty domky vzdvihnú. Vozy také mají, kteréžto velblúdi táhnú, a ti jsú také plstí tak misterně přikrytí, buď to že by celý den na ně déšč šel nemuóž nic zmoknúti, což jest pod nimi. Na těch voziech děti a ženy své i všecko náčinie své i potřeby vezú. Ženy taterské mužóm svým velmi věrny jsú. U nich slyšenie mrské a nestrpelivé jest, by který ovšem muž směl s svého bližného ženú přebývati. Velmi sě pilně v téj věci vystřiehají, aby sobě na téj věci křivdy neučinili. Ale každý z nich muóž toliko žen míti, koliko jich muóž krmiti, avšak prvá žena jest jmiena mezi jinými najvyššie a najpoctivějšie. Kromě sestr všech a velmi blízkých rodiček s obú stranú s v blízkém pokolení ženy sobě berú. Aneb když otec umře, syn jeho muož svú macechu za manželku pojíti. Také když bratr umře, nevěstu pojme bratr. Veliké svadby dělají, když ženy pojímají. Mužie od žen věna neberú, ale oni jim a jejich materám věno ukazují, proto že mnoho žen mají a také mnoho dětí. Tatarské ženy svým mužóm na stravě nejsú těžky, proto že svú prací a dielem svým mnoho dobudú. K spravování čeledi jsú velmi opatrné; a k jiesti dělání velmi pilné. A což těch úřaduov domovitých, to vše snažně zjednávají, kupují, prodávají velmi dobře. Mužie jejich domovité potřeby péči žen nechajíc, s lovy zvieřecími i ptačími, s oděním, s válkami se obchodie.

O odění taterském, kapitole padesátá šestá.

Oděnie, v němž Tataři bojují neb chodie, jest z velmi silné a tvrdé kůže vařenej, točíš z byvolových koží neb jiných zvieřat, maso jenž mají tlusté a silné kůže. A meče nesú obzvláště a užívají luků a šípů. Jsouť výborní lučištníci od chlapectví k tomu vedeni a užívání luku přivyklí. Bohatí lidé se oblékají v hedvábné a zlaté šaty a pod svrchním rúchem kožichy čisté a zšlechtilé nesú lisie, sobolové aneb hranostajie i také jiných rozličných zvieřat, ješto mají drahé a zšlechtilé kóžě, z nichž kožichy nesuóv.

O obecným pokrmu taterském, kapitole LVII.

Obecné tatarské krmě jsú mléko a maso těch zvieřat, což na loviech uhonie, to jedie. Také jiných zvieřat maso, čistých i nečistých, jedie, jakžto konie a psie maso, také i některaké jiné spósobenie žížel, ješto jim obecný lid řieká kočky faraonovy, jichž jest veimi mnoho po těch rovniech. Také pijí koňské mléko, a to tak dělají, že sě bude zdáti, by bylo bielé víno, a jest také velmi vonné a slove chemius etc.

O modlosluhování, kapitule LVIII.

Tatarové miesto bohu modlé sě jednomu, jemuž řiekají Latygaj, jehož mnie, by byl zemskej buóh, jenž by péči měl o nich, o jejich zemských úrodách, o dětech a o dobytku. Toho falešného buóha oni velmi ctie. A každý Tater v svém domu má modlu neb obraz toho boha z plsti neb z jiného plátna. A tu jistú modlu na čistém miestě postavie a mnějí, by také ten jejich buóh měl ženu a syna. Takéž jich modly z plsti udělají, modlu ženy Latygojovy na levě straně jeho postavie a syna jeho modlu před ním. A ty modly tak velmi ctie, když k obědu neb k večeři jdú prvé tučném masem vařeným neb tú tučností s masa pomaží úst bohuóv svých. A diel téj jíchy neb vody, v níž maso vařeno jest, jim ke cti před duóm vylijí, aby ti bohové dřieve řečení vzali diel svój a učiníce to, i sedú k stolu. A jestliže kterého Tatara syn, jenž ješče ženy neměl, a umře také tehdy druhému dcera děvečka, ješto ješče muže neměla, otec toho pacholíka umrlého děvečku tu umrlú vezme za ženu synu svému umrlému, a to s povolenie otce jejího. A nato velé list napsati pod obecného písařě rukú, a také na listech namalují pacholíka i děvečku, rúcho, penieze i jiných potřebných věcí mnoho, náčinie rozličné. Potom pak ten list i to malovánie na ohni spálé, a tak jsúce svedeni ďábelském oslepením i mnie, by ti umrlí pojali sě na onom světě, když dým těch věcí spálených vzhuóru šel v povětřie. Učinie také pro tu věc krásnú svadbu, a těch krmí diel, což nadělají k téj svadbě, rozkydají a rozlejí sem i tam, aby také ženich a nevěsta svój diel téj

svadby snědli. A tak viec potom starosty a přítelé těch mrtvých mají sě za přátely, jako by sě v pravdě ta svadba stala.
O udatnosti, kapitule padesátá VIIIItá.
Jsú Tateřie v odění udatni velmi a v bojích zvícezují; nejsúť lidé rozkochaní, ale pracovití velmi, když pro které bojovánie nebo pro které potřeby zástupuóv hodno jest, s k utrpení kterakýchkolvěk nesnadností jsú hotovejšie a silnějšie než jiné lidé. Oni přes celý měsiec, když třeba jest, nic jiného nejedie než mléko od dobytka a maso toho zvěře, což uloví. Také koně jejich jiným nejsú živi, než tú trávú sprostnú a na téj dosti mají, což tu na pastvách najdú, aniž hodno jest v téjž příhodě, by jim jinéj píče dobývali. Taterové někdy celú noc v odění na koniech sedie, a koni, ktež tak trávu najdú, tu pojedie. Lidé velmi harovití jsú a pracovití a na skrovné stravě dosti mají. A velmi dobře umějí města neb tvrze stéci; když mají pro kterej boj na dalekú cestu jíti, nic s sebú z svých věcí nevezmú, kromě oděnie, než jedno malý stánek, pod nímžto postojie, když déšč jde. Také každý s sebú nese dvě flašce koženie, v nichžto mléko s sebú nesú pro pitie, a jeden hrnek masa malý vařiti. A také udá-li se jim kdy, že by měli daleko na pospěch jeti, za deset dní ao krmě vařené neokusie, tak že by pro vařenie cesta jejich měla meškána býti. Mají také tvaroh s sebú, ten vložiece v hrnec neb v jiné nádobie, nalijí na to vody a tak dlúho některakým dřevem míšie, až sě i rozpustí, a to potom, když sě jim vzchůce píti vypijí. Také často, když sě jim vína nedostane nebo ss vody, púščejí svém vlastním koňóm krev a tu pijí.
Tuto o řádu jejich, kapitole šedesátá.
Řád tento jejich jest v šikování a v zjednávaní zástupuóv a obyčejí k bojóm: když který vejvoda neb vuódce bude ustaven nad vojskem, sto tisíc rycieřóv vybéře z nich, kteréž ao sě jemu zdá, tomu vejvodě, i zdělá je hajtpmanem, jedny nad tisíce jiezdnými, druhé nad sto jiezdnými a třetí nad deseti jiezdnými. A tak šikuje všicko vojsko po tisíc, po stu a po deseti. A také jednoho posadí nad deset tisíc. Ti hajtpmané téj vojsky jsú rádsě tiemto řádem: neb těch deset, z nichžto každý jest hajtmanem nad deset tisíc, jsú rádsě toho vévody nebo vódsě. A ti, ješto jsú hajtpmanové, jsú rádsě těch, ješto jsú nad deset tisíc. A ti pak, ješto jsú nade stem, jsú rádsě těch, ješto jsú nad tisíc. A ti, ješto jsú nad deseti, jsú rádsě těch, ješto jsú nad stem, ale tak, aby žádný hajtman neměl viece nežli deset, a ten obyčej držie i u velikých i v malých vojskách. A když pak ten hajpman, ješto nad sto tisíci jest, pustiti chtě tisíc, přikáže jednomu hajtmanovi, ješto jest nad deset tisíc, aby sobě vybral z jeho vojska tisíc. A ten kdož jest na deset tisíc, přikáže tomu, ktož vládne stem, aby sobě vybral sto. A každý, kdož vládne nad stem, vybéře sobě deset, a každý, kdož na deseti jest, dá jednoho, a tak bude jich tisíc z deseti tisíc vybrané. A to takém šikem držie, aby rovnými pořádkami puščeni byli. A každý z nich vie, když z práva k tomu má vyvolen býti; a každý z nich, když jej volí, ihned poslušen jest; ve všem světě nenalezneš lidí poslušnějše panuóv svých, jako jsú Tatařie. A když sě již s jednoho miesta na jiné miesto vojska hne, vždy se všech čtyř stran téj vojsky po dvú stú stráží nebo viece bude nevelmi daleko od nich, aby neopatrně napadeni nebyli. A když pak sě na poli s nepřáteli bijí, často učinie, jako by poběhli, a zasě vždy přes to střielejíc tak daleko, až nepřátely své, ješto po nich běžie, zavedú, kamž sě jim bude zdáti. as Tehdy sě všicky spolu na ně zasě obrátie a často nad ními svítěziec, potepú je. A také často tiem obyčejem učinie svým nepřátelóm hanbu, když mniechu, že by měli obdržeti boj, a ztratie. A koni jejich tak jsú zučeni, že k jězdcově vóli sěm i tam obrátie sě snadno.
O súdech taterských, kapitule šedesátá prvá.
O zlých lidech a nepravých takúto spravedlnost činie. Jestliže kto ukradne kterakú věc malú, pro niž nezaslúžil oběšenie neb zahubenie, jest-li velmi malávěc, káží jemu dáti sedm kyjových ran, jest-li většie věc, tedy sedmnácte, pakli opět věčšie, tehdy dvacet a sedm a třidcet a sedm a čtyrycet a sedm. A tak vedlí miery hřiechu jest počet kyjových ran až do sta, vždy přičinijíc po deseti, až některé tak až do smrti ubijí. Pakli kto ukradne kuóň neb kerú věc takú, pro kterúž jest hoden smrti, na poli jej přieč na břich mečem uděřie a tak zahubí. Pakli zloděj muóž a chce tu věc devětkrát dráže zaplatiti, vykúpí sě od smrti. Ktož mají koně, voly neb velblúdy, znamenie svá jim na srsti učinie, a beze všech stráží na pastvu vypustie. A když sě s pastvy vrátí, a nalezne kto které cizie mezi svémi, ihned pána neb hospodáře toho dobytšěte najdúc, káží jemu kteréž koho jest, domuóv ihned pojíti; ale drobnému dobytku tomu pastýři za stráž se posílají; majíť zvířata nadmíru krásná. To jsú obecní obyčejové taterské, ale že jsú smíšeni mezi rozličnémi lidmi, protož mnohé své obyčeje opustiece, v rozličných vlastech jich sě obyčejí přijmú.
O poléch a oráni Barguij, kapitole LXdruhá.
Vypravivše v ten čas obyčeje a mravy taterské, ku popsání některých vlastí již přistúpíme. Odejdúce od města Karobaram a od hory Alkaj, jest jíti přes puólnoci strany po polích a po trávnících Barguij, kterážto krajina vzdéli čtyrydceti dní cesty. Lidé, jenž tu přebývají, slovú Metritové, a ti poddáni jsú velikému kámovi, a mají taterské obyčeje a mravy. A jsú lidé lesní, maso jedie těch zvieřat, což na lovu popadnú, a zvláště jeleny, jichžto tu velmi mnoho mají, a také je opitomují. A když je opitumie, jezdie na nich miesto koní. Obilé nemají ani vína. V létě velmi veliký lov mají ptákuóv i zvěři, ale zimě všecken zvěř i ptactvo béře se odtud přeč pro velikú studenost neb zimu téj vlasti. Pak po skonání těch čtyřidceti dní cesty jest přijíti k moři, ješto slove Okceanum, okolo něhožto jsú hory, na nichžto jsú rarohové a sokolové neznámí, a tu hniezda mají, a odtud je nosí k dvoru velikého kám. Na těch horách žádných jiných ptákuóv nenie, jedno ti rarohové a některací jiní ptáčti, jimžto řiekají bargelat, jimiž sě ti rarohové krmie. Ptáci ti jsú tak velicí jako kuroptvy, a mají nohy jako papúchové, ocas mají jako raroh, a jsú velmi ručí. Na ostroviech mořských rodie sě pak některací sokolové, jimž oni řiekají gurfalegové, to jsú ti, ješto supa nebo káni uhonie, s a těch jest tam veliké mnostvie. A ty ptáky nosie k velikému kámovi. Ale těch gurfalkuóv neb sokolů, ješto sě plodie v křesťanství, ješto je nosie do Tatar, nenosie je k velikému kámovi, neb jich tam má nazbyt, ale nosie jě k jiným Tataróm, ješto příležie Arménóm, Kumánóm. V těch krajinách ostrovové jsú, ješto jedno jsú na puólnoční stranu, tak že ta hvězda, ješto slove polus arcticus latině, jest jim na stranu podední.
O království Ergymul, kapitole LXIIIti.
Tuto sě musímy opět vrátiti k městu Kopyeion, o němž sě dřieve zmienka stala jest, abychom jinéj vlasti, jenž jemu příleží, také popsali. Jdúce pak od toho města Kapycion k vejchodu slunce, jest jíti za pět dní cesty a na téj cestě na

mnohých miestech slýchají v noci ďábelské hlasy. Po pěti dní cesty přijde královstvie Ergymul, jenž jest u velikéj vlasti Tengut; to království jest poddáno velikému kámovi, jsou tam křesťané, nestorinové, modlosluhy, i také jiní, následujíc zákon Machometuóv, mnoho měst a mnoho hraduóv. Potom proti syracum, to jest mezi na vzchod slunce a polední stranu jest jíti do vlasti Kataj, ale dřieve jest přijíti do města Syngnij, jenž jest poddáno v daň velikému kámovi. Tu také jsú křesťané i ti také, ješto Machometa následují. Tu jsú volové divocí velmi, krásní a velicí jako velblúdové, srsti mají vežde po životě kromě chřbeta bielé i černé, na tři piedi dlúhé. A mnoho těch voluóv spitomějí, a když zpitomějí, veliká břemena nesú; druhé vpřiehají v pluhy, a ti předivnú silú mnoho diela udělají na roli orané v krátkém času. V té vlasti pižmo lepší jest než kdekoli na světě, a to mají od některakého zvieřátka. Jest jedno zvieřátko velmi pěkné, tak veliké jako kočka, srsti hrubé jako jelen, a nohy jakžto kočka, zuby jedno čtyři jmá, dva nahoře a dva dole. To zvieřátko podlé pupka mezi kuóží a masem má měchýřek pln krve, a ta krev jest pižmo. A těch zvieřat jest velmi veliká věc. Lidé téj vlasti jsú modlosluhy, a velicí smilníci, jsú tlustí obecně. Nos malý a a vlasy černé mají. Mnozí brad nemají, ale vlasy okolo úst mají. Ženy krásné jsú a bielé. Mužie raději hledají krásné ženy než urozených neb bohatých, neb dobře urozený a veliký muž pojme chudú ženu, jedne jestli krásná, a mateři její věno dá; kupcuóv a řemeslníků mnoho tu jest. Ta vlast má na dli třidcet dní cesty a jest velmi plodná. Tu jsú bažantové dvakrát věčší než u Vlašiech a mají ocasy deset neb devět piedí dlí. Také tu jsú bažantové, ješto jsú u velikosti našim rovni. Mnoho jiného ptactva mají velmi krásného a rozličného peřie a rozličné barvy.

O zemi Egrygaya, kapitole šedesátá čtvrtá.

Potom přejdúce osm dní cesty od téj vlasti Ergymul ke vschod slunci, jest přijíti k téj vlasti, ješto slove Egrygaya, v nížto jest měst a městěček mnoho a příslušie vlasti velikéj Tangut, v níž jest najjmenovitějšie město, ješto slove Galacia. Ti, jenž tu přebývají, jsú modlosluhy kromě nětco křesťanuóv, jenž mají tři kostely, a všickni jsú poddáni velikému kám. V tom městě Galacia dělají sukna, jenž slovú jich jazykem zambelory, z bielé vlny a srstí velblúdových tak krásná, jako by mohl v světě nalézti, a odtud je kupci po jiných vlastech nesú.

O zemi Tengut, Gog a Magog, kapitole LXVtá.

Opět nechajíc vlasti téj Egrygaya, i přijíti jest na vzchod slunce do téj vlasti, ješto slove Tengut, kdežto jest měst mnoho a hraduóv, kdežto přebýváše král veliký, jenž slovieše pop Jan. Ale nynie jest ta vlast velikému kámovi v daň poddána, avšakž jest tu jeden král z pokolenie toho popa Jana, jenž také tak slul, jehož jméno Řehoř. A všickni velicí kámové po smrti toho, jakož od Chynchiše zabit byl v boji, dcery své vdávali jsú za ty krále z téj vlasti Tengut a jakžkolivěk jsú tu modlosluhy a někteří, ješto bydlé dle zákona Machometova, avšak větší diel lidu téj vlasti jsú křesťané, a ti křesťané v téj ve vší vlasti panují a vládnú. Mezi těmi jest také některaký lid, ješto slove Argon. Ten lid nynie jmenovaný má mezi sebú lidi kraššie a v kupectví snažnějšie, než by je mohl jinde ve vší vlasti najíti. V těch krajinách jsú vlasti, ješto slovú Gog a Magog. Gog svým jazykem jmenují Ung, Magog pak Maingut. V těch miestech nalézají kamenie lazurové, z něhož dělají velmi dobrý lazur, tu modrú barvu. Tu dělají húně velmi dobré z velblúdových srstí, jimž řiekají zambeloty; v téj vlasti dělají postavce z zlata a z hedvábie rozličných barev velmi dobré a krásné. Jest tu město jedno, jenž slove Syndatyn, kdežto velmi čisté oružie neb oděnie dělají a velmi dobré všelikaké a rozličné k bojóm potřebné. V horách téj vlasti jest veliké mnostvie rudy střiebrnej, tu také jest lovuó mnoho pro množstvie zvieřat. A těch krajina slove Yndysu. A za tiem městem pak vzdáli za tři dni najde město Cziangamor, v němžto duóm aneb palác velmi veliký, v němž přebývá veliký kám, když do toho města přijede, a často tu přicházie, neb blíz města některaké lúže jsú neb jezera, v nichžto jsú labuti, řežábové a bažantové i kuroptve, a také mnoho jiných ptákuóv. Protož král tu bývá, neb tu s svými sokoly a rarohy často kratochvíl svú mívá. Jsú tu řeřábové pateři: první jsú velicí a černí jakžto havrani, druzí jsú věčší než jiní, bieli a velmi krásní, na peří jejich křídl jest plno ok jako zlatých velmi kstvúcích, právě jako u nás pávové mívají na svých ocasiech. Oči mají rozličnéj barvy. Třetí jsú k těm podobni, jakžto jsú v Italii, čtvrté jsú malí a mají peřie dlúhé, velmi krásné, červenú a černú barvú promíšené. Páté jsú šeří a mají oči červené a černé, a jsú velmi velicí. U toho města jest některaký žlab, v kterémžto v rozličné domky kuroptví chovají velmi mnoho, a k tomu jsú inhed lidé zjednáni, ješto jich střehú proto, aby kdy tu přijede král do toho města, aby jich měl dosti k svéj potřěbě.

O městu Czyandu a o královském lesu, LXVI.

Jdúce od města Cziangomor v dál tři dni cesty v tu stranu na puól noci, najde město řečené Czianda, kteréžto jest ustavil veliký kám Kublaj, v němžto jest krásný a veliký palác mramorový, v kterémžto komnaty a síně zlatem okrásili a divnú rozličností zmalovali. Podlé paláce jest les králů neb obora, zdí se všech stran ozděna, kterážto zed v okršku má patnáste mil, v kterýžto oboře jest studnic, potokuóv a luk mnoho. Tu jsú jelenové, srny i také jiné zvěři proto, aby měli co dávati jiesti sokolóm a jiným ptákóm královým, když jich tu chovají. Neb tu někdy bývá sokoluóv a jiných ptákuóv zyrfalkuóv v téj ohradě do dvú stú i viece. A král sám na všaký týden k nim zahlédá. Také tu král často tu zvěř honí a na svém koni, na kterémž sedí, za sebú nese pitomého levharta, jehož na jelena neb na srnu poščije, a tu zvěř, kterúž uhoní, ptákóm těm zyrfalkóm a sokolóm rozdělí zrubaje.

A takové utěšení a chratochvíl často sobě činí. Prostřed téj obory má ten král veliký duóm jeden velmi krásný, některak ze třtie spletený a vnitř i zevnitř vešken pozlacen a rozličným malováním ozdoben, i fernýžem pomazáno, že jeho žádný déšč shladiti nemuóž. A jest tak misterně složen, že jej muóž zdvihnúti, rozložiti i složiti beze všeho pohoršenie. A když jej zdvihne a složí jakožto stan, dvěma a stoma provazy hedvábnými jej natáhne. A třstie, z něhož ten duóm dělají, jest dlúhé na patnáste kročejí, a v tlúšťě na tři piedi i viece. Z toho dělají slúpcě, trámce i dvéřce. Také tiem třtiem svrchu pokrývají vešken duóm, takže to třtie na suciech přeřězují a na dvé rozščěpie, a z každého rozščěpenie dva šindely udělají, a tiem duóm pokladúc, a pokryjíc před deščem zachovají, a tak voda teče dolů po nich. A veliký kám po tři časy v roce tu přebývá, to jest července, června a srpna neb jest tu povětřie zdravé a horkost slunečná nepřekážie. Po ty tři měsiece duóm ten zdvižen stojí a jiný vešken čas svinúc a složiec schovají. A pak v den osmý a dvacátý srpna veliký kám z města Czyandu vyjeda i jede na jiné miesto, aby svým bohóm slavnú obět obětoval, mně, by skrze to obdržal

sobě od nich, aby on, ženy jeho, synové, vešken dobytek, i to vše, co mají, bylo jim zachováno. Má také ten jistý král stáda veliká koní bielých, mezi nimižto má také klisic bielých viece s než deset tisíc. A když slaví hod svým bohóm sám král, ten jistý den káže připraviti mléka od těch klisic velikú věc v čistém a poctivém náčiní, svýma vlastníma rukama to mléko sem i tam rozlévá svým bohóm ke cti a chvále. I praví mistřie jejich, že to mléko, což tu jest rozléto, bohové pijí, a pro tu ohyzdnú obět král také sám pije to mléko od klisic, a žádnému jinému ten den to jisté mléko není dovoleno píti, jedno těm, kteříž z jeho pokolení jsú, a lidem jednéj vlasti, ješto slove Heryach, jimžto ta zvláščnost dána byla od Chynchyše, krále, kám velikého pro čest obdrženie jednoho velikého svítězení, kteréžto ten lid byl obdržel ke cti Chynchyšovi; a ten obyčej v den osmý a dvacátý měsiece srpna velmi slavně na věky zachovávají. A ty koně bielé i ty klisice lidé u veliké pocti mají, že když po poli jdú, tu, kdež mají pastvišče své, žádný tudy jda, nesmí v tu chvíli jíti, když ony jdú, až právě všeckny přejdú. V téj vlasti jedie lidské maso těch lidí, kteříž jsú obecným odsúzením spravedlivém zahubeni. Ale těch lidí masa, kteříž sami od nemoci zemrú, jiesti nechtie. Má veliký kám mudrce a čaroděníky, jenž ďábelskú chytrostí činie v povětří temnosti a mrákavy a nad palácem královém světlo. Činie také často, když král seda k stolu, že koflíkové jeho zlatí ďábelskú chytrostí s šenktyši, jenž prostřed stěny stojí, zdvihnúc sě vzhůru, bez lidské pómoci před králem na jeho stole se postavie. I praví ti čaroděníci, že oni to činie mocí svatosti své. A když ti čaroděníci hody svým so bohóm činie, vezmú od krále škopy s črnými hlavami a vonné dřievie, ješto slove aloes, a kadidlo, aby bohóm svým vonnú obět' obětovali, a vařené maso obětují modlám s zpievaním a s veselím velikým. A tu polévku, v nížto maso vařeno, prolejí před modlami a praviece, že by tak milost svých es bohuóv obdrželi, že jim skrze to dadie hojnost a plodnost země etc.

O miestech modloslužných, kapitola LXVII.

V téj vlasti mnoho jest mnichuóv k službě modlám zjednaných. I jest tu jeden klášter velmi veliký, že pro svú velikost zdá sě, by bylo některaké miesto, v němž jeden neb na dva tisíc mnichuóv, jenž modlám slúžie. A ti mimo obyčej jiných obecných lidí hlavy a brady sobě holé a rúcho nesú zákoničie. Ti v hody svých modl spievanie veliké stropie a mnoho svěc v svém mrzutém chrámu rozžehají. Jsú opět jinde v téj vlasti jiní mniši, a těch také mnoho, a jsú rozličtí modlosluzebníci, z nichžto jedni mají mnoho žen a druzí z nich čistý život vedú, svým bohóm ke cti u velikém utrpení živi jsú, tak že nic jiného nejedie, jedno otruby s vodú smiesie, mnoho sě postie, chodie v rúše z hrubého sukna ostrého črnéj barvy a na velmi tvrdé posteli ležie. Jsú také ješče jiní mniši, ale ti lehčejšie utrpení držie. A ti pak ony prvé mnichy, ješto tak u velikém utrpení bydlé, nazývají je kacieře a říkúce, že oni neprávě slúžie bohóm svým. A tak sě dokonávají prvné knihy etc.

Počínají sě knihy druhé o moci a velebnosti Kublajových krále taterského.

V těch druhých knih zálože mienim popsati o velebnosti Kublajě krále velikého, jenž jest kraloval až do času skládanie těchto knih, jehož moc a velebnost věčšie sě zdá na bohatství, na panování nad zeměmi a nad vládaním velikého mnostvie lida než kteréhokolivěk krále neb kniežete po vše časy před tiem minuté mohlo by řečeno býti, jakož o tom v kapitulách potom psaných zjevně shledáno bude. I jest tento Kublaj kám, to jest pán nad pány, z pokolenie krále Chynchišova, a jest šestý kám, jakož sě v svrchu psanéj řeči shledává. A počal jest kralovati léta od narozenie syna Božího tisícího dvústého šestého a padesátého. A to královstvie obdržal jest múdrostí svú a šlechetností, neb někteří bratřie jeho a přítelé přirození stáli jsú o to, chtiece jemu překaziti, aby nekraloval, ač jemu však s právem bieše a slušieše náměstkem býti. I byl' jest v svém odění udatný, poctivostí silný, radú rozličnú stkvúcí a v bojích i spravování lida opatrný a rozumný. Neb dřieve než jest korunu královskú přijal, často jest vyjezdil do bojuóv a ve všem šlechetně jednal. Ale od téj chvíle, jakž království obdržal, jedinú byl vyjel na vojnu, než syny své k takým věcem posielal a pány své etc.

Kterak Najam proti králi Kublajovi směl sě protiviti, kapitole druhá.

Taková přičina byla jest, pro nižto jedinú, jak jest kraloval, na vojnu byl vyjel neb k boji. Léta od narozenie Božieho tisicího dvústého osmdesátého šestého strýc jeho jeden, jménem Najam, jsa v stáři let třiceti, jenž mnoho zeměmi od krále vládnieše, mladú marností vztrhne sě proti pánu svému Kublajovi brzce s velikú vojskú. A o to sě byl potázal s s jedním králem, jménem Kaydu, jenž bieše vnuk Kublajuóv, ale nenávidieše jeho. A tak ten jistý povolí onomu, a slíbí s ním sám leti, a přivésti s sebú svých sto tisíc rycířuóv, a tak seřknú sě, že sě mají spolu sjieti na jednéj rovni s svými zástupy, aby potom všickni spolu vtrhli do královych zemí. Najam pak ten jistý shledav čtyry sta tisícuóv, přijel na to miesto, jakož sě střekli bychu, a tu krále Kaydu čekáše příjezda.

Kterak sě král Kublaj připravil, kapitole třetí.

Zatiem král Kublaj to vše zvěděv, což oni jednáchu, a v ničemž sě toho jejich sdýchanie nelek, přisáhl, že nechtě koruny královskéj nikdy na sě vzieti, než až by sě nad nimi pomstil jejich zrady a smělosti. A tak ve dvú a dvaceti dnech zbéře tři sta tisícuóv z těch jedno, což jich tu bieše v blíztě okolo města Kambalu. A tato příčina bieše, proč jest věčšího vojska neshledal, proto: neb chtěl brzce na nepřátely udeřiti; aby, když by se byl déle meškal, věčší lid zbierajě, k vědomí to Najamovu nedošlo, a tak zvěda, vystřěhl by sě, že by ovšem nebo zasě postúpil, aneb by na bezpečnějšie miesto vojsko převedl. A protož nechtěl zástupuóv svých, kteréžto byl vyslal k vybojování rozličných vlastí, zasě od volati, neb by byl mohl, když by chtěl, v málo měsiecích řitieřstva i pěščuóv tak veliký mnostvie míti toho lida, jakžto bez čísla zdálo by sě k vieře nepodobné. A za tiem přikázal král všech cest dobře střieti a velmi snažně, tak aby Najam sě nevystřěhl, předvěda jeho příjezd. Neb mnozí jdúce a vracujíce sě od královych strážných, byli zjímáni. A protož Najam, by jej král měl připásti, zvěděti nemohl. I poradil sě jest prvé král Kublaj s svými hvězdáři o to, kterak by sě jemu tu zdařiti mělo. Tehdy všichni hvězdářie z spo lečnieho súdu svého spatřenie odpověděli královi, že má počestně nad svými nepřáteli svítěziti etc.

Kterak jsú sě spolu bili, kapitole čtvrtá.

A protož shledav král Kublaj svú vojsku, vzdvihl sě jest s v jiezdu, a ve dvaceti dnech přijel jest k téj rovni, ktežto Najm krále Kaydu vojska ku pomoci čakáše. Tu noc Kublaj s svú vojskú pod jedním chřibem odpočíváchu, ale lid Najamóv

na rózno sě rozloživše beze všeho oděnie po téj rovni, rozličné kratochvíle mějiechu, žádnéj péče nemajíce, by se jim co mělo přihoditi. Tehdy pak velmi ráno král Kublaj vjeda s svými na ten chřib, všecko svéj vojsky rytieřstvo rozdělí na dvanáste haufů, takže v každém haufě bieše třiceti tisíců. A pak pěšce podlé rytieřstva tiemto řádem byl jest zřiedil, že v některých haufiech dva pěšce postavil jest kopie v rukú držiec s obú stran podlé každého rytieřstva, doněvadž pěšců býti mohlo. A sám král Kublaj bieše na některakém divném dřevěným hradu, kterýžto hrad čtyři slonové nesiechu, a tu bieše vyvěšena jeho králova korúhev. A když zazří vojska Najamova korúhve a vojsky krále Kublaje, velmi sě užasne a také ještě nebieše přijela vojska krále Kaydova. Tehdy Najam, jenž pod stanem s svú ženimú, kterúžto s sebú byl přivezil, spáše, byl od svých ubuzen, velmi sě lekne. Avšakž čímž najspieše mohl, zatiem doněvadž ony doluóv jediechu, on své haufy také řiedil. Tehdy král Kublaj své haufy okolo Najamova vojska šikuje. I jest obyčej všech Tateruov najprvé, než v hromadu udeřie, v trúby trúbiti i na všicky na jiné nástroje bíti, což k boji příslušie, a vysokým hlasem spievati a potom k zavolání kniežete vojsky boj počíti. A tak když již obojie vojsko své piesni dokonají, tehdy Kublaj zvolá a inhed obě strany na sě udeřie, boj počnú. A když sě již tu bijiechu a střieléchu, bieše v povětří šípuóv nepodobné mnostvie, že sě viece zdáše, by hustý příval neb déšč šel, nežli šípy. A když již šípy neb střely vystřieléchu, tehdy meči, kopími jachu sě bíti, a bieše Najam viery křesťanské, ale ne bieše následovník skutkuóv víery, a také na své zvláščí korúhvi nesíše znamení kříže svatého a mnoho křesťanuóv s sebú mějieše. I tepiechu sě tak od jitra až do velikého poledne tak, že z obojie vojsky mnoho jich zbito. Napósledy, když již Najamův lid ustavše a chřbet obrátivše, král Kublaj svítězil, a tak miestě na tom množstvie bez čísla lidu Najomova zbito jest a sám Najam jat a královi přinesen jest.

O smrti Najamově, kapitule pátá.

Tehdy inhed král Kublaj kázal, aby Najam inhed zahuben byl jako zrádce a protivník pána svého, ale protože z jeho pokolenie bieše, nechtěl, by krev královského kmenu prolita byla, aby země krvě královskéj nepila ani by slunce neb povětřie vidělo kterého královského kmene zlú a ohavnú smrtí zahubenu býti. I kázal jej král v kobercích obinúce svázati, a sviežiec tak dlúho sem i tam voziti a honiti, až by sě i zadechl. A když Najam již umře, všickni páni jeho i lid, kteříž mohli byli utéci, mezi nimižto mnoho bieše křesťanuóv, vrátivše sě poddali jsú sě v službu králi Kublajovi. Čtyři vlasti obdržal tehda král, jichžto jména tato jsú: Fuciorcia, Kauly, Balstol a Schyn atc.

Kterak král Kublaj Saracénóm přemlknúti kázal, že jsú směli haněti Spasitele, kapitola šestá.

A když Židé a Saracéni, jenž biechu v Kublajově vojščě, počechu křesťanóm, jenž biechu s Najamem přijeli, přimlúvati, že Kristus, jehož kříž Najam na svéj koróhve měl, ani jemu ani jeho lidu pomoci mohl, a tak na všaký den nestydiece sě ani bojíce Kristově posmívati moci, křesťanóm tesknost činíchu. Tehdy křesťané ti, jenž se biechu králi Kublajovi poručili, a tu žalost a protivenstvie, co jim činíchu, žalovali jsú jemu. Tehdy on i Židy a Saracény s křesťany spolu svolav, řekl křesťanóm: Ač váš buóh a jeho kříž nechtěl Najamovi pomoci neb pomocen býti, neroďte sě za to styděti, neb buóh dobrý a spravedlivý nespravedlnosti a nepravosti pomáhati nemá. Najam pána svého zrádce byl a v nespravedlnosti jsa sě protivil, a tak v téj zlosti jsa, boha vašeho pomoci svéj zlosti žádal. A proto váš buóh dobrý nechtěl ssa s jeho hřiechóm přikládati. A protož Židóm, Saracénóm, i všem jiným přikazuji, aby žádný pro tu věc bohu vašemu ani kříži viec potom sě neporúhal. A tak sě jest stalo, že žádný potom jim z toho nepřimlúval. Král Kublaj to zjednav, do svého města Kambalu s radostí sě vrátiv potom nikdy sám s vojskem proti nepřátelóm nevyjezdil, než syny své neb pány, kamž třeba bylo s vojskem posílal.

Kterak daruje veliký kám rytieře své, když vítězstvie obdržie, kapitule sedmá.

Hajptmany svých zástupuóv, když v kterém boji vítězstvie obdržie, tiemto obyčejem ctí; toho, jenž dřieve bieše ustaven nad sto rytieři, ustaví jej nad tisíc rytieři. A tak všelikých výšež na vládaní povýší a dává jim rozličné zlatice i střiebrnice. Dává jim také dsky hamfeštové milostí svých, tak že což jim milostí kterých neb svobodství podá, tu vyryto na těch dskách bývá, tak že na jednéj straně toto písmo ryto bývá: pro velikú poctivost a pro velikú milost, kterúž jest našemu ciesařovi ukázal, jméno velikého kám bud požehnáno. A s druhé strany téj dsky vyryt jest lev s sluncem a s měsiecem, aneb obraz toho sokola neb ptáka, ješto slove gryfalk, nebo rozličných jiných zvieřat. A ktožkoli má tu dsku se lvem a s sluncem a s měsiecem, když ven na jivo vynde, přikryje se krásně pláščem na znamenie velikéj moci a zvláščnosti. A ktož pak má na svých dskách obraz toho ptáka grifalka, muóž s sebú všicko nésti z jednoho miesta na druhé, kterémužkolivěk kniežeti neb králi v službu jede. A tak velmi dobrým řádem všickny věci zřiezeny sú, v čem má poslušno býti těch, ktož takové dsky mají. Pakli by kto toho všeho podlé vuóle jeho, ktož ty dsky má, poslušen nebyl a podle toho, jakož zápis ukazuje, jakžto protivník velikého kám má smrt trpěti.

O dvornosti krále Kublaj, kapitola osmá.

Král Kublaj jest velmi sličný, vzrostu prostředního, také ani velmi tlustý ani churavý. Tvář má červenú a světlú, oči černé, nos velmi sličný, a tak všech úduóv svých zpósobilý. A má ženy čtyři, kteréžto má za pravé manželky. Jeho prvorodný syn s prvú ženú po jeho smrti má sě v královstvie uvázati. A každá z těch čtyř má dvór svój zvláščí královský a palác vlastní, a má každá z nich tři sta panen vybraných a komorníkuóv mnoho, vše kleščených, a jiných čeledínuóv bez čísla, tak že každý z nich má čeledi mužuóv i žen, do deseti tisíc. Má také král ženim mnoho. Jest také mezi Tatary některaký jiný lid, ješto slove Ungrach. Ti lidé ženy mají velmi krásné a velmi dobrých mravů a obyčejuóv, z nichžto chová vybraných v svém paláci sta v počtu, jenž s jsú poručeny v stráži a v péči dobře urozeným a šlechetným ženám, a ty jich velmi pilně střehú. A ty šlechetné ženy, ješto jich střehú, musejí pilny toho býti, byla-li by která z nich nemocna neb měla-li by kterú poškvrnu nebo vadu na sobě. A tak kteréž žádný vady na svém životě nemají, těch králové chovají, že šest z nich tři dny a tři noci královy komnaty střehú, a když král jde na pokoj aneb když vstane, vždy při něm jsú i na jeho loži ležie. A pak čtvrtý den jiných šest po těch prvních tam vende, a opět takéž tři dni a noci v témž úřadu při králi jsú. A tak vždy po třetiem dni jedny po druhých v témž čísle a v týž úřad vcházejí, až sě tak všech sto zřiedí. Od dřevních pak čtyř vlastních žen má král dva a dvacět synuóv a první ženy první syn slove Chynchym, jenž měl po otci v královstvie vstúpiti, ale že jest prvé umřel než otec jeho, protož syn jeho Temur podlé

práva má vstúpiti v královstvie po svého děda smrti, neb jest syn prvorozený; i jest ten Temur velmi šlechetný, udatný a opatrný, tak že jest již mnoho vítězatví v bojích obdržel. A od děvek má král Kublaj synuóv pět a dvacet velmi šlechetných, jenž všickni velicí páni jsú.

O divném paláci, jenž jest v Kambalu, a divnej rozkoši, kapitola VIIIItá.

Po tři měsiece v roce, to jest prosince, ledna a února, král Kublaj v svém královském městě ustavičně přebývá, v kterémžto městě takový palác králů jest. Najprvé všecken palác v okršku má širokost na čtyři míle, a jest na čtyři hrany, tak že na každú stranu jest jedna míle. A jest zed toho paláce hrubá velmi, jenž má výši deset kroků, a všickno zevnitřnie líce všudy bielú a červenú barvú jest zmalováno. A v každém kútě téj zdi jest jeden krásný a veliký palác. Jest také na prostředku podle každé zdi se všech čtyř stran jeden palác. A tak ve všem okršku zdi téj tiem obyčejem jest osm palácuóv, a v těch chovají oružie a odění a jiné nástrojí, což k boji třeba, tak že v jednom paláci jednostajné zbroje chovají. Ta strana toho velikého paláce, kteráž proti poledni jest, má patery vrata nebo pět bran, z nichžto prostřednie najvěčšie ze všech jest, kteréžto nikdy neotvierají, jedno když sám král tam jede nebo zasě a žádný jí nesmie jěti než sám král. Ale podlé téj brány velikéj jsú jiné dvě menšie, jimižto jedú ti, ktož s králem jsú. A pak každá jiná strana téj zdi, má jedinú bránu, jimižto muóž každý jíti. V těch pak palácích, ješto jsú podlé zdi na prostředku, jest v každém vnitř zdi na poly přehrazeno, v kterýchžto přiehradách chovají opět jiné náčiní drahé a některaké hromátky k králově utěšení. A pak v tom pokoji vnitř napřed králuóv palác, v němž on přebývá. Ten palác nemá ponebie než podlaha toho paláce jest ode dna zevnitřnieho desět pídí výši, ale ten svrchní pokoj jest velmi vysoký. A stěny sieni jeho a komnaty jsú velmi krásně malovány a zlatem i střiebrem r ao okrášleny. Tu jest rozličné malovánie, neb jsú tu malovány pověsti rozličného pobitie a rozličných bojuóv. A pro takové okrášenie a malovánie palác jest velmi světlý. A u věčšiem paláci sedá k stolóm spolu pojednú deset tisíc. Pak v téj jisté ohradě mezi dřieve řečenými paláci jsú trávníkové krásní a sadové ščepuóv rozličných a velmi dobrých. V těch sadiech jsú rozličná zvieřata. Tu jsú ta zvieřátka, v nichžto jest pižmo, o nichž jest psáno napřed v prvních knihách. Také jsú srny i kočky divoké, i také ta zvieřátka šerá, z nichžto dělají popeličný blány, i jiných mnoho zvieřat. Jest také v téj ohradě na puólnoční stranu některaký jezero neb haltéř podle paláce, v němžto mnoho rozličných ryb chovají, z ty ryby tu odjinud přinášějí, kterýchžto ryb k svéj potřebě král tu dosti mívá. A v to jezero neb v haltéř vcházie některaký potok, a tu, když ten potok vcházie, i také kdež vycházie, zastaveno jest železnú sietí, aby ryby ven nemohly. Od téj ohrady, ktež ten palác králuóv jest, snad ve čtvrt míli, jest některaká malá hórka sto kročejuóv zvýši a v okolku jest za míli; a ta huórka jest plna ščepuóv, jichžto listie vždy zeleno jest. A kdežkolivěk král zvie neb uslyší o kterém krásném dřevu, káže je vykopati, i s kořenem přinésti, buď kakžkolivěk daleko, a tu je přesaditi. A protož tu jest dřievie převýborné a krásné, a ta všecka hora jest rozkošná, čistú trávú porostlá. A proto že jest tu všicko zeleno, slove Zelená hora, a na samém vrchu jest některaký palác také, a ten jest vešken zelenú barvú zmalován. Na téj hoře veliký kám často mívá kratochvíl a utěšení. Podle dřieve řečeného paláce učinil král Kublaj jiný palác, k tomu na všem podobný, v němžto piebývá Temur, ten, jakož po něm má kralovati; dvór svój královsky vede a velmi velebně. Má majestát ciesařskej a pečet, ale ne tak úplně jako kám.

Popsánie toho města Kambalu, kapitola desátá.

Pak to jisté město leží nad velikú řekú v téj zemi Kataj, jenž někdy zšlechtilá bieše a královská. Kambalu naším jazykem slove město panské. To jisté město veliký kám na jinú stranu řeky přestavil, neb od hvězdářuóv slýchal, že by někdy po budúcích časiech mělo sě jeho ciesařství protiviti. Město to jisté na čtyři hrany jest, jenž za čtyři a dvacet mil v okrsku protáhlo sě jest tak, že každé čtvrti zeď má šest mil dli. Zdi hliněné má, zevnitř zbielené, výši na dvacet kročejí od krumfešta, dole jest šíři deset kročejí, ale čímž výše, tiem vždy tenčejší neb užší, tak že svrchu jest ta zeď na tři kročeje šíři neb tlúšči. Má také to jisté město bran větších dvanádcte, na každé čtvrti města neb straně tři s brány, a nad každú branú krásný palác, i v každém kútě zdi, v nichžto chovají odění a oružie strážných toho města. Má také to jisté město ulice široké a na dli upřiemé, tak že pro upřiemost ulice muóž viděti od jednéj brány k druhé. Pak v městě mnoho krásných palácuóv, jiných krásných domuóv mnoho. A prostřed města toho jest jeden veliký a krásný palác, na němžto jest zvon velmi veliký, v kterýžto zvon na každý večer třikrát pozvonie, a potom zvonění žádný nesmí z svého domu nikam vyjíti až do jitra, jedno pro nemocného neb pro potřebu těžkých žen, ješto jsú při porodu. A ktož přes město v noci jde, musí v ruce světlo mieti. A každé brány měscské na každú noc musí střieti tisíc mužuóv, ne pro strach kterých nepřátel, ale pro padúchy; a velikú pilnost má toho král, aby zloděje hubili.

O předměstí a o velikém kupectví, kapitola Xltá.

Před tiem městem Kambalu a okolo něho jest dvanástero předměstie velmi veliké, před každú branú jedno, v nichžto kupci a jiné pocestné přijímají, neb velmi mnoho lidu na všaký den do města vždy jdú pro králův dvór a pro rozličné kúpě, jenž tam vezú. V těch předměstích velmi veliký lid bydlí. Jsú tu také palácové a domové tak krásní, jako kde vnitř v městě kromě králova paláee. V tom městě žádného mrtvého nepohřebie než před městem, neb všicky modlosluhy jsú. Také pro mnostvie příchodných lidí, jenž sě do města scházejí, jest tu ženek prázdných dvaceti tisíc, a ty v předměstiech bydlí, neb v ohradě měscskej žádnej bydliti nedadie. Do toho města tak mnoho kúpě vezú a tak veliký, že všicka města všeho světa na kúpi převyšuje. Tam nesú rozličné drahé kamenie, perly, hedvábí, postavce drahé a rozličnú drahú vóni z Indie a z Mangi i z jiných bez čísla zemí, neb jest to město u velmi dobrým položení, tak že snadně muóž k němu přijíti i přijeti z okolních zemí, neb leží v prostředku mezi mnohémi zeměmi a bývá pilně vyhledávano od kupcuóv rozličných zemí. Pravím, že nenie v roce toho dne, kterého by na tisíce bárek hedvábie nepřivezli kupci z cizích zemí do toho města, neb tu dělají z zlata a z hedvábie rozličná diela bez čísla.

Kterak velikého kám střehú, kapitole dvanástá.

Veliký kám má na svém dvoře žoldnýřuóv jiezdných dvanáste tisíc, jenž slovú věrní rytieři páně. Ti rytieři mají nad sebú čtyři vévody neb vódce ustaveny, z nichžto každý třmi tisíci vládne. Těch jest úřad samého kám stráží býti i ve dne i v noci. A ti všichni u králova dvora potřebu mají a stráže své tiemto řádem rozlučují: jeden vévoda s svými třmi tisíci tři dni a tři noci okolo paláce chodie, tam vnitř střehúce krále, a druzí zatiem odpočívají. A po třech dnech vstúpie na též

miesto jiní, aby opět po tři dni svú stráži držali. A tak jedni po druhých přes celý rok střehú, i bývá ta stráže nic pro jiné, než jedno pro čest královskéj velebnosti, ne proto by sě král koho bál etc.
O poctivém hodování jeho, kapitole XIIltá.
Slavnost, kterakúž mívají, když král které hody má, taká bývá: Kdyžkolivěk král veliký pro který hod nebo pro kterúžkolivěk věc chce v svém velikém domu které veselí mieti, dvořené jeho takýmto řádem sedie k stolu: najprvé králuov stuól najvýše nad jiné tak jest postaven, aby král sedě na puólnočné straně domu svého, tvář svú ku poledni obrátil. Na levéj pak straně jeho podlé něho sedí najvěčšie králová, to jest první žena jeho. A na pravici jeho sedie synové a vnukové jeho a ti, ješto jsú z ciesařského pokolenie jeho. Ale jejich stolové tak jsú poníženi bd královského stola, že jejich hlavy ledva krále velikého noh dosahati mohú. Ale jiní jeho šlechtici a rytieři opět též za stolem na stolicích nízkých sedie. Týmž také řádem na levici sedie královně jiný královny a šlechtičny. A každý knieže neb šlechtic podlé duóstojenstvie svuój řád drží, též i jejich ženy, neb všichni šlechtici, kteříž u dvora jiedají, když král které hody má, své ženy s sebú vedú na ty hody. A všicky stolové tak jsú spósobeny, aby veliký kám s toho miesta, kdež sedí, mohl své soustolovníky všecky zároveň viděti. Vždy však při podobných slavnostech schází se veliké množství lidu. Vedle domu královského jsou však ještě jiné pobočné domy, v nichž o slavnostech královských hoduje padesát tisíc lidí, nebot jsou mezi nimi nejen lidé od královského dvora, nýbrž i ti, kteří drží od něho země neb vládu jako léno. Dále přicházejí k těmto slavnostem do královského paláce nesčetní šaškové a ti, kteří přinášejí s sebou kratochvilné hry a nové věci pestré i rozmanité. Uprostřed královského dvora jest postavena jakási zlatá nádoba plná vína neb jiného vzácného nápoje, měřící tolik jako jedno vědro neb sud neb vůz, vedle ní jsou na rozličných místech čtyři velké sudy z ryzího zlata o něco menší než ona nádoba. Do nich teče víno z nádoby větší. Z těchto nádob se čerpá víno do zlatých džbánků, které jsou postaveny na stolech vždy mezi dvěma ležícími královskými soustolovníky. Každý džbánek jest tak veliký, že pojme vína až pro osm až deset lidí. Jiní pijí z velkého zlatého poháru majicího nožku i dřík ze zlata. Všechny tyto nádoby jsou velmi cenné. Též ostatních zlatých a stříbrných nádob, které jsou při královském dvoře, jest tak veliké množství, že všichni, kdož to vidí, žasnou, a kteří neviděli, stěží mohou těm, kdo to vypravují, uvěřiti. Sluhové pak, kteří přisluhují králi, když jí, jsou vysocí velmožové. Z nich každý má ústa zahalena nejjemnějším hedvábným šátkem, aby se jeho dech nedotýkal jídla neb nápoje králova. Když pak král nádobu vezme, aby se napil, všichni, kdož drží hudební nástroje a stojí u krále, spustí hru na ony nástroje a všichni přisluhující šlechtici, kteří u dvora slouží, pokleknou. O pokrmech, které se nosí na stůl, je zbytečné vykládati, neboť každý si dovede představit, že u tak nádherného dvora se skvěle a hojně připravují. Po skončení hostiny povstanou všichni citeristé a hrají sladké písně. Kejklíři, herci a čarodějníci předvádějí hry a kratochvíle před králem a ostatními, kteří u jeho dvora hodovali.
O slavnosti královych narozenin a o nádheře šatstva jeho dvorních vojáků kapitola XIV.
Jest obyčejem všech Tatarů slaviti okázale den narozenin. Svátek pak velikého chána Kublajě bývá v osmý a dvaeátý den měsiece zářie, kterýžto den viece slavie, než který jiný den ve všem roce, kromě hodu velikého v ty dny před měsiecem únorem, kterýžto den slavie jakžto počátek roku. Neb u nich měsiec únor jest najprvní z měsiecuóv v roce. A tak ten den narozenie jeho král veliký obleče sě v rúcho zlaté, a má na svém dvoře šlechticuóv a rytieřstva dvanáste tisíc, jenž slovú najbližší věrníci královi, pána svého. A ti všickni v takéž rúcho obláčí jako sám sě, kolikrátžkolivěk které hody slaví. A těch hoduóv jest třináste do roka, jimžto takém darem dává na každý den krásný zlatý pás velmi drahý a obuv aksamitovú stříbrnými nitmi vyšívanú velmi mistrně, tak že každý z nich v téj královskéj přípravě zdá sě, by byl veliký král Kublaj, jakžkolivěk samého krále rúcho dražší jest. Avšak rúcho těch rytieřuóv ješče tak drahé jest, že mnohé převýší svú drahostí deset tisíc zlatéch, ješto slovú byzancium. A tiemř obyčejem dává král šlechticóm a rytieřóm svým na každý rok na všickno jejich drahé rúcho, jenž jest okrášleno zlatem, perlami i jiným drahým kamením, s pásy a s obuví v čísle pól druhého sta šest tisícuóv. A rúcho rytieřské, to jest rytieřuóv dřieve řečených, jest téj barvy jakož jest rúcho velikého kám. V ten pak hod, to jest den jeho narozenie, obecní králé a knieżata, i také šlechtici, jenž jeho jsú poddaní, královi dary šlí. A chtie-li z nich kteří kterých milostí neb úřaduóv od krále prositi, proseb svých dvanásti šlechticóm podají, jenž jsú úřadu usazeni, a ti pak ke všemu odpovědie. Také musějí jeho všickni lidé, kteréžkolivěk viery jsú, buďte křesťané neb Židé, Saracéni, Tatařie i jiní pohanové, své každý bohy velmi slavně nazývati, prosiece za zdravie a za ščestie velikého káma etc.
O druhém velikém hodu února měsiece kapitule XVtá.
V prvních driech měsiece února, to jest první den léta podlé počítanie taterského, veliký kám i všickni Taterové, ktežkolivěk ten den jsú, veliký hod činie. Než král, šlechtici jeho, i také jiní Tataři, mužie i ženy, kteříž mohú dostáti, ten den všickni v bílé krásné rúcho sě zobláčie. A nazývají hod toho jistého dne bielý, i pravie, že rúcho bielé má dobrý osud a že skrze to ten den a rok dobře ščestie mají mieti. Ten den všickni zemšćí páni a správce, jenž kterákéžkolivěk nápravy neb úřady od krále držie, nesú před krále čest, obětujíce jemu dary od zlata, od střiebra, perly drahé, kamenie, sukna čistá neb bielé koně, tak že někdy na ten den dostane sě královi darem těch bielých koní sto tisícuóv. Takéž i jiní Taterové v ten hod šlí sobě dary bielé jakéžkolivěk jeden druhému, a jsú velmi veseli, tak aby ten cělý rok vždy veseli byli. Také v ten den vedú na králuóv dvór všeckny jeho slony, a těch jest v čísle do pěti tisíc. A ti všickni slonové přikryti jsú krásnými a rozličnými deky, a na těch deciech vyšívána jsú rozličná zvieřata a ptactvo z drahého sukna; i nese každý slon na sobě velmi čistá dva tlumoky, s každé strany jeden, v nichžto jest rozličná drásta od zlata i od střiebra i jiná mnohá sbrojě, k tomu bielému hodu potřebná. Také mnoho velbluduóv přivodie k dvoru, přikrytých čistémi sukny, jenž na sobě mnohé věci k tomu hodu potřebné nesú. A všicka ta zvieřata tak obtiežena před krále vedú a on ao sě tomu dívá a kratochvíl má. Ráno, to jest v ten den bílý, dřieve než stoly připraví, tehdy všickni králi, knieżata, vévody, šlechtici, rytieři, lékaři, hvězdáři, nápravníci zemšćí i všic(k)ni úředníci velikého krále sendú sě v hromadu k dvoru královu. A kteříž sě v ní pro mnostvie směstnati nemohú, do jiných siení, jenž jsú na stranách téj sieni, sberú sě, kdežto král sedě na své stolici muóž všickny obezřieti. A tak zsadie všickny pravým řádem každého podlé jeho dóstojenstvie. Tehdy vstana jeden, křikne velikém hlasem a řka: "Klanějte se a modlte sě." A po tom křiku všickni brzo

vstanúce, padnú na kolena a hlavu k zemi přikloníc, královi jakžto bohu sě modlé, a to po čtyřikrát učinie. Učiniece to, i jdú všickni svým řádem k oltáři, jenž jest v téj sieni ustaven. A na tom oltáři jest jedna dska, na nížto jest napsáno jméno velikého kám. Tu jest také připravena kadilnice velmi čistá, v nížto jest kadidlo velmi vonné, a tak s velikú poctivostí pokadiece téj dsky velikého kám, vrátí sě každý na své miesto. A to učiniece, každý své dary před králem ukáže, o nichž dřieve praveno jest. Potom stoly připraviec, jedie, majíce pyšné oběd, s velikú radostí a veselím. Pak po obědé piščci, hudci a jiní herci rozličné tu kratochvíle ukazují. Také na takovéch hodech lva pitomého přivodie, a ten velmi krotsě leží u královych noh jakož ščeně, jakžto vyznávajě, že on jest jeho pán.

O divokém zvěřě, ješto lovci posielají v jisté časy roku k dvoru velikého krále, kapitola XVI.

Ty tři měsiece, kteréžto veliký kám přebývá v městě Kambalu, to jest prosince, ledna a února, z ustavenie králova v šedesáti dní cesty okolo téj zemi Kataj mají lovci těch 25 vlastí v tu chvíli lovu pilni býti, a všecken zvěř věčší, což ulovie, to jest jeleny, nědvědy, divoké svině, srny, mají ku pánóm nésti. A ti pak mají, jsú-li od králova dvora za třicet dní cesty vzdáli vyvrhúce vnitřie z zvěřě, poslati velikému kám k dvoru na vozě neb na lodí. Ale ti, kteříž jsú dále od ao králova dvoru než třicet dní cesty vzdáli, mají jedno poslati k dvoru kóži, dobřě zdělanú, jenž sě k odění hodí.

O lviech, o levhartiech a orlicích etc. k lovu zučených, kapitule sedmnástá.

Má veliký kám k své kratochvíli k lovu mnoho pitomých levhartuóv, jenž sú zučeni k lovu s lidmi miesto psuóv. A jsú k takovému velmi dobří a mnoho zvěřě s nimi uhoní. Má opět jiná zvířátka k lovu zučená, velmi silná, jimžto řiekají ostrovidové a latině slovú lynces. Má také i lvy velmi veliké a krásné, věčší než v Babyloně, jenž mají na srsti jakžto prútky rozličnéj barvy na dli, i bielé i černé i červené, jenž také jsú zučeni k lovu s lidmi, že s nimi uhoní rozličný zvěř, vepře, nědvědy, kozy divoké, osly divoké, voly, to vše s lidmi honí jako psi. A když lovci chtie královy s sebú na lov lvy pojíti, tehdy vezú dva z nich na kárách a každému z nich dadie tovařiše psíka malého. Má opět král pitomé orlice a těch mnoho a ty jsú velmi sobné, že lapají s nimi zajiece, lišky, srny i jiné drobné zvěři, z nichžto mnohé jsú tak udatné, že sě na vlka oddadie a vlk sě jim obrániti nemóž, že jej vždy utepú.

O velebném lovu králově, kapitola XVIIItá.

Dva veliká pány, vlastnie dva bratří, jednomu z nich řiekají Bajam, druhému Kvugam, ti jsú od velikého krále kám k lovu tak zjednáni, že slovú lovci. Neb každý z nich má pod svú mocí deset tisíc lidí, jenž jiného nic nečinie, jedno velikých psuóv chovají a krmie, to jest ohaře, jimžto tatarsky řiekají cinici, velikých psuóv holoty neb vladaře. A když veliký kám chce na lovu kratochvíl mieti, ta dva pány dřěvní, jenž vládnú lovci, pojmú s sebú dvaceti tisíc lovcuóv s jejich psy. A když již s králem na to pole přijedú, kdežto mají honiti, král veliký s svými pány postaví sě u prostředku. A tak jeden z těch dvú pánuóv lovčích jde a postaví sě královi na pravé ruce, s svými deseti tisíci, a druhý s svými deseti tisíci na levé straně. A jedny lovče od druhých tak rozezná, neb jedno deset tisíc lovcuóv jsú oblečeni v rúcho červené a druhé deset tisíc v rúcho blankytné a tak, že dlúhým řadem sě zřiedie, tak že jeden od druhého od sebe nedaleko stojí, tak že sebú zamiestie země na rovni dobře za jeden den cesty. A psy své vždy každý podle sebe drží. A když tak již zřiediece sě stanú, psy ty, kteréž držéchu, pustie na zvěř, jejíž tu mnoho jest. A také nemnoho jim muóž ujíti zvěřě, který pustie pro veliké mnostvie psuóv a pro umělost a vtipnost lovcuóv. K takéj věci přihlédati jest velmi kratochvilno těm, ktož rádi honie a v tom chvíli krátie.

O lovu ptactva, kapitule XVIIIItá.

Pak měsiece března vyjeda veliký kám z města Kambalu s sokolčími, a tu takej obyčej v té kratochvíle mievá. Vyjede s ním sokolčích v čísle deset tisíc, a ti mají sokoluóv a jiných ptákuóv k myslivosti bez čísla. A ti všickni po všech krajinách sě rozjedú sem i tam. A když ptactvo kde spatřie, jichž tudy velikej mnostvie jest, vypustie sokoly i jiné ptáky, kteréž tu mají k myslivosti, a což ptactva uhonie, nesú před krále. Neb král vždy s nimi sám jede sedě u velmi krásné komoře, jenž jest od dřeva udělána a na čtyřech sloniech připravena velmi misterně. A ta komora zevnitř jest lvovémi kožemi přikryta, ale vnitř čistě zlatem okrášlena. A tu s sebú pro kratochvíl má některé své pány a dvanáste sokoluóv vybraných, jimž řiekají gyrfalkové. A ta komora jest postavci hedvábnými a zlatými obpata podlé těch slonuóv, jenž tu komoru nesú; pánóv a rytieřstva se všech stran mnostvie jde, a ti nikam neodejdú ani odjedú od krále. A když uzřie kde bažanty, tetřevy neb jiné ptáky letiece, ukáží sokolčím těm, jenž s králem jsú, a ti ihned králi dadie věděti. Tehdy král káže komoru odkryti a kteréž chce sokoly neb grifalky káže na ptáky pustiti a sám na loži sedě k téj hřě dívaje sě, přihlédá. Nad to ješče má král tu opět jiných deset tisíc lida, ješto na tom jistém ptačím lovu jiného nic nemají činiti, než dva a dva sěm i tam sě rozběhnú po poli hlediece pilně, kam sě ti sokolové neb jiní ptáci, kteréž pustie, obrátie, a bude-li ptákóm třeba, aby jim pomohli. A ti slovú tatarsky tostaor, to jest stráže nebo strážní a má z těch každý přívab a čepičku, aby mohl ptáky přivábiti a držeti neb vzieti. Aniž sě hodí, by s ten, kdož pták pustil, aby po něm šel; neb tito jsú pilni toho, aby sě pták neurazil. A ti, ktož ptáka najbližšie jsú, ti mají ptáka hleděti a pomoci jemu, jestli co třeba. A každý takový pták, čiežkolivěk jest, má k nozě své přivázaný střiebrný plátec, na němžto jest znamenie pána jeho, číž jest, neb sokolčího, aby ztratil-li by sě, aby mohl navrácen býti pánu svému. Pakli znamenie nepoznají, ale nesú jej k jednomu pánu, ješto na to ustaven jest k tomu úřadu, jenž tatersky slove bylarguci, to jest stráže ztracených věcí. A ten všech ptákuóv, kteréž k němu přinesú, věrně chová, doněvadž sě jemu pán neoptá. A též i o koniech bývá. A protož, ktožkolivěk pták neb kuóň neb kterúžkolivěk věc na tom lovu ztratí, k tomu jistému sě uteče, a u něho poptá, a tak nemóž tu nic ztraceno býti. A doněvadž kolivěk u toho jistého ta ztracená věc jest, bud kuóň nebo pták, káže jeho velmi pilnu býti a dobře chovati. Pakli kto taký jest, že nevrátí inhed to, což nalezne, tomu, čiež jest, neb tomu úředníkovi, mají jej za zloděje. A ten jistý úředník najvyššie miesto sobě k stání zvolí a najvýše svú korúhev vystaví, aby snadně mohl nalezen býti od toho, ktož co ztraceného hledá, anebo nalezenú věc chce postaviti.

O jeho divných staniech, kapitule XX.

Potom přijdú na velikú horu, jenž slove Tacziamordny, ktežto jsú královi a dvorščí stanové zděláni. A jest těch stanuóv viece než deset tisíc velmi krásných. A stanové velikého kám takovéto jsú: Najprvé jest jeden stan velmi veliký, pod nímžto mohlo by státi rytieřstva na tisíc, a má vrata ku poledni; pod tiem sedie rytieři a páni. Podlé toho na západ

slunce jest jiný stan, pod nímžto i králova sieň jest velmi veliká, kdežto král svú radu mievá neb súd, když chce s kterémi oč mluviti. Pak k téj sieni přičiněna jest komnata na druhé straně, kdežto král spí. A podlé těeh jsú jiné sieni a komnaty. Než prvnie dvě sieni, to jest ta, jakož rytieřstvo sedí, a druhá, jakož král sedává, když má s kým oč mluviti, a jeho veliká komnata takto jsú zpósobeny, tak že každá z těch podepřěna jest třmi slúpy dřěvěnými drahéj vóně, jenž jsú velmi krásně vyryty. A jsú přikryty ty sieni neb ti stanové zevnitř kožemi lvovémi rozličných barev. Neb v těch vlastech mnoho lvóv tak barvených najde. Vietr ani déšč jim uškoditi nemóž, to jest těm stanóm, neb jsú mocnými kožemi dobře přikryty a vnitř jsú obestřěny čistými a drahémi blanami popeličnými z drahých kózek armelinovéch a zambelinových, jenž jsú kózky velmi drahé. Tak mnoho musí býti těch kózek k celému rúchu rytieřskému, že je jedva skúpí za dva tisíc zlatých, těch, ješto slovú vlasky byzancium, když kto chce z právě dobrých kózek mieti. Pakli kto chce z obecných kózek mieti, tehdy jej stane jedno tisíc byzancium. Ta zvieřátka, z nichžto ty blány dělají, slovú jejich jazykem roides. A jsú ty blány tak misterně složeny a čistě zfaldovány, že divno a kratochvilno jest na ně hleděti. Provazové, jimižto jsú ti třie stanové nataženi, jsú hedvábní. A podle těch stanuóv jsú stanové žen a synóv a panen královych, a jsú velmi krásné. Opět pak sokolóm, gryfalkóm a jiným ptákóm a zvieřatóm jest stanóv jiných velmi mnoho. I jest tak veliké množstvie těch stanóv, že sě zdá, by město kteié veliké bylo. Tu sě sende veliké množstvie lida. Tu jsú králé, lékaři, hvězdáři, sokolčí i jiní úředníci tak zjednáni, tak řiezeni, jako kdy u velikém městě Kambalu. Na téj rovni přebývá král celého toho měsiecě marcě, to jest března, tu kratochvíl maje na všaký den, a tu mnoho zvěřě zlovie v tom času a mnoho ptactva bez čísla a tak že pod královú zápovědí po všem království i po všech krajinách okolo téj země vzdáli za dvacet dní cesty žádný kupec, žádný řemeslník, ni který obecný člověk, aby žádný neměl svých psóv k kterému lovu ani ptákuóv, také žádný ani malý ani veliký aby nic nehonil od počátku měsiece marcě až do měsiece října, ani kterým kunštem neb myslivostí, aby žádný žádného zvieřátka najmenšieho nepopadl. Pakli by kto jinak učinil, bylo by nad ním pomščeno. A protož tudy často zajiečkové neb srnky neb jiná zvieřátka podle lidí poběhnú a žádný nesmie polapiti. Potom vrátí sě král se vší svú říší do města do Kambalu tú cestú, kterúž jest byl přijel, na tu rovni, kdež ptactvo a zvěř honí. A když již do města zasě přijede, dvór veliký a kratochvíl má po tři dny v svém královském paláci. Pak potom ti, ktož jsú tu byli přizváni, domóv sě zasě vrátie.

O rázu peněžném velikého kám, kapitola XX.

Ráz penieze králova takovýto jest: Ze tří kuór dřeva morskéj jahody prostřední kuóru vezmúce, a ty dobře utvrdí a učiní jako papírový list, i zkrájie je na malé a věčšie kúsky, jakžto haléře nebo penieze neb groše,i vrazie na ně královo znamenie rozličné, podlé kteréhož znamenie jest cena jeho, tak že jeden ten malý haléř v téj ceně jest, jakžto turonský haléř, a jiní věčší v téj ceně jako puól benátského grošě. Třetí stojí za dva benátská, jiný za pět benátských a jiný za deset benátských, a jiný opět za zlatý, ješto slove byzancius, jiný za dva byzancie neb za tři neb za pět neb za deset. A těch peněz káže král veliký množstvie nadělati v tom městě Kambalu. A pod hrdlem ve všech královstviech, ve všech zemiech, kteréž podeň slušejí, jiného rázu nelze učiniti, ani kterém jiným tržiti ani sě odpověděti jich bráti kto smí. A také žádný cizozemec v zemiech velikého kám na jiné penieze tráviti nesmie. A také těch peněz neb toho rázu žádný jiný nedělá než úředníci královi jeho kázaním. Také často rozličtí kupci z rozličných vlastí přijedúc do města Kambalu, přinesú s sebú zlato, střiebro, perly i jiné drahé kamenie. A to vše král svým úředníkóm kúpiti káže a platiti penězi svého rázu. A sú-li kupci z cizích zemí, kde ten ráz neběží, ale vyměnie je za jinú kúpi a do svých zemí vezú, a protož toho rázu žádní kupci nezavrhú. Také často přikazuje král v městě Kambalu, jestli že by kdo tu v městě měl zlato, střiebro neb které drahé kamenie, aby velmi brzo k jeho úředníkóm nesl a tu aby za to jemu bylo dáno těch peněz podlé pravé ceny bez jeho škody. A tak bez lidskéj všie škody král móž dobyti předivných pokladuóv bez čísla. Z těch také peněz svým služebníkóm a úředníkóm žold vydává, a také, což k dvoru třeba, to za ty penieze kúpí, a tak velikých peněz jako za nic nemá. A v tom každý móž zjevně znamenati, že veliký kám na ztravě, na bohatství a na pokladech všeckna kniežata v světě přepanuje. Neb všickni musějí ráz u jeho dvora kupovati. A ten tak ustavičně kují tak, ktožkolivěk jeho potřebuje kúpiti, všem bude jeho bez nedostatka hojně dáno, etc.

O dvanásti vladařích jeho zemi, kapitola XXltá.

Má veliký kám dvanáste šlechticuóv neb pánuóv, jenž jsú vladaři nad čtyřmi a třiceti vlastmi, jichžto úřad jest voliti pány správce a úředníky v dřieve řečených vlastech a v jejich městech. Mají také královu lidu, kde v kterú chvíli přebývati mají, stánie uložiti a zjednati, a to, což oni zjednají královi, rozkázati, a král toho potvrdí svú mocí; což oni dějí, to má ustaveno býti, i slovú jejich jazykem steyng, to jest úřadníci najvyššieho dvora. Ti mají mnoho milosti a dobrodienie, komuž chtie učiniti, a protož je lidé u velikú čest mají. Těch přiebytek jest v jednom velikém paláci v městě Kambalu, jenž jim jest zvlášče k přebývání jich úřadu při praven, kdežto jsú jim a jich čeledi a úředníkóm a služebníkóm jejich pokojové krásní zděláni. A ti jisú páni neb šlechtici mají ihned ty, ješto při nich na právě sedají, a mají súdce a písaře, jenž radiece a píšíce jich přikázaním a úřadovi pomocni jsú.

O množstvi stanovišč, kapitule XXIItá.

U východu města Kambalu jest se všech stran cest mnoho, jimižto jdú do okolních vlastí. A na každé cestě královské za pět a dvaceti mil jest vždy jeden čistý přiebytek, v nichžto jest krásných palácuóv několiko, v nichžto přijímají posly velikého kám, když tudy jdú, i slovú ti příbytkové jejich jazykem zamb, to jest přiebytkové koňšší. V těch hospodách jsú ložě i všeckny věci, což třeba počěstném lidem. Jest také tu koní královych tři sta neb čtyři sta, ješto jsú tu hotovi po královo poselstvie. A tak vežde a se všech stran najde na královských cěstách až právě do konečných krajin obližných vlastí, takže všech těch palácuóv a hospod se všech stran města na deset tisíc a koní, což jest v těch hospodách ustaveno, viece než dvě stě tisíc. Také na mnohých miestech v pustých lesiech, kdežto žádných jiných nenie lidských přébytkuóv, tu jsú také takoví přébytkové, tak že jeden od druhého móž býti najblíže v pěti a v třiceti neb ve čtyřiceti míléch. A všem koňóm i strážným k tomu zjednaným ovsa a ztravy dosti přichystáno jest v těch přébytciech po městech i po hradech, v kterýchž krajinách jsú, a těm, kdož jsú v těch přébytsiech. Na kterýchžkolivěk pustinách jedú po poselství pospěšném, nesúc některé noviny, přeběhnú za den dvě stě mil nebo tři sta tiemto

obyčejem. Dva na koních běžíta spolu, stáhnúce sobě silně břichy a hlavy, a tak ustavičně běží, donivadž koni stačiti mohú. A když přijedú do kterého dřieve řečeného přiebytkuóv neb stanovišč, vezmúce jiné čilé koně a ustalých tu nechajíc, opět což najviece mohú, běžíe. A tak přeměnijíce koně na takových hospodách, konají běh celý den. A tak v skůře noviny donášejí k velikému kámovi, a jeho přikázanie v skuoře do dalekých krajin donášějí. Mězi těmi přiebytky dřieve řečenými jsú také jiné hospody i zde i onde ve třech míléch, ktežto jest málo domuóv, ktežto sě stavují pěší, z nichžto každý má opásanie s velikémi puklami nebo zvonci, kterýmžto puklám neb zvoncům vlasky sonagri řiekají. Tehdy, když král které listy chce po kterém poslati, dadie listy jednomu těkačovi z těch, ješto velmi skoro běžie do najbližšieho stanovišče k stanovišči, kdežto jsú jiní těkači hotovi a k tomu připraveni; a když ti, jenž v najbližnější stráži jsú, uslyšie zvuk zvonečkuóv toho těkače, jakož běží, jeden ihned hotov jest, ješto vezma list z rukú toho těkače a svědečné znamenie od písaře na lístku, a tak inhed opět dále běží do najbližšieho přiebytku jakžto první. A tak sě viec měnie těkače od jednéj s hospody až do druhé, až právě na to miesto, kdežto mají královi listové doneseni býti. A tiem obyčejem v krátkém času dlúhú cestu přeběhnú. A tak často král za den a za noc móž míti noviny a nové ovoce ze vzdáli deseti dní cesty. A ti všickni dřieve jmenovaní těkači jsú svobodni a vysvobozeni od krále ode všech daní. A k tomu ješče od králova dvoru za svú práci dobrý vzátek mají.

O opatrnosti a o vzásobení proti neplodným a drahým letóm a o slitování nad chudémi, kapitole XXIII.

Po vše léta veliký kám posly své po zemích jemu poddaných šle, aby shlédli, jestliže která z jeho zemí má který nedostatek na obilí neb na kterých užitsích od kobylek neb od húsěnec, neb kterúkolivěk jalovostí že by potratila obilé své toho léta. A když jemu o takovém nedostatku z které země neb z města vzkázáno bude, ihned jim toho léta všickny dani odpustí. Také jim z svých stodol obilé káže poslati, což by jim dosti bylo k ztravě i k setí. A když sě dobrá léta a plodná zdařie, tehdy nakúpí veliké množstvie obilí, a to chová v svých stodolách léta tři neb čtyři velmi opatrně, aby neshnilo. A tak o všelikém obilém pilni jsú, aby vždy královy stodoly plny byly, aby mohl obmysliti v potřebu a v jalová léta těm, kdež by třeba bylo. A když v takovú chvíli obilé královo prodávají, tak mnoho za čtyři měřice od těch, ktož kupují, vezme, jakož by u jiného, ješto prodává, za jednu měřici musil dáti. Opět též, když šelma neb mor na dobytku jest, komuž sě tak na dobytku škoda stane, také jemu daň ob roku toho odpustí. Také jednomu viece, druhému méně, podle toho, jakž kto škodu vezme, a těm také káže svého dobytka uprodati. Na najjmenovitějších cěstách téj země Kataj a po jiných okolních zemiech káže král ščepóv nasaditi neb kteréhožkolivěk dřievie nedaleko jedno od druhého, aby ti, ktož cěstú jdú, s pravéj cesty nesblúdili, neb po takových cílech sě lidé spravují. Také činí jedno viec nemalé chvály dóstojno, že káže popsati a znamenati počet téj čeledi u městě Kambalu a jména jejich, kteříž obilé nemají, ani sobě zač kúpiti mají, aniž mohú, a těch jest tu velmi mnoho. A takém všem káže obilé, což jim do roka třeba, z svých stodol dáti na všaké léto. Chleba také u jeho dvora, ktožkolivěk prosí, žádnému neodpovědie. Také nenie ve všem roce toho dne, který by nepřišlo k dvoru chleba prosiec žen i mužuóv na třicet tisíc. A protož že žádnému chudému chleba neodpovědie, velikého kám chudina za boha jeho má.

O tom pití, ješto miesto vína dělají, kapitola XXIIIItá.

V téj zemi Kataj miesto vína činie velmi dobré pitie rýžóvé a rozličnéj jinéj vóně, kteréžto pitie jest velmi čisté a přemáhá všicku chuť vinnú, a spieše se jím člověk opie, nežli kterém vínem.

O kameni, jenž hoří jako drva, XXV. kapitole.

Po téj vší vlasti Kataj nalézají některaké kamenie černé, jenž lámí z skály, a když je na oheň vrže, hoří jako dřevo, a když sě rozhoří, dlúho oheň drží, neb když jej večer zažžeš celú noc uhlé chová. A jakžkolvěk v téj zemi drev dosti jest, však jeho mnozí miesto drev užívají neb drva jsú jim dražšie.

O velikéj řěcě, jížto ději Pulystanghynet, a o krásném mostu téj řěky, XXVI.

Vypravivše to již všeckno, což bylo o téj vlasti Kataj a o městu Kambalu i o velebnosti velikého kám, již přistúpímy, kterák bychom mohli popsati o jiných zemiech a o krajinách okolních. V jeden čas veliký král mě Marka do dalekých krajin pro některaké svého císařstvie potřeby pilně poslal jest byl. A tak já z města Kambalu zdvih sě na cestu, jel jsem čtyři měsiece na cestě, a což jsem tu spatřil v tu chvíli, to chci vypraviti. Po vyndení z města Kambalu v deseti míléch s nadšel sem jeden velmi veliký potok, jenž slove Pulysanchinz, a ten teče k samému velikému moři. Po tom potoku mnoho lodí s drahú kúpí vezú; přes ten potok most krásný mramorový jest vzdéli na tři sta kročejí a na šíř osm, přes kterýžto most pět jiezdných mohú jeden podlé druhého o volně jeti spolu. A ten most má čtyři a dvacet jisteb neb sklepuóv a tolikéž slúpóv mramorových u vodě a jest velmi krásný. Opona mostová neb zeď obapolnie jest taková: na začátku mostu po straně jest slúp mramorový velmi krásný. A pod tiem slúpem miesto podpory neb krumfešta vezpod jest lev mramorový. Od toho slúpu na kročej jest opět druhý slúp, a ten má dva lvy pod sebú. Mezi těmi dvěma slúpoma jest opona mramorová neb přístěnek z šěrého mramora. A tak po tom všem mostu s obú stranú až do konce jsú tací slúpové i přístěnci, tak že těch lvuóv a slúpuóv po tom všem mostu tiem obyčejem jest nad tisíc a dvě stě; protož ten most jest velmi krásný.

Krátké popsánie jednéj cesty téj vlasti.

A když odtud dále pójde za třicet mil, nalezne mnoho krásných vinic a krásných palácuóv a jinéch domuóv a krásné rolí plodné; předúce třiceů mil, přijíti jest k městu, jemuž řiekají Gyogin. A to město jest veliké a krásné, v němž jest mnoho klášteruóv, v nichžto modly jsú. V tom městě postavce dělají čisté od zlata a od hedvábie a golče velmi dobré. Jest tu také pro pocestné lidi hostinných domuóv mnoho obecných. Měščené obecně tu jsú řemeslníci a kupci. Za tiem městem v míli jednej jsú dvě cestě, z nichž jedna jde přes tu vlast Kataj, a druhá přes syrochum. Ta vede až k moři k těm krajinám, ješto slovú Mangi. Jdúce přes tu vlast Kataj těmi krajinami přes deset dní cesty, najde ustavičně měst dosti i hradóv. A tudy jest mnoho kupcuóv a dobré role, trávníkuóv a saduóv krásných dosti. Lidé v téj krajině jsú krotcí a velmi ochotní.

O království Kamffuga, kapitole dvacátá VIII.

Po šesú dní cesty od města Gyogon přijde do královstvie Taynfu do velikého a krásného, kdežto jest mnoho vinic. Ale

ve vší zemi Kataj nikděž víno neroste, než z této země tam vezú. Tu jest morských jahod mnoho pro hedváb, jehož tu velmi mnoho jest. Tu jest kupečstvie mnoho a řemeslníkuóv. Také tu odění dělají lidu velikého kám. Odtud jdúce přes sedm dní cesty k západ slunce, jsú krajiny velmi krásné, hraduóv a měst vežde dosti, kupečstvie také mnoho. Po těch sedmi dní cesty najde město jménem Paymffu velmi veliké a velikého zbožie. Tu hedvábí velmi mnoho jest.

O hradu Kaykuy, a kterak král z toho hradu zrádně jat byl a vydán popu Janovi, XXVIIII.

Za tiem městem Pyamffu dvú dní cesty jest hrad velmi krásný Kaykuy, jenž ustavil král jeden jménem Darius, jenž byl nepřietel velikého krále, jemuž říkáchu pop Jan. Pro toho města mocnost král tento málo jemu mohl uškoditi tomu Dariovi, pro něž sě jest byl velmi zamúcil pop Jan, že jeho přes moc dobyti a přemoci nemohl. Na jehož dvoře bylo jest sedm jinochuóv, jenž jsú sě pod slibem zamluvili, že chtie toho krále Darí jmúce, i přivésti jemu. Tehdy on jim mnoho slíbil, ač to konati budú, což jsú sě zamluvili. A ty pod skrytú chytrostí, neumějě sě vystřieci, přijel je sobě v službu. A tak ti jistí v plných dvú letú nemohli jsú srdce svého zlostí naplniti. A když jim již velmi věřil, v jednéj chvíli pojem je s sebú a jiných také něco málo kratochvíle dle sjel s nimi s hradu za jednu míli. Tehdy ti zrádci chvíle své zlosti vymyšlenie uzřevše, své meče naň vytrhnúce, jemu jej přivedli, popu Janovi, jakož jemu biechu svú lstivú věrú slíbili i byl jest tiem velmi vesel, a na znamenie své velebnosti kázal jej vésti k stádu k svým pastuchóm, aby s nimi dobytka hlédal, a kázal jeho dobře střieti. Tehdy po dvú letú, kteréž jest s pastuchami bydlel, kázal jej král před sě přivésti v královskéj přípravě, i řekl jemu: Nuž již móžeš dobře věděti, že moc tvá nic nenie, když sem tě kázal v tvém království jieti a dvě léta stádo mé pásti; a kdybych chtěl, mohl bych tě zabíti, a žádný živý z mých rukú nemohl by tebe vyníti. A on sě k tomu ke všemu seznal. Tehdy král Jan die: Poněvadž svými ústy sě znáš, že proti mně nic nejsi, od téjto chvíle chci tě za přietele mieti a za svitězení chci dosti mieti na tom, že sem tě mohl zabiti. A tak dada jemu koní dosti a tovařišuóv, káže jej počestně na jeho hrad dopraviti. A tak ten jisté král, doňovadž jest živ byl, popa Jana ctil a chválil a ve všem, což jemu libo bylo, poslušen byl.

O velikéj řěce Karamoram, kapitule XXX.

Jdúce pak cestú mimo ten hrad Kaykuy dvacet mil, při jíti jest ku potoku velikému jménem Karamoram, přeseňžto žádného mostu nenie pró velikú širokost jeho. A jest také velmi hluboký a vztáhl sě jest až do velikého moře. Nad tú řékú jest měst mnoho a hraduóv, v nichž jest kúpí velmi mnoho. V téj vlasti okolo téj řěky vežde roste zázvora velmi mnoho, hedvábí také tu jest, také ptactva jest taká moc, že odiva; tu dávají tři bažanty za jeden peniez střiebrný, jenž muóž býti tak vážný jako benátský. Po dvú dní cesty od téj řěky najde jedno miesto zšlechtilé jménem Kacziamfu, kdežto jest hedvábí mnoho, i dělají tu postavce velmi čisté od zlata a od hedvábie. Ale všicky tu přebývající v téj vší zemi jsú modlosluhy.

O městu Kvengianffu, kapitole XXXl.

Odtud přes osm dní cesty najde měst a městeček dosti, rolí dobré a vinic mnoho, jahod, saduóv mnoho. Lidé tu jsú modlosluhy. Lovuóv mnoho ptačích i zvieřěcích. Po osmi dnech cesty najde město veliké Kvengianffu, jenž jest toho královstvie hlava. To království někdy bylo velmi bohaté. Tu jest králem syn velikého kám, řečený Mangalia. Tu jest hedvábí veliké množstvie i všeho, což živému člověku třeba. Jest tu kupečstvie veliké, ale lidé všickni jsú modlosluhy. Před tiem městem jest královskej palác na rovni, obezděný okolo zdmi velikémi. Těch zdí okršlek pět mil. V téj zdi jsú řěky, jezera i studnice. Prostřed rynku v městě palác krásný jest, všecken ven pozlacený. V téj ohradě zdí lid králuóv bydli, jenž v lovu zvěři i ptactva v téj zemi kratochvíl mají etc.

O vlasti Chymchim, kapitule třidcátá druhá.

Pak dále od toho paláce jdúce, jest jíti krásnú rovní několiko dní. Tu jest měst mnoho a hraduóv a kúpí mnoho. Hedvábí nazbyt. A když ty tři dni cesty přejde, dojde pak jednéj zemi hornatéj. A mezi těmi horami a údoly jest měst a hraduóv mnoho. Též i na horách na těch jsú města i hradové a jsú z vlasti Chumchym. Lidé té zemi jsú modlosluhy a těžařové země. A jsú také lovci velicí neb zvěře tu jest veliké množstvie, lvové, nedvědi, jeleni, srny. I vztáhla sě jest ta jistá země za dvacet dní cesty a pocestní lidé cestú jdúce, po horách hospod dobrých dosti najde, neb jest měst i vsí dosti.

O vlasti Akbalech kapitole XXXIII.

Přejdúce těch dvaceti dní cesty, najde zemi jménem Akbalech Mangi, jenž jest na západ slunce. Tu mnoho jest měst a hraduóv, než najjmenovitějšie město téj země slove Akbalech Mangi, neb příleží zemi Mangi. Na počátku ta země za tři dni cesty jest v rovni, než potom dále jsú hory, dolové i lesové velicí. Protáhla sě jest ta jistá země za dvacet dní cesty. Mnoho měst a městeček má. Lidé jsú modlosluhy, jsú kupci, řemeslníci i těžaři i lovci zvěřě. Jsou tam lvi, medvědi a jeleni, daňkové, kozy, rysi i také ta zvieřátka, ješto od nich pižmo mají, o nichž dřieve řečeno jest. Také zázvoru roste, jenž nesú skrzě zemi Kataj do jiných vlastí. Pšenice a rýže množstvie tu jest etc.

O vlasti Syndynffu, kapitule XXXIIIItá.

Dokonajíc cestu dvaceti dní, najde na rovni jednu zemi, jménem Syndynffu, jenž opět příleží k Mangi. V níž najjmenovitějšie město slove Sindinfa. To jisté město někdy veliké a velmi bohaté bylo, jenž v okrsek dvacet mil mělo. I má ta země krále velmi bohatého a mocného, jehož biechu tři synové, jenž po otci v královstvie sě uvázavše, na tré rozdělili. A město také na tré rozdělivše, každý svú stranu o své přezdil. Ale ty všickny zdi byly jsú spolu v první zdi. Než veliký kám města toho byl dobyl i toho královstvie. Přes to město jde řěka, jenž slove Kurmyanffu, která jest široká za puól míle. A jest velmi hluboká a mnoho ryb lapají v ní. Nad tú řékú mnoho měst i městeček jest, neb sě protáhla ta řěka až do Velikého moře za osmdesáte dní cesty. A kúpí po téj řěce bez čísla jde, tak že ledva kto uvěří, než ktož sám svýma očima obezří. V tom městě Syndynffu přes tu řěku most jest kamenný, jehož dlúhost jest za půl míle a širokost na osm kročejí. A jest ten most vešken přikryt dřevěným přikrytím, velmi zšlechtile malovaným, jenž podepřeno jest slúpy mramorovémi. Na tom mostu jest domkuóv mnoho neb stanovišč dřevěných pro dělníky rozličných řemeslníkuóv. A ti stanovišče ráno zdvihnú a večer složie v hromadu. Jest také tu jeden duóm veliký, v němž přebývají králové úředníci, jenž mostné a mýto králové berú na tom mostě. A toho mýta móž sě dostati na každý den za tisíc zlatých, ješto slovú byzancium. Lidé v téj zemi jsú modlosluhy. Dále pak jdúce za pět dní cesty po jednéj rovni, najde

měst a vsí mnoho, kdežto dělají kolče a plátna čistého. Také tu jest zvěřě divokého dosti etc.
O vlasti Tebeth, kapitacle XXXVtá.
Přejdúc těch pět dní cesty, přijde do jednéj vlasti, jménem (Tebeth, kteréjžto veliký kám bojuje, dobyl a zkazil. Jest tu mnoho měst zbořených a hraduóv. Vztáhla sě jest ta země dli za dvacet dní cesty. A protože jest tak opuščena, musějí, ktož tudy jdú, ztravu s sebú nésti, což by mohlo za dvacet dní stačiti. A proto také, že v téj zemi lidí nenie, zvěři jest veliká věc, i jest velmi nebezpečno tudy jíti a najviec v noci. Avšakž mají kupci a pocestní lidé takéto kunšt na to: v téj zemi jest velmi veliké a tlusté třtie, z nichž jedno jest dli dobře na patnáste kročejí, tlúšč ledva třmi piedmi osiehne okolo, a mezi dvěmá sukoma postranníma tří piedí vzdéli. Tehdy, když v noci chtie lidé pocestní odpočinúti, z toho třtie syrového nakladú veliké hromady, a proto, aby jim celú noc hořelo. A když sě již to jisté třtie rozhřěje krútí sě sěm i tam a ščiepá sě a pukajě sě a velmi třeščí, takže ten třesk toho pukánie za mnoho mil slyšěti. A když zvěř ten hrozný zvuk uslyší, velikém strachem a hrózí preč běží tak daleko, až právě toho prasku viece neuslyší. A tak v noci ti pocestní a kupci jsú bezpečni před zvieřaty. Kdyby toho kunštu neměli, žádný by v noci ujíti nemohl pro velikej množstvie zvěře. Ano lidé, když najprvé ten prask a třesk hrozný uslyšie, zžasnú sě a koni neb jiný dobytek, doněvadž nepřivyknú tomu prasku, uslyšiece prvé, zdvihnú sě na běh. A tiem obyčejem mnozí kupci neopatrní mnoho dobytka roztratie. A proto prvé, než ten oheň zapálé, ktož koně mají, musějí je dobře v púta spieti a přivázati velmi snažně, neb často jest, že ktož toho nenie velmi pilen, i s púty utiekají, když ten prask uslyšie, protož musějí přivázati.
O jinéj krajině téj vlasti a o jich obyčeji.
Po skonání těch dvaceti dní cesty téj vlasti Tebeth najde mnoho hraduóv a vsí, v kteréžto krajině jest velmi šeredný neslýchaně zlý obyčej, jenž přichodí z oslepenie modloslužného. Vtéj krajině žádný nechce ženy sobě pojieti panny, ale hledá prvé, aby byla od mnoha mužuóv zprzněna, praviece, že žena nemuóž jinak hodna býti k manželství. A protož když kupci neb kteracížkoli jiní pocestní lidé skrzě tu zemi jdúce, u jejich měst nebo vsí své stany složie, ženy z těch krajin, kteréž dcery mají hodné k manželství, vedú je k nim, někdy dvacet, třicet neb čtyřicet panen podlé množstvie kupcuóv, a prosiece jich, aby sobě každý jednu z nich vzal a s sebú ji držel tak dlúho, doněvadž by tu bydlil, svú kúpi jednaje. Tehdy oni, sú-li tací, vyberú sobě, kteréž chtie, a tu s sebú chovají, dokudž tu budú. A když odtud jedú, žádné s sebú z nich jim vzieti nedadie, než musějí jejich starostám zasě vrátiti. A také každý, ktož kterú z těch panen s sebú držal, musie jí na znamenie nějaký dárek dáti, aby ta panna tiem darem od hosti daným měla jistý dóvod, že jest již od viece mužuóv poznána, aby tiem spieše a lépe mohla za muž vdána býti. A když sě chtie ty jisté panny v svých rúších ukázati, všecky ty jisté dary, což jim kupci neb jiní hosté nadali, uviežiec sobě na hrdlo, aby ukázaly, kterak jsú byly hostem libé. A kteráž viec těch darů na hrdle má, mají ji za najzšlechtilejší a spieše ji pojmú. A protož, když již oddány budú mužóm svým, jsú na ně laskavi mužie, aniž jim již dopustie, by sě jiných přídržely. A také sě velmi vystřiehají mužie téj vlasti, aby jeden druhému na tom nepřekážěl. Vtéj vlasti lidé modlosluhy jsú a velmi ukrutní, aniž chtie za hřiech mieti, když jeden druhého oblúpí neb co ukradne neb padúchem býti. Ovocem zemském živi jsú a lovem zvieřecím. Vtéj vlasti mnoho jest těch zvieřat, ješto pižmo dělají, a řiekají jim guddery. Ti, jenž v téj vlasti přebývají, mají mnoho psuóv lovních, ješto ta zvieřata lapají. A ti lidé chodie v kožích zvieřecích miesto rúcha, neb v hrubých kytlích z plátna a mají svú zvláščí řeč, i také ráz peněžní, a slušie ta krajina k téj zemi Tebeth, a jsú podlé veliké vlasti Mangi. Ta země Tebeth velmi široká jest a v osmero království rozdělena jest. Mnoho má měst a městěček, a jest velmi hornatá země. A jsú v ní řeky i jezera, v nichžto nalézají zlato, ješto slove zlato de paglola. Tu korály miesto rázu peněžitého mají, a ten velmi drazě kúpiti musie, protože všickny ženy téj země korály na hrdle nosie. A také všem svým modlám korály na hrdla věšejí, neb to mají za velikú čest. Také tu jsú psi velicí jakžto oslové, s nimižto zvěř honie. Také jiných psóv dosti mají rozličného způsobenie, sokoluóv rarohuóv i jiných ptákuóv k myslivosti dosti a velmi dobrých. Vtéj vlasti roste veliká věc skořice, a jiného vonného kořenie dosti, jehož k nám nenesú, aniž kdy vídati jest toho v našich zemích. Tu dělají postavce od zlata a od hedvábie dosti a ta země jest poddána velikému kámovi.
O vlasti Kaydu, kapitule třicátá sedmá.
Po téj vlasti Tebeth přijde do vlasti Kaydu na západ slunce, a ta vlast má krále, a ten jest poddaný velikého kám. Tu jest mnoho měst a hraduóv. Tu jest jedno jezero, v němž jest perel také mnoho, že, kdyby je dal ven nésti veliký kám, byly by velmi malé ceny pro obecnost a pro veliké mnostvie. Ale veliký kám nedá jich svobodně loviti. Neb ač by kto bez králova odpuščenie perly lovil, ihned by zahuben byl. Vtéj zemi také velikej množstvie těch zvieřat jest guddery, ješto pižmo dělají. Vtom také jezeře, ješto perly rostú, jest ryb velikej množstvie. Vtéj také vlasti zvěře rozličného dosti, lvóv, nědvěduóv, jelenóv, srn i jiných zvieřat. Tu jest ptactva rozličného hojnost. Tu víno neroste, aniž jest tu která vinice, ale z pšenice, rýžóv a rozličných drahých věcí pitie velmi dobré dělají. Tu jest hřebíčkuóv množstvie veliké a sbírají je s malého dřevíčka, jenž má malé prútíčko, a ktvietek bielý mají, jakžto jest hlávka hřebíčková. Tu jest zázvora množstvie a skořice, též i jiné vóně drahéj, jehož do našich zemí nenesú. Vtéj vlasti horách nalézají drahé kamenie, jimžto řiekají turchisy a jsú velmi pěkní, a toho dosti, ale žádný jeho kopati nesmie bez odpuščenie velikého kám. Lidé téj vlasti jsú modlosluhy, a ti jsú tak od svých modl zšieleni, že mnie, by tudy milost jejich získali, když ženy své vlastnie neb dcery hostem pocestným dadie. Neb když kterýkolivěk host tudy jde nebo jede, a v domu sě svolají ženy, dcery i jiné ženy, kteréž v jeho domu jsú, přikáže jim, aby hostě toho i jeho tovařišuóv ve všem poslušni byli. A učiní to přikázanie, jde z domu preč a hostě toho s jeho tovařišstvem a v svém vlastním domu něchá jakžto hospodáře, aniž sě vráůů domuóv smie, doněvadž on tu chce bydliti. A ten host, donovadž tu bydlí, klobúk svój neb jiné znamenie přede dveřmi pověsí, a když hospodář naděje sě, by host již pryč odšel, chce sě domů vrátiti, uzří znamenie jeho před dveřmi, postúpí zasě inhed. Protož host ten móž tu dva neb tři dni bydliti. Takový slepý a ohyzdný obyčej po vší téj zemi Kaydu držie, a žádný sobě toho za hanbu nepočítá, protože to činie ke čsti bohóm svém a mnie, že by skrzě to slitovánie a dobrotu, ješto hostem tak ukazují, od svých bohuóv měli hojnost všeho zemského ovoce obdržeti. Ráz peněz svých taký to mají: prútky zlaté pod jistú vahú dělají a těmi miesto peněz tržie a trh dějí. A jakž ta metlička neb prútek váží, tak jest cena jeho. A to jest jejich věčší ráz; pak menší ráz jejich jest takový: suól v kotlích vařie, a to

potom v formičku lejí, a tu sě stvrdnú, a to je jejich menší ráz, jímž také svój trh dějí. Osmdesát těch krúžkuóv soli jest tak mnoho, jakžto jeden malý zlatý, ješto slove vlašsky sagyum. Potom jdúce deset dní cesty, najde na téj cestě hrady i vsi, kdežto právě týž obyčej mají, jakžto v téj zemi Kaydu, kdežto také jsú velicí lovové zvěřě i ptactva. Dokonajíce těch deset dní cesty, najde řeku jednu ješto slove Bryus a tu sě dokonává ta země Kaydu. V téj řece najde velikú věc zlata, ješto slove zlato dopagiola. A na břězě téj řeky škořice veliká věc roste, a ta řěka skonává sě u velikého moře.

O vlasti Karayam, kapitula třicátá osmá.

Minúce tu řěku dřieve řečenú, vcházějí do téj vlasů, ješto slove Karayam, jenž v sobě má královstvie sedmero, a jest poddána velikému kám, kdežto králem jest syn jeho jménem Esentemur, muž múdrý a udatný, mocný a bohatý, jenž velmi dobře v své zemi pravdu a spravedlnost zachovává. Lidé téj země modlosluhy sú. A minúce tu řěku pěti dní cesty, najde měst mnoho a hraduóv. V téj vlasti rodie sě koni velmi dobří. Tu mají řeč svú. Po těch pěti dní cesty najdeš najjmenovitějšie město téj země, jménem Jaci, veliké a zšlechtilé, a kupečstvie tu jest veliká věc. Tu také přebývá křesťanuóv některakých, málo nestorinóv, ale mnozí jsú z nich ješto sě Mahometovi modlé. Pšenice a rýže jest veliká věc, ale pšeničného chleba tu nejedie, neb tu zdráv nenie takový chléb; než z réžě chléb dělají. Také činie z rozličných věcí pitie, jímž sě spieše opieš, než kterým vínem. Miesto rázu peněžného mají některaký kameníčko bielé, ješto v moři nalézají, jichžto dávají osmdesát za jeden hrošík střiebrný. V tom městě z studničných vod suól dělají u velikým množství, od niež král má veliký plat. V téj zemi mužie tak bláznivi jsú, že žádný sobě toho za hanbu nemá, žije-li jiný muž s jeho manželkou ač li s její volí jest. V téj zemi jezero jest, jenž má v okršli sto mil, v němž ryby krásné a velmi dobré lapají. Lidé v téj vlasti syrové maso takto jedie, najprvé je velmi dobře zetrú, potom je vložie v kořenie rozličné rozdělajíce, potom je jedie etc.

O jiné krajině téj vlasti Karayam, XXXVIIII.

Potom vyjdúce z toho města Jaci, deset dní cesty jest jíti as přes tu zemi Karayam do jiného královstvie, v němž najslovutnějšie město slove Karayam, kdežto král jest Kagatym, syn krále Kublajóv. Tu nalezne zlata mnoho, ješto slove zlato depagiola neb řiečné zlato; v jiných potocích a mezi horami také nalézají zlato, ale hrubějšie než to dopagiola. Dávají toho zlata jednu váhu, ješto slove sagyum, za šest střiebrných sagyn. Ale miesto rázu vždy užívají toho kameníčka porcelánóv, o nichž dřieve praveno jest, jenž z Indie přinášejí. Lidé v téj vlasti modlosluhy jsú. V téj vlasti hadové jsú velmi velicí, mnozí z nich jsú dlí na deset kročejí a tlustí deset piedí, a ti jsú největší. Mají někteří z těch velikých haduóv u hlavy dvě stehně, ale bez noh, ale miesto noh mají kopyto jedno, jakožto kopyto neb paznehty lvové neb jakžto sokolové paznehty. Hlavu velikú má a oči veliké jakžto dva pecny veliká, ústa tak veliká má, že by jednoho člověka dobře pozřel a zuby velmi velikej. A protože jest tak hrozný ten had, žádný nenie, kto by sě nestrachoval k němu přistúpiti, že zvieřata rozličná divoká bojie sě jeho. Had ten ve dne v jeskyniech jest pod zemí pro horko, a v noci ven vynda, chodí hlédaje zvěřě leckterakého, aby je sežral. Jde do jejich loží a jeskyní, ktežto lvové, nědvědové neb jiná zvieřata přebývají. A tak žádný zvěř jemu státi nesmie. A když sě již najie, do své sě jeskyně vrátí. A jest tu krajina pieskovatá. A když ten had po piesku sě plazí, velmi s sebú mece v piesek. A lovci ve dne v ten piesek kolé velikého nabijí i zde i onde po rovni a na koncích kolé jsú ostří mečové oceliví, silně přibití, velmi ostří, a ty potom všickny pieskem dobře přikryjí, tak že jich had viděti nemóž. A když opět v noci tudy sě poplazí, mece sě po piesku, jakž obyčej má, uvrže sě na to ostré železo prsmi, a tu ustrne na tom tak, že nebo ihned umře aneb sě velmi zsěče. Tehdy lovci přídúc, nebude-li umrlý, ale dobijí jej, a najprve žluč z něho vydrú, a tu velmi draze prodávají proto, neb velmi lékařská jest, tak ač by koho pes vzteklý ukusil, a když sě té žluči maličko napije jedno jako malý haléř, inhed úplně zdráv bude. Také žena, kteráž při porodu silné bolesti má, jedno sě jie málo napie, inhed bez bolesti porodí. Má-li kto také kterakú hlízu, jedno jie málo pomaže tú žlučí, v malých dnech zdráv bude. Maso také toho hada prodávají, neb jedení dobré jest a lidé velmi je rádi jedie. V téj vlasti mnoho sě koní rodí a velmi dobrých. Všem těm koňóm ocasy urubují, dvě nebo tři kostcě z konce, aby kuóň, když běží, jezdce ocasem nemrskal a aby ocasem sem i tam nekrútil, když běží, neb to mají na koni za velmi zlý obyčej. Jezdci v téj zemi střemeny dlúhé mají u sedl, jako zde Vlaši činie, v bojích užívají prusplechuóv kožených z koží buvolových. Také kopie úzká mají, samostřiely a všeckny střely, kterémiž střielejí, nálepem zmaží. Dřieve než král Kublaj tu zemi obdržal, mužie téj vlasti takýto šeredný obyčej měli: když který dobrý člověk skrze tu zemi šel nebo jel, jenž byl múdrý a dobrých obyčejí, jenž sě jim zdál na řeči i na skutcích člověk zpósobilý, opozdil-li sě u nich a vzal tu nocleh, zamordovali jej v noci a řkúce, že ta jeho všeckna múdrost, lepota i dobří obyčejové, což v jeho duši bylo, to vše v tom domu potom ostalo. A protož mnoho jich zmordovali. Ale veliký kám, když to královstvie potom pod své panstvie podrobil, tu ukrutnost a nešlechetnost a bláznovstvie jejich úplně vyplenil z té vlasti.

O vlasti Ardandam, kapitole XXXX.

A když již odejde od téj vlasti Karayam za pět dní cesty, najde jednu vlast jménem Ardandam, jenž podrobena jest s velikému kám, v níž město najjmenovitějšie slove Bukyam. V téj vlasti miesto rázu peněžného dávají zlata váhu, ješto slove uncia nebo sagyum. Tu unci zlata dávají neb vyměnijí za pět uncí střiebra, neb nemóž nalézti v téj vlasti střiebra za mnoho mil. A protož tu sjieždějí sě kupci, ješto od nich vyměňují zlato za střiebro a mnoho ziskují. Také těmi porcelany trh dějí, jakož přinosie z Indie. Ryžóv a masa užívají najviec, pití dobré dělají z rýžóv a z jiného vonného kořenie. Mužie i ženy v téj vlasti přikrývají sobě zuby své zlatémi plechy, jenž jsú tak zpósobeny, že sě zubóm velmi dobře při hodie. Mužie všickni v téj vlasti rytierščí a zpanošilí jsú, s uodenim jedno a s rytierskú věcí sě obchodiece a s lovy zvieřecími a ptačími. A ženy jejich všeckno hospodářstvie zpravují, a mají sluhy zakúpené, ješto sú jim v službu podrobeni. V téj vlasti ten obyčej jest, aby žena, když porodí, poloha svého čímž najspieše muóž odbyla a hospodářstvie hlédala. Ale muž její, ten sě musie místo nie položiti v lože, a čtyřiceti dní ležeti, a o dietěti práci mieti, a máti o dietěti žádnéj práce nemá, jedno že jemu pokrm dá, a to když syn jest neb pacholík. A zatiem donovadž tak muž leží, přátelé její jej navščěvují jako šestinedělnici a pravie, tak že to proto mužie činie, neb žena, když dceru nese a porodí, dlúhý čas a těžce jest pracovala, protož podobno býti súdie, aby také čtyřicet dní bez péče synovy jsúce,

odpočinula. Než přes to ona vždy mužovi, donovadž tu leží, jídlo k loži nese. V téj vlasti modl nenie jiných, jedno že každá čeled těm sě modlé, od kohož sě kto porodil, to jest starostám svým. V lesiech velikých bydlé, kdežto jsú hory veliké a lesové. Těch hor lidé jiní netáhnú sě z jiných vlastí, neb by tam živi býti nemohli cizé lidé pro zlé povětřie nečisté. Písma a listuóv nemají, než úmluvy své a zavázanie o dluhy jeden s druhém na vrubiech mají, tak že učiniece vrub, i rozščěpie na poly i chová jeden jednej polovice a druhý druhej, tak že potom složiece v hromadu, přidá sě jeden k druhému na nejmenšiem vrúbku. V téjto zemici a ve dvú dřieve jmenovaných, to jest v Kajdu a v Karajam, lékařóv nenie, než když kto z nich nemocen jest, přátelé jeho svolají čaroděníci, jenž modly následují, a ten nemocný jim svú nemoc vypraví. Tehdy ti čaroděníci nastrojie tanec veliký a hudbu i piščbu zjednají, a tak svým bohóm ke česti rozličné piesně tvořie. A to tak dlúho činie, až některého z těch tanečníkuóv ďábel posědne. A tak pak inhed tancě nechajíce běžie k tomu, kteréhož ďábel posědl, a budú jeho tázati, proč by onenno nemocen byl, a co by měli činiti, aby onen zdráv byl. Tehdy ďábel z toho obklíčeného bude odpovídati a řka, že onen proto nemocen jest, že toho neb onoho boha rozhněval. A tak ti čaroděníci prosie toho boha, aby onomu nemocnému jeho vinu odpustil, slibujíce, že ten jemu bude svú vlastní krev obětovati. A znamená-li ďábel po kterém znamení jeho nemoci, že ten nemocný nemóž živ ostati, tehdy die: Tak jest ten nemocný boha toho velmi rozhněval, žeť tú obětí ukrotiti jeho nemóžem. Pakli znamená, že móž živ ostati, tehdy die: Musieť toliko a toliko škopcóv zabiti, ješto mají černé hlavy, a jemu obětovati, a takého pití nadělati a toliko čaroděníkóv sobě svolati, a pro ně všecky věčší obět obětovati; a takť sě ten buoh nad ním smiluje. Tehdy přátelé toho nemocného to vše učinie, což ďábel rozkázal, zabijíce škopy, krev jejich k nebi vrhú. A sendúce sě čaroděníci s svými ženami, zasvietie mnoho svěc, a vešken duóm zkadie, a dým z dřievie vonného aloe udělají a maso obařivše, tu vodu v povětřie lejí, a diel také toho pitie, ješto uděláno z rozličného vonného kořenie. A opět sě ujinúce v tanec skákají, zpievajíce na čest téj modle. Potom opět otáží toho zběsilého, již-li jest tomu bohu dosti učiněno, káže-li co viece, opět učinie, což káže. A když die: jižť jest dosti učiněno, tehdy ti čaroděníci, posadiec sě za stuól, jedie to maso obětované s velikém veselím, a pitie to pijí modlám obětované. A dokonajíce oběd, berú sě domuóv a zdaří-li buóh, že nemocný ten zdráv bude, tehdy tito dějí, že jej ta modla uzdravila. A tak tú chytrostí zklamáni bývají dáblem oslepeni.

O velikým boji, jenž byl mezi Tatary a králem Nyen.

Dle královstvie svrchu jmenovaného Karajam a královstvie Vociam byl jest boj velmi veliký v zemi léta od narozenie božieho tisícieho šedesátého a druhého. Veliký kám poslal jednoho z svých kniežat, jménem Nestardina, se dvanásti tisícemi jiezdných na stráže téj vlasti Karajam, i byl jest dřieve řečený Nestardin muž opatrný a ti, ktož jsú s nimi byli, rytieři šlechetní a silní bojovníci. Tehdy králé Mien a Bangala, uslyšavše jich příjezd, lekli jsú sě a bojiece sě, zda by proto, přijeli, a chciece na jejich země udeřiti, shledavše své vojsko, měli jsú jiezdných a pěšcóv na šedesáte tisícú, slonóv se vší přípravú k boji na dva tisíc, majíce tvrže na sobě, a v každé tvrzi mužuóv k boji hotových dvanást neb patnást. I přilehl král Mien s svým vojskem k městu Vociam, i uložil sě ten král Mien s svým vojskem na jednom poli za tři dni cesty od města Vociam. Uslyšav to Nastardin, bál sě jest, neb málo lidu měl. Však ukázal, jako by sě nic nebál, protože s sebú mějieše lid udatný k boji a silný. I vyjel proti nim na jednu rovni před město Vociam, a tu sě položil u jednoho velikého lesu, v němž bieše dřievie veliké, neb věděl, že slonové do lesa nikakéž nemohú. Tehdy král Mien přitrhne, chtě na jeho zástup udeřiti, a Tataři chutně střetnú sě s nimi. A když tatarští koni uzřie slony s tvrzemi, jenž biechu na prvé špici, zstrašie sě velmi, že ti, kdož na nich sediechu, žádnú mocí ani kerém vtipem mohli jsú zjednati, by koni chtěli s nimi sě sjieti. Tehdy ssědavše všickni s koní, přivíží jě k dřieví v tom lesě, a tak pěší obrátí se za sě k slonóm, i počechu chutně na ně střieleti bez přestánie. A ti, jenž na tvrziech biechu na sloniech, brániechu sě jim. Ale Tatarové udatnější biechu a přivyklejší k boji, a protož ranili střielením mnoho slonóv a slonové bojiece sě střěl, oddali sě preč na běh, i vrazili sě pravém během do bližnieho lesu, ani jim mohl kto obrániti ani jich staviti. A tak sě rozdělili jeden od druhého po lesě sem i tam, a všecky tvrže dřevěné, jenž na nich biechu, ztroskotaly. Uzřěvše to Tataři, běžéchu k svým konóm a vsědavše na koně, nechavše slonóv, na královo vojsko udeřie, a ti sě velmi zleknú, neb vidiechu, že slonové všickni rozprášeni, i bieše boj mezi nimi velmi tvrdý. A když obojie vojsko všicknu střelbu biechu vystřieleli; chopichu sě k mečóm a těmi sě velmi bijiechu, tak že jich bieše s obú stran mnoho zabitých. Potom král Mien s svými oddá sě na běh, a Tataři po nich běžiece, mnoho jich ztepú. A tak zbivše jedny a druhé zahnavše, vrátili sě do lesa, aby zlapali slony, ale nemožiechu žádného popadnúti, jeliž někteří z jich nepřátel, ješto byli zjímali, pomohli, a tak s jich pomocí došli jsú, že měli na dvě stě slonóv. Od toho pobitie veliký kám počal mívati slony v svých vojskách. Potom přemohl veliký kám země krále Mien a je pod své panstvie podrobil.

O městu Mien a o krásném hrobu.

Mien jest město veliké a zšlechtilé, jenž jest hlava toho královstvie; a jest země poddána velikému kám. Ti lidé, jenž tu bydlé, mají zvláščí řeč a jsú modlosluhy. V tom městě byl jeden král velmi bohatý a ten umíraje kázal sobě hrob udělati takém obyčejem, že na každém rozě kázal udělati věži jednu mramorovú výši na deset kročejí, tlúšči, jakož téj v výsosti záleželo, a svrchu okrúhlá. Jedna z těch věží zlatem všudy přikryta, kteréžto zlato tlúšči bylo na dobrý prst, a vrchu téj věže bylo mnoho zvonečkuóv zlatých, a ty když vietř viel, všickny sú zvonily. Druhá věže týmž obyčejem i týmž spósobením a střiebrem přikryta byla, i střiebrné zvonce měla; a ten hrob byl kázal učiniti na čest duši svéj a aby jeho pamět nezhynula. V jeden den byli jsú nalez u dvora velikého kám někací žakéři neb špilmani, a ti mnoho, i káže je král před sě přivolati, a die jim: Chci, abyste s hauptmanem, kteréhož vám dám, a s jinú vojskú, kterúž vám přidám, dobyli mi téj vlasti Mien. Oni sě ihned královu přikázaní podvolivše, dobrovolně šli, jakož kázal, a dobyvše téj vlasti Mien, jeho panství podrobili. A když jsú došli toho hrobu, zrušiti jeho nesměli, jedno až by prvé velikého kám povolenie měli. Tehdy on uslyšav, ten král to učinil ke česti své paměti, přikázal, aby toho hrobu nerušili. Neb jest obyčej Tataruóv nerušiti toho což slušie k mrtvým. V téj zemi mnoho jest slonóv a divokých voluóv, jelenóv a srn i jiných zvieřat rozličných mnoho etc.

O vlasti Bangala, kapitole čtyřicátá Illlá.

Bangala vlast jest ku polednie krajině Indie, kteréžto veliký kám ješče nebyl sobě podrobil v tu chvíli, jakož já Markus jsem u jeho dvora byl. Ale již byl poslal svuój lid, aby jie dobyli. Tu jest zvláščí král a svú zvláščí řěč mají, a jsú modlosluhy. Masa užívají, rýžóv a mléka; bavlny tu dosti v níž tu veliké kupečstvie jest. Také v téj zemi galganu, zázvora, citvara, cukru i jiného drahého kořenie roste. Tu velicí volové, jenž sě na výsosti slonóm zrovnávají. V téj zemi lidi prodávají, z nichžto mnozí kleščenci bývají, a ty potom páni kupují po rozličných zemích etc.

O vlasti Kangigu, kapitole čtyřidcátá V.

Potom jest naleznúti vlast, jíž dějí Kangigu, na vzchod slunce, jenž krále zvláščieho a řeč zvláščí má; lid v téj zemi modlám sě modlí a velikému kámovi podrobeni jsú. Téj země král má žen na tři sta. V téj zemi jest zlata veliké množstvie a kořenie rozličného, ale malé kupečstvie v něm jest, neb jest ta země daleko od moře. Tu jest lovu dosti a zvieřat rozličných. Lidé téj země masa, mléka a rýžóv požívají, vinic nemají, ale z r(ý)žě a z rozličného kořenie pitie rozkošné činie. Mužie i ženy v téj vlasti bodú sobě jehlami tvářě své, hrdla, ruce, břicha i stehně, a tak zdělají sobě obrazy lvové, drakové, ptačie, a to velmi misteřně. A to sě také tak zatvrdí na jich kóžě, že nikdy sníti nemóž. A ktož těch obrazuóv viece má, toho za kraššieho mají.

O vlasti Amu, kapitole čtyřidcátá šestá.

Amu jest vlast jedna na vzchod slunce, a ta také velikému kámovi podrobena jest; lidé jsú modlosluhy, řeč zvláščí mají, dobytka stáda veliká mají, k jedení a k pití dosti všeho. Koní mají mnoho velmi dobrých, jenž kupci odtud do Indie vodie. Buvoluóv tu také mnoho, voluóv a krav veliké množstvie, neb tu jsú pastvy rozkošné. Mužie i ženy nesú na rameni zápony aneb náremky zlaté, střiebrné.

O vlasti Toloman, kapitole čtyřidcátá sedmá.

Vod téj vlasti Amu na vzchod slunce za osm dní cesty jest jiná vlast jménem Toloman, jenž jest podrobena panství velikého kám, a má řeč vlášční a modly následují. Tu jsú mužie sliční a sličné ženy, ale smědé barvy. Měst tu mnoho jest a hraduóv mnoho, hory veliké, mužie silní a udatní v odění a rozumu. Mrtvých svých těla pálí, a kosti sberúce v truhlu dřevěnú skladú, a v některéj jěskyni v horách schovají, aby jich žádný člověk ani která zvěř došel. Zlata mnoho veliké jest. Porcelány z Indie, o nichž svrchu praveno jest, trh dějí miesto rázu penieze.

O vlasti Cyngny, kapitule XXXXVIII.

Vyndúce z téj vlasti Toloman, přijde do vlasti Czingny ke vzchod slunce, a jest jíti podlé jednéj řěky dvanáste dní cesty a tu jest mnoho měst a hraduóv. Potom jest přijíti k městu Simulgu, a to jest velmi veliké a zšlěchtilé, a jest podrobeno velikému kámovi a lidé tu modlosluhy jsú. V téj vlasti dělají velmi sličný plátna z kor některakového dřěva, a v tom létě chodie. Mužie udatní jsú v odění a silní. V téj vlasti také množstvie jest lvóv, že žádný nesmie v noci kromě domu spáti, neb lvové každého, kohož rak naleznú, žerú. Lodie také, kteréž po téj řěce jdú, pro strach lvóv nesmějí žádné k břehu přivázati, ale prostřed řěky stojie, neb lvové v noci vcházejí v ty lodie, kteréž k břehu přivazují, a kohož v nich naleznú, žerú. A jakžkolivěk lvové v téj zemi velicí a ukrutní jsú, avšak jsú tu psi tak smělí, že lva každého podstúpiti smějí a naň udeřiti, ale musí, aby vždy dva psi s člověkem byli, neb kdyžkolivěk který rozumný muž na koni po poli jede, maje s sebú dva psy, často lva uhoní a zabie. A tak když sě jim lev ukáže, ihned psi s velikým ščekáním po něm běžie; jestliže člověk na koni s střelbú po nich jede, psi lva kúší v zadek, v stehně nebo v uocas, a lev sě na ně ihned obrátí, a psi sě jemu umějí velmi dobře vystříhati a z rány vyvrci, že jich uraziti nemóž. A lev předse běží a psi opět ščekajíce, chutně za ním a kúšíce jej. A tak lev bojě sě, aby jiných psóv k němu nepřiščekali aneb lidí, a protož sě obracije tak zlehky bez běhu, když uzří silný strom, zadkem sě k němu obrátí, aby jeho tu psi kúsati nemohli a očima sě k psóm obrátí. A člověk ten jiezdný střielé naň viec bez přestánie, tak že lev často velmi raněn bývá, neb lev jest psóv velmi pilen, a tak člověk svobodně muóž k němu střieleti, že jej do smrti ustřielé.

O městu Kakanfu a potom dále o jiných městech.

Po vyndení z téj vlasti Cingnij čtyři dni cesty najde měst a hraduóv mnoho. Potom jest jedno zšlechtilé město Kakanfu, jenž přísluší k téj vlasti Kataj, a jest na poledne a jest mnoho hedvábí a postavcuóv mnohó dělají z hedvábí a zlata a golče z hedvábie množstvie dělají. Od toho města jest jíti na poledne tři dni cesty, a tu nalezne jedno město veliké Czianglu. A to město Katej slušie k téj zemi Kataj, kdežto soli dělají velikú věc, a jest tu země velmi slaná, z niež jako pohrobek udělajíc, ulejí naň vodu, potom tu vodu sbierají, což sě jie steče pod tiem pahrobkem, a tu vodu lejí u veliké kotly, vařie dobře u ohně, a tak sě sevře v suól čistú a mělnú. Za tiem městem Czianglu pět dní cesty jest město jménem Cziangli, přes něž teče skrzě řeka veliká, po níž mnoho lodí vezú s rozličnú kúpí.

O městě Kadinfu a Snyguimata tuto čte.

Za tiem městem Cziangli šest dní cesty v tu stranu ku poledni jest město veliké Tandynfu, jenž před tiem vždy svého krále mievala, doněvadž velikému kámovi podrobeno bylo. A to jisté město má pod svým právem jiných měst jedenást, v nichžto ve všech jest sadóv mnoho i ovoce a hedvábie množstvie. Pak dále opět ku poledni jest jedno město Syngnijmatu, k němuž teče od poledne potok veliký. A ten jsú lidé téj země na dvé rozdělili, z nichžto jedna strana jde k vejchodu slunci k téj vlasti Kataj. Po těch potocích lodí střědmých jde bez čísla s kúpěmi rozličnými. Pak od toho města jdúce Synguym, a tu jdúce ku poledni šestnáste dní cesty, vežde najde měst a městeček dosti, v nichžto veliké kúpě jsú. Všickni lidé téj vlasti modlosluhy jsú, a všecka vlast podrobena jest velikému kámovi.

O veliké řěce Koromoram a městech.

Dokonajíc dřieve řečených šestnáste dní cesty, najde řeku velikú, řečenú Karomoram, jenž z těch zemí krále toho, ješto slove pop Jan, teče. A ten potok jest šíři za míli a tak hluboký, že najtěžšie lodie po něm volně jdú. Ryb také v tom potoce velikú věc lapají. Na tom potoce k velikému moři v jednoho dne cesty jest lodí viece v počtu než patnáste tisíc, kteréžto drží tu veliký kám na to, aby vždy byly hotovy jeho vojska, když by potřebie bylo, vésti je na mořské ostrovy. A ty lodi jsú tak veliké, že každá z nich unese patnáste koní s patnáste jezdci i s plnú potřebú, což jest třeba jezdcóm i koňóm i lodníkóm do dalekých vlastí, jichž jest v každé lodi v počtu dvadcet. A tu, kdež chovají těch lodí na řěce, jsú dvě městě, z nichžto jedno věčší město stojí na břěze téj řeky a druhé menšie s druhé strany řěky. Jedno z nich slove

Kukanguj a druhé Kajgnfj. Minúc tu řeku, jest vjieti do zšlechtilé vlasti Mangi; o ní předivné budem praviti.
O vlasti Mangi a o milosti a spravedlnosti.
U velikéj vlasti Mangi byl král jeden, jménem Fakfur, mocný a přebohaté, aniž bylo toho času které kniežě věčšie kromě kám než on. Královstvie jeho silné bylo a měli je za nedobyté, a žádný sě oň pokusiti nesměl. A protož ten král i veškeň lid jeho neměli obyčěje k odění. Každé město v téj zemi bylo jest okopáno přiekopami hlubokémi vody plnými. A ty přiekopy tak široké byly, jako móž lučišče vystřěliti. Koní neměli, neb sě žádného nebáli. Král ten jiného nic nečinil, ani co měl za kratochvíl, než aby rozkošně jedl a pil a dobré bydlo měl. Panicóv měl do tisíc a poctivě bydlel velmi. Pokoj, spravedlnost a milosrdenstvie velmi milováše. Neb ve všem jeho království velikej pokoj bieše a žádný svého bližního na ničemž uraziti nesměl, neb král všem spravedlnost choval. Často řemeslničí krámové přes celú noc otevřeni stáli a žádný do nich vjíti nesměl, ani kteréj škody učiniti. Všichni pocestní lidé i ve dne v noci po všem asb království bezpečni beze všeho úrazu, kamž kto chtěl, jdiechu. Byl také ten král lítostivý a milosrdný ke všem, ktož který nedostatek mějiechu. Na všaký rok sbierat kázal dietky od mater svých zavržené do dvaceti tisíc, a ty všickny svými náklady cně chovati kázal. Neb v téj zemi obyčej, že matery dietky své zamietají, když jim nemají pokrmu dáti, aby ho jiné vezmúce odchovaly. A ty dietky, kteréžto král sbieráše, rozdává je bohatém království svého, jenž dětí svých nemajíce; aby jě sobě za syny volili; aneb když dorostly, vdával je k manželstvu a dobrú jim potřebu dával etc.
Kterak Baljatn vojsky velikého kám přemohl.
Léta od narozenie Božieho tisícího dvústého šedesátého osmého veliký kám Kublaj království Mangi tiemto obyčejem sobě podrobil. Poslal tam jednoho z svých kniežat, jménem Bajam Chynsam, naším jazykem Bajam, jako by řekl sto ok, jakžto Bajam sto ok maje. I dal jemu veliký zástup jiezdných i pěších a mnoho lodí, aby sě brali do téj vlasti Mangi. A tak najprvé došel prvého města Kanjganguj, otázal měščan, chtěli-li by jemu holdovati. A když oni odpověděli, že nechtie, on to uslyšav žádného jim protivenstvie neučinil. Vjel k druhému městu, a tu jemu taktéž odpověděli, že nechtie jeho poslušni býti. Odtud šel k třetiemu, potom k čtvrtému až k pátému, a ode všech jednostajně odpověd vzal jest, že nechtie veň slušěti. Nic sě jest nebál za sobú nepřátelských měst nechati a dále jeti neb vojsko s sebú veliké měl a velmi dobré, neb s sebú mějieše mužě velmi udatný bojovníky. A veliký kám jiné vojsko po něm poslal velmi veliké. A tak přitrhl k šestému městu s velikú silú a mocí jeho dobyl. A tak jeda pořád, dvanáste měst v krátkém času dobyl; i zžasnú sě srdce mužóv království Mangi. A Bajam k královskému a k najvěčšiemu městu Kuynsaj přitáhl a tu své vojsko zšikuje u toho města. Tehdy král téj země Mangi, jenž tu svój dvór držieše, uslyšav udatnost a sílu Tatarov, velmi sě lekne; a tak vsěda na lodie s velikém zástupém, béře sě do někakých ostrovóv nedobytých, maje s sebú lodí na tisíc. A to město Kvynsaj královně v stráži poručí a ostaví jí tu lidu veliké množstvie. A královna ve všech věcech opatrně sě majíc, s svými pány k obraně zemské pilna bieše. A když slyšieše, že kniežě vojska tatarského, ješto slove Bajam Chynsam, inhed všecka ztrne, neb slýchala od svých hvězdářóv a mudrcóv, že toho města Kvinsaj žádný nikdy nemóž dobyti, než ktož by sto ok měl. A to sě ovšem nepodobno zdálo, by který člověk mohl býti, ješto by měl sto ok; protož žádného sě nebála. A tak přivolavše kněze taterské vojsky Bajam, poznavše jeho příjmie, království i město jemu dobrovolně a svobodně poddá. Uslyšavše to všickna města království Mangi, k přikázaní velikého kám a ku poslušenství přistúpili, kromě města Saynfu, jenž tři léta k jeho poslušenství přistúpiti nechtěli. A královna brala se k dvoru velikého kám, od něhož byla s velikú ctí přijata. A král, muž její Farfur, jenž sě byl bral , do těch ostrovóv, doněvadž je živ byl, odtud sě vrátiti nechtěl, až tam i umřel etc.
O městu Kojgajnguj.
Město prvé, dojdúc do téj vlasti Mangi, slove Kajganguj, jenž veliké jest a velikého bohatstvie, kdežto jest lodí veliké množstvie, neb jest nad řékú Karamoram. I dělají tu soli tak mnoho, že by čtyřidceti městóm dosti dali, od něhož král veliký kám veliké užitky béře, též od kúpí měsckých i od břěhóv. Všickni lidé toho města i všie téj vlasti Mangi modlosluhy jsú a těla svých mrtvých pálí.
O městech Panty a Kajn.
K konci jednoho dne cesty proti Syrochum za městem Kojganguj nalezne město jménem Panty veliké, kdežto veliké kupečstvie jest a hedvábí a k jedení a k pití potřeby dosti. Tu a ve vší téj vlasti jde ráz peněžní velikého kám. Cesta, kterážto jest jíti od města Kojganguj do toho města Panty, všickna jest podlážena čistém kamením, než na pravú ruku i na levú voda jest veliká. A jinudy jíti do téj vlasti Mangi nemóž. Opět druhého dne cesty jest město zšlechtilé jménem Kajn, ktežto ryb mají veliké množstvie, kdežto také jest lov veliký zvěřě i ptactva. Bažantóv tu jest, že za toliko střiebra, což by mohl jeden benátský vážiti, tři krásné bažanty dávají.
O městu Synguj a o velikéj řěce Kvyan.
Odejdúce od toho města Sczianffu patnáste mil přes syrochum, jest jedno město řečený Synguj nevelmi veliké, ale lodí má veliké množstvíe, neb leží nad jednú řékú, jenž v světě věčšie nenie, jenž slove Kvyan. A ta řěka má na šíř deset mil a někdy osm i také šest, a iná na dli viece než sto dní cesty. Na téj řece viece jest lodí nežli na kterém moři ani na ktexéch řékách, i viece kúpí vezú než po všech zemích. Neb já Markus viděl jsem na znamenie divu lodí města toho viece než pět tisíc, vezúce sě po téj řěce. A každé město, jenž nad tú řékú stojí, ješče viece lodí má než to město Synguj, neb jsú věčšie města. I jest nad tú řékú měst na dvě stě i viece. A je ta řěka skrze šestnáste vlastí. A každá lodí těch vlastí jediným krovem jest přikryta, aniž má viece než jediný slúp pro oponu. Váha najvěčšie, kerúž móž uvézti jedna lodí, váží jako čtyři tisíc tantaruóv. Ale jiné lodie unesú jedno, což by mohlo vážiti dvanáste tisíc tantaruóv, berúce tantaróv podlé obyčeje lodí benátských. A tak jest váha lodí mězi čtyřmi a dvanáste tisíc tantaróv, mezi těmi počty přičiňujíce neb umenšujíce podlé velikosti lodí a kúpenie. Ale některaké pletenice dělají ze třtie velikého, o němž svrchu praveno jest, jenž má na dli patnáste kročejí. Těmi pletenicemi neb húžvěmi táhnú lodie kterézkolivěk po řěcě, ščiepají to třtie a ty třiesky pletú v hromadu, tak že z toho dlúhý provaz učinie. A tak některé ty húžve jsú na dli na tři sta kročejí a jsú silnějšie než konopní provazi.
O městu Kajkuj.

Kajkuj jest město malé na dřieve řečené řěce v stranu k syrochu, kdežto na každý rok bývá veliké sbieraní obilé rýžového, a odtud pak potom vezú k dvoru velikého kám do města Kambalu, a jdú z toho města do vlasti Kataji po řěkách a po jezeřích. A veliký kám kázal nadělati žlebuóv velikých na mnoho miestech, aby mohli lidé z toho města z jednéj řěky jíti do druhéj a tak přijíti do vlasti Kataj. Po zemi také móž jíti z Mangi do Kataj. Dvór velikého kám věčší diel má obilé dosti odtud, což tu sbierají na břěhu města toho Kajguj. Před městem Kajguj jest jeden ostrov prostřed téj řěky, kdežto jest klášter jeden, jenž slúží modlám, v němžto jest mnoho modl, i bydlé v tom klášteře mnichóv na dvě stě i viece. A jest ten klášter hlava mnoho jiným klášterom a správa.

O městu Synguj a o velikéj řěce Kvyan.

Odejdúce od toho města Sczianffu patnáste mil přes syrochum, jest jedno město řečený Synguj nevelmi veliké, ale lodí má veliké množstvíe, neb leží nad jednú řěkú, jenž v světě věčšie nenie, jenž slove Kvyan. A ta řěka má na šíř deset mil a někdy osm i také šest, a iná na dli viece než sto dní cesty. Na téj řece viece jest lodí nežli na kterém moři ani na ktexéch řěkách, i viece kúpí vezú než po všech zemích. Neb já Markus viděl jsem na znamenie divu lodí města toho viece než pět tisíc, vezúce sě po téj řěce. A každé město, jenž nad tú řěkú stojí, ješče viece lodí má než to město Synguj, neb jsú věčšie města. I jest nad tú řěkú měst na dvě stě i viece. A je ta řěka skrze šestnáste vlastí. A každá lodí těch vlastí jediným krovem jest přikryta, aniž má viece než jediný slúp pro oponu. Váha nejvěčšie, kerúž móž uvézti jedna lodí, váží jako čtyři tisíc tantaruóv. Ale jiné lodie unesú jedno, což by mohlo vážiti dvanáste tisíc tantaruóv, berúce tantaróv podlé obyčeje lodí benátských. A tak jest váha lodí mězi čtyřmi a dvanáste tisíc tantaróv, mezi těmi počty přičiňujíce neb umenšujíce podlé velikosti lodí a kúpenie. Ale některaké pletenice dělají ze třtie velikého, o němž svrchu praveno jest, jenž má na dli patnáste kročejí. Těmi pletenicemi neb húžvěmi táhnú lodie kterézkolivěk po řěcě, ščiepají to třtie a ty třiesky pletú v hromadu, tak že z toho dlúhý provaz učinie. A tak některé ty húžve jsú na dli na tři sta kročejí a jsú silnějšie než konopní provazi.

O městu Kajkuj.

Kajkuj jest město malé na dřieve řečené řěce v stranu k syrochu, kdežto na každý rok bývá veliké sbieraní obilé rýžového, a odtud pak potom vezú k dvoru velikého kám do města Kambalu, a jdú z toho města do vlasti Kataji po řěkách a po jezeřích. A veliký kám kázal nadělati žlebuóv velikých na mnoho miestech, aby mohli lidé z toho města z jednéj řěky jíti do druhéj a tak přijíti do vlasti Kataj. Po zemi také móž jíti z Mangi do Kataj. Dvór velikého kám věčší diel má obilé dosti odtud, což tu sbierají na břěhu města toho Kajguj. Před městem Kajguj jest jeden ostrov prostřed téj řěky, kdežto jest klášter jeden, jenž slúží modlám, v němžto jest mnoho modl, i bydlé v tom klášteře mnichóv na dvě stě i viece. A jest ten klášter hlava mnoho jiným klášterom a správa.

O městu Czyngianfu.

Czyngianfu jest město téj vlasti Mangi, mnoho diela od zlata a od hedvábie dělají. Tu jsú dva kostely křesťanská, kteréžto jest ustavil Marsarchys, nestorin, jenž jest byl od velikého kám v tom městě biskupstvie obdržal léta Božieho sze tisícího dvústého sedmdesátého osmého.

O městu Chynchinguj, a kterak měštěné v něm zmordováni jsú.

Po odejdení od města Czingianfiu jest jíti tři dni cesty přes syrochum. A po cestě najde měst a městěček dosti, veliké kúpě a mnohých řemesl, pak dále po třech dnech cesty jest město Chynchinguj zšlechtilé a velmi veliké, v němžto jest všeho dobrého k jedení a k pití dosti. Když to Bajam, knieže vojska velikého kám, posílal své vojsko k dobývaní měst téj vlasti Mangi, i poslal jest byl do toho města Chynchinguj křesťanóv mnoho, jenž sloviechu Alani. A když města silně dobýváchu, ti, jenž jsú v městě byli, jsúce přemoženi od těch, kteříž jich dobýváchu, město jim svobodně dali. A tak všecka vojska vjela pokojně do města, žádnému nepřekážejice viece, poněvadž sě dobrovolně velikému kám poddali. A tak ti Alani, jakož města dobyli, nalezli tu v městě vína dobrého dosti, jehož jsú tak mnoho pili, až jsú sě všickni spili. Pak večer jsúce tiem pitiem obtiežení, tak je sen velmi mořil, že jsú všickni spolu zesnuli a žádnéj stráži sobě neučinili. Uzřěvše to měštěné, ješto je dřieve pokojně byli přijali, udeřiece na ně, když spáchu, všecky zmordovali, tak že žádný z nich ovšem neušel. Tehdy Bajam to uslyšav, poslal na ně velikú velmi vojsku lida. A když jsú města mocí dobyli, na pomstu téj nevěry kázal všecky měštěny meči zmordovati.

O zšlechtilém městu Synguj tu píše.

Synguj jest město, jehož okrsek jest mil šedesát. Tu jest lidu veliká věc. A tak jest ta vlast Mangi lidu plna, že kdyby ten lid vešken udatný v odění byl, všeho světa dobyti by mohli a přemoci. Ale kupcuóv a řemeslníkuóv mnoho jest a mnoho lékařuóv a mudrcuóv mezi nimi jest. V tom městě mostuóv kamenných jest do šesti tisíc tak vysokých, že pod každý z nich móž s gallií, s tú lodí, volně podjeti. A také pod mnohémi mosty z těch jistých dvě gallie mohú spolu jeti. Na horách města toho roste kořenie to, ješto slove reubarbarum. Tu roste zázvora také množstvie, že za jeden střiebrný benátský dali by osmdesát liber zázvora nového a velmi dobrého. To město má pod sebú jiných měst šestnáste, mnohé a kúpě a mnohých řemesl. Měščené v tom městě Synguj téjměř všickni v postavcových rúšiech chodie, neb tu mnoho postavcuóv dělají; i slove to město Synguj, to jest město zemské. A druhé město velmi veliké slove Kvynsaj, to jest město nebeské. A ta sobě jména obdržala ta města, neb na vzchod slunce jsú najzšlechtilejšie města.

O divném městu Kvynsaj tuto píše sě.

Po vyndení z města Synguj jdúce pět dní cesty nalezne měst mnoho, v nichžto kupčenie veliké jest. Potom jest přijíti zšlechtilému městu Kvynsaj, jenž naším jazykem slove město nebeské, jenž jest nejvěčšie v světě a jest v téj vlasti Mangi. Já Markus byl jsem v tom městě a velmi pilně jsem sě ptal o všem položení a o obyčejích jeho, a to vše řádem a krátcě vypravím. Toho města okršlek zdí okolo města má dobře sto mil i viece. Má mostóv kamenných dvanáste tisíc tak vysokých, že lodí veliká volně podjede. A to město na vodách jakžto benátské, a kdyby mostóv nemělo, tehdy z ulice do ulice po zemi nemohl by jíti, a protož musí tak mnoho mostóv býti. V tom městě jest řemeslničích krámuóv dvanáste tisíc, v nichžto řemeslníci dělají, a v každém krámu mistróv a pacholkóv některde deset, některde patnáste nebo dvacet a bývá někdy v některých do čtyřidceti dělníkóv. Tak jest tu veliká věc řemeslníkóv a kupcuóv, že ti, ktož

jsú toho neviděli, nesnadně tomu dověřie, neb sě jim zdá nepodobno. Lidé toho města velmi rozkošně živi jsú. Bohatí řemeslníci, kteřížto jmenovitějšie jsú, velmi počestně bydlé, tak že ani oni ani ženy jejich rukami svými nic nedělají, než sluhy jejich a pacholci. Neb jest to za starého ustavenie královstvie toho obyčej, aby každý v svém domu řemeslo měl a krám, jakož otcové jejich až do téj chvíle měli. Jest-li který bohatý, nenutí jeho žádný, aby svýma rukami dělal. V tom městě jsú ženy velmi krásné a obecně jsú u velkéj rozkoši. Ku poledni jest v tom městě jezero veliké, jenž v okršlek má třidceti mil. Okolo toho jezera jest mnoho palácov a mnoho krásných domuóv panských, a ti domové jsú uvnitř i zevnitř velmi krásně ozdobeni. Jsú také tu kostelové, v nichž jsú modly. Prostřed toho jezera jsú dva malá ostrovy, na každém ostrově jest palác velmi krásný, v nichžto jest všickna příprava, k kterákémžkolivěk hodóm nebo svadbám. A tak, chtě-li kto z nich na počestném miestě hody míti kteréžkolivěk, tén tam jde, nebo tu muóž míti každý. V tom městě Kvynsaj mnoho krásných domóv jest. Jsú také po ulicích toho města malé kamenné věže, k obecnému užitku zjednané, aby když sě z příhody v městě zažže, súsědé mohli zboží své do popsaných dříve věží odnésti, aby jim neshořalo, neb v městě mnoho dřevěných domuóv jest. Protož sě často v městě zažiehá. V tom městě modlám sě modlé. Maso jedie koňské, psie i jiných všech zvieřat. Tu jde ráz penieze od dvora velikého kám. V tom městě veliká stráže jest neb posádka z přikázanie velikého kám proto, nebo aby sě město neprotivilo, nebo aby tu zlodějstvie neb vražd nebylo, a tak že na každém mostě toho města i v noci i ve dne deset strážných jest. V tom městě hora jedna jest, a na téj hoře věže, a na věži mají některaké dsky, a když sě v městě zažže, mohú-li to viděti strážní téj věže, vezmúce veliké kladivo dřevěné, i tlukú v tu dsku, aby ten zvuk byl slyšán na vše strany a tak aby sě sběhnúce lidé, mohli sobě pomoci. Též také činie, když sváda jest neb kterakákolivěk potřeba mezi lidmi. Cesty všecky i ulice podláženy jsú kamením, takže všecko město jest velmi čisté. V tom městě jest dvorov, v nichžto lázně jsú, do tří tisíc velmi krásné a čisté, v nichžto sě lidé často myjí, neb sě velmi snažie o čistotu tělesnú. Dále za tiem městem Kvynsaj, v pěti a dvaceti mílech v tu stranu na vzchod slunce, jest jedno město řečený Gamffu, kdežto jest břeh velmi dobrý, k němuž sě scházie lodí veliké množství z Indie a z jiných vlastí. Pak od města až do moře jest potok veliký, po němžto lodie k městu jdú, kterýžto potok jde skrze mnoho jiných zemí. Tu vlast Mangi rozdělil veliký kám v devatero království a každému království dal zvláščieho krále podlé toho, jakž sě jemu zdálo, i jsú ti králi velmi mocní, ale každý z nich slušie pod velikého kám, neb každý z nich na všaký rok z svého královstvie užitkóv musí úřadníkóm velikého kám počet vydávati. A jeden z těch králóv ustavičně bydlí v tom městě Kvynsaj, a ten pod své panstvie má sto a čtyřidceti měst; má ta jistá vlast Mangi všech měst tisíc a dvě stě. A v každém těch měst veliký kám posadil stráže, zdali by sě chtěli protiviti. Těch strážných množstvie jest bez čísla a nejsú všecko Taterové, ale jsú lidé rozličných vojsk a žoldnéři velikého kám. V tom městě Kvynsaj i po vší téj vlasti Mangi obyčej jest, že inhed, jakž sě děti narodí, starosty jeho káží napsati den jeho narozenie i hodinu, i pod kterým sě planetú narodilo. Také po všěch cestách i ve všech skutsiech, cožkolivěk činiti mají, zpravují sě pod hvězdářském naučením, a protož chtie zvěděti svého narozenie den i hodinu. Když kto v téj vlasti umře, jeho všichni přirození přátelé v měchy sě plácené oblačie, a mrtvých těla s velikém spievaním z města vynesúc, obrazóv nadělajíce pacholčích, dievčích, koňských, penězových, všickno s ním spálé a ty všickny obrazy z papíru dělají, a mají za to, že to všeckno, což tu s ním spálé, že ten mrtvý na onom světě to všecko jisté bude míti takovéž věci, jakož tu s ním jsú v podobenství spáleny. Potom spáléce jej s velikú radostí a s velikém veselím káží hústi a pískati na rozličné nástroje a řkúce, že bohové jejich s takovým veselím je přijmú, jakož oni je tu spáléce. V tom městě Kvynsaj jest palác velmi předivný, v němžto Fakfur, král jejich dvór svój někdy držal. Najprvé městišče to veliké ohrazeno jest zděmi okolo velmi vysokými, kterážto ohrada v okršli má deset mil, mezi kterýmižto zděmi jsú sadové velmi krásní i s ovocem. Tu jsú studnice a jezera, v nichžto jest ryb mnoho velmi dobrých, pak v prostředce téj ohrady jest palác velmi krásný, věčší, než by kde v světě mohl nalézti. Ten palác má siení krásných okolo sebe dvadcet tak velikých jako sám palác, v nížto každé mohlo by seděti jedúce deset tisíc lida velmi prostraně, když je právě zsadie. A ty sieni jsú zmalované a pozlacené velmi čistě. Také v tom paláci jest komnat na tisíc i viece. V tom městě Kvynsaj jest ohňóv podlé příslovie vlaského mluviece nebo čeledí toliko v počtu, jenž by mohly sáhnúti v počtu ke stu a k šedesáti tmám. A tma slove desět tisíc. Toliko jest všěch čeledí tu, že jich počet na tisíc tisícov a šest set tisícov čeledí móž sáhnúti. Palácov jiných v tom městě jest mnoho a krásných velmi, a v tom ve všem městě jediný kostel křesťanskej jest. Také v tom městě i ve vší téj vlasti Mangi musí každý hospodář na dřevech svého domu kázati napsati jméno své, ženy své i všech svých čeledínov, a také počet koní svých. A když kto z čeledi umře neb hospodu promění, že sě jinam béře, musie inhed shladiti jméno toho, ktož odtud šel neb umřel, a napsati na to miesto jméno toho, ktož sě kolivěk tu znovu narodil neb do hospody přibyl. A tiem obyčejem móž snadně zvěděti počet lidí, což jich u městě jest. Též také i hoscinšší hospodáři musejí popsati sobě v knihy všech svých hostí jména, kteréž jsú kolivěk měli, který-li měsiec nebo který den do jeho hospody přijat jest.

O užitciech, jenž béře veliký kám z Kvynsaj a vlasti Mangi.

Již budem praviti o jich užitciech a platu, které veliký kám béře z města Kvynsaj a z vlasti Mangi. Na všaké léto vezme od soli, ješto dělají v tom městě Kvynsaj a v těch krajinách okolo něho, osmdesáte vah zlatých, kterážto váha slove vlasky tomajn. A každý tomajn sáhne k osmi tisícóm zlatých, ješto slovú saguj, a ten sagyum viece váží než florenský zlatý. Pak od jiných kúpí a od jiných věcí kromě soli béře veliké dani bez čísla. V téj vlasti viece mají cukru než ve všech jiných vlastech ve všem světě. Jest také tu veliké množstvie všelikakého kořenie i drahé vóně. Všelikého kořenie drahého béře veliký kám ode sta měr pól čtvrty miery. Takéž ode všech jiných kúpí, což jich tu bývá, vždy béře ode sta měr puói čtvrty miery, od vína pak, ješto dělají z rýžóv a z rozličného kořenie, velikej požitek béře a od hedvábie, jehož jest v téj vlasti Mangi veliké množstvie, béře ode sta měr deset měr, když prodávají. Od mnohých také jiných věcí dávají deset měr ode sta měr. A já Markus slyšal jsem, počítajíc sumu jeho užitkóv, kteréžto veliký kám béře z královstvie Kvynsaj, jenž jest devátá část téj vlasti Mangi, a shledáno bylo, že ti jeho užitkové kromě soli sáhnuli do roka ku patnásti tisíc tisícov a šest set těch zlatých, ješto slovú sagyum.

O městu Tampynguj a o jiných mnohých městech takto.

Jdúce opět dále od toho města Kvynsaj přes syrochum jednoho dne cesty, najde krásné sady a dobré těženie role. Potom pak tři dni cesty jest jedno město řečené Tampynguj, veliké a krásné, a za tiem městem tři dni cesty jest jiné město Uguj a opět přes tři dni cesty přes syrochum jsú města a hradové, jedno podlé druhého, jenž tak blízko sebe jsú, že ktož tudy cestú jdú, mnie, by přes jediné město šli. Tu jest všeho, což k jedení a k pití třeba, dosti. Po dvú dní cesty jest město jménem Gohuguj, veliké a krásné. Potom jest jíti čtyři dni cesty přes syrochum a tu najde města i hrady. V téj vlasti mnoho lvóv jest velmi ukrutných. V téj vlasti i vlasti Mangi nenie ovec, než volové, kozy a svině. Toho jest tu veliké množstvie. Po těch čtyři dny cesty najde město Czyangiam veliké, jenž jest na jedné hoře ustaveno, a ta hora dělí potok na dvé, jenž potom velmi dobře zasě stekú. Opět potom jdúce tři dni cesty, jest město Erguj, jenž poslednie jest v panství města Kvynsaj.

O království Fuguj.

A když jde od města Erguj, jest inhed vníti v královstvie Fuguj; a jest cesta přes syrochum šest dní cesty po horách i po údolí, a tu najde měst mnoho i hradóv. A jest tu všeho dobrého dosti k jedení a k pití. Také jsú tu lvové velicí,i zvěři i ptactva. Tu roste zázvora veliké množstvie, neb za tak , mnoho střiebra, jako by mohl vážiti jeden benátský groš, dali by osmdesát liber zázvora. Jest také tu jedno kvietie, podobné k šafránovi, ale jest jinakéj postavy, než k témuž sě hodí jako i šafrán. V téj zemi jedie ti lidé velmi lakomě maso lidské, jedno ač ti lidé svú smrtí nezemrú, a mají to maso za najlepšie. Když sě kterému boji berú, každý sobě horkém železem na čele znamenie učiní. Žádný z nich jiezden k boji nejde, jedno vejvoda vojsky jejich. Sudlic užívají a měčóv neb nožóv velikých, a jsú lidé velmi ukrutní. Když koho v boji zabijí, krev jejich pijí a maso jedie.

O městech Kvelunffu a Ugven.

U prostředku těch šest dní cesty jest město řečený Kvelynffu, veliké a zšlechtilé velmi, jenž přes jeden potok má tři mosty kamenné, mramorovémi svrchu slúpy okrášlené, kteřížto mostové mají na šíř osm kročejí a jednu míli dli. Tu jest hedvábí a zázvora a galgánu veliké množstvie. Tu jsú slepice, ješto peřie nemají, ale srsty mají jako kočky a všickny jsú černé barvy. Vajce velmi dobrá nesú, podobná k vajciem našich slepic. Pro množstvie lvóv, ješto tu jsú, velmi nebezpečno tudy choditi. Dále pak po těch šest dní cesty přes patnáste mil jest jedno město Ungven, ktežto jest cukru veliké množstvie, a odtud jej nesú do města Kambalu k dvoru velikého kám.

O městu Fuguj.

Jdúce dále jiných patnáste mil, jest město Fuguj, jenž hlava jest v království Koncha, a jest to královstvie jedno z devieti království Mangi. V tom městě bydlí lid velikého a kám na stráži téj vlasti, aby inhed hotovi byli, ač by sě které město protivilo. Přes toho města prostředek jde jeden potok, jenž za jednu míli šířě jest. V tom městě mnoho lodí bývá jenž po tom potoku přicházejí. Tu také cukru velikú věc dělají. Také kupectvie veliké tu bývá, perel a drahého kamenie, jenž z Indie přinášejí. A jest to město bliz velikého moře a toho všeho, což k ztravě slušie, hojnost má.

O městu Zaytem a o břehu zšlechtilém.

Minúce ten potok dřieve řečený, jest jíti pět dní cesty přes syrochym, a na téj cestě jda, nalezne měst krásných a hraduóv mnoho a vsí, kdežto jest všeho dosti, což k ztravě slušie. A má ta jistá vlast hory a lesy, v nichžto naleznú kafr. Předúce těch pět dní cesty, nalezne město Zaytem, jenž jest velmi veliké a má břeh velmi zšlechtilý, k němuž přicházejí lodie z Indie s rozličnémi kúpěmi, tak že za jedno lodie, jenž jde s pepřem z Alexandrie, aby odtud potom byl nesen do zemí křesťanských, k tomu břehu scházie se jich sto, neb jest ten břeh ze dvú najlepší a největší, což jich v světě jest, pro množstvie a velikost kúpě, což jie tu přivozie k tomu břehu. I má veliký kám od toho břehu veliký požitek, neb každá lodí platí ze všeho svého kupečstvie z každého centnéře deset měr. A lodí béře za svój přívoz od kupečstvie mír třidcet od centnieře. Ale od pepře čtyři a čtyřicet měr béře od centnéře. Od dřeva aloe a od sandalóv a od jiného hrubšieho kupečstvie béře za centnéř čtyřidceti měr. Protož kupci platie všickno spolu, sečtúce dani královy, od přívozu všeho kupečstvie svého, což jeho přivezú k tomu břehu. V tom městě všeho, což k ztravě třeba, veliké množstvie jest. V téj vlasti jest město Tynguj, v němž velmi čisté mísy dělají z hlíny, jenž slove porcelána. V téj vlasti, jenž jest jedna z devieti čésti Mangi, mají svú zvláščí řeč. Z toho království má veliký kám tak veliký užitek nebo věčší jako z královstvie Kvynsaj. O jiných královstvích Mangi nechám pravenie pro krátkost, neb by přielišná dlúhost byla těchto knih, bych měl zvlášče psáti o každém království jeho. A protož musím sě bráti k Indie, kdež sem já Markus najdéle přebýval, o níž jest mnoho velikých věcí a předivných popsati. A tak konec druhých knih. Amen.

Popsánie lodí v Indie.

Diel třetí našich knih jest o popsání vlastí indiských, ale na počátku počnem o lodech. Lodie veliké, jimižto přes moře Indské sě vozie, jsú takovéto najviece z jedlového dřievie. A má ta lodie jedno ponebie, ješto u nás přikrytí slove, na kterémžto ponebí jest komórek do čtyřidceti, v nížto v každé móž sě smiestiti jeden kupec. Má také taková lodí jediné zpravidlo neb veslo a má čtyři slúpy a čtyři opony. Ale dva z těch slúpóv jsú tak zpósobena, že je móž snadno zdvihnúti i položiti. Dvě a dvě dščě vždy v hromadu hřébíky sbity jsú a stvrzeny, a tak jedna dska vždy druhé přibita jest. Lodí vežde dvénásob jest a železnými hřébíky lodi tvrdie. Jsú také ty dsky i vnitř i zevnitř natlačeny podlé obyčeje našich lodníkóv; ale smolú svrchu nejsú polity, neb v těch vlastech smoly nemají, než zetrú semenec velmi mělno, a ten s olejem někakém dřevěným a s vápnem spolu smiešějí a tím mazadlem pomazují lodie svrchu, i jest to mazadlo velmi lepké, a k tomu dílu velmi hodné; každá z těch lodí dvú stú neb viece lodníkóv potřebují, i nese ta lodie obecně šest tisíc košóv pepře. A každě veslo potřebuje k ražení čtyř marinářóv. Má také lodí veliká dvě bárcě velicie, k sobě přivázané, z nichžto jedna jest věčšie než druhá, ale každá z nich váhu tisíc košóv pepře nese. A k svéj opravě potřebuje marinářóv neb lodníkóv čtyřidceti, ješto ji vezú a opravují, neb často velikú lodí k svým bárkám přivázanú vesly vezúce, táhnú. A když lodí veliká velikú cestú po moři sě již vezla neb přes celý rok, tehdy potřebuje mazánie neb opravovánie a tvrze nie. A když ji chtie tvrditi neb opravovati, musie na přednie lodi dsky třetí vložiti, a na všecky strany dobře tlačiti a utkati je dobře, a mazati jakož sprvu jest, nebo bylo učiněno i jinde. Také též činie, až tak lodí šesteronásob dskami opeřena bude.

O ostrovu Zynpangu tuto jest.
Již přistúpímy a počnu od ostrova Zipangu. Jest to ostrov ke vzchod slunce na vysokém moři, vzdáli od břehu Mangi mil tisíc pět set a jest ostrov veliký. Lidé, jenž tam přebývají; jsú bielí a postavy slušnéj, jsú modlosluhy a mají krále, ale jinému žádnému nejsú poddáni v daň. Tu jest zlata veliké množstvie, ale král nesnadně jeho dá z města neb z ostrova ven nésti, a protož kupcóv málo tam jde a lodie z jiných zemí řiedko tam jedú. Král toho ostrova má krásný palác, vešken zlatem velmi dobrým přikryt, jakož u Vlaších kostely olovem přikrývají. Okna všeckna toho paláce zlatem jsú okrášleny, podlahy siení a mnohých jeho komnat všickny zlatými plechy jsú pokryty, a ti plechové jsú na dva prsty tlusté. Tu jest perel mnoho, jenž jsú okrúhlé a veliké a barvy červené, jenž perly bielé na cěně i na všem převyšují. Mnoho také tu jest kamenie drahého.
Kterak veliký kám poslal svú vojsku, aby dobyli ostrovu Zipangu.
Veliký kám Kublaj uslyšav praviece, že ten ostrov Zipangu jest velmi bohatý, poslal tam svá dva veliká pány s velmi velikým vojském, aby ten ostrov jeho panství podrobili. Jeden z těch pánóv slovieše Abatham a druhý Vonsanchym. A ti od břehu Zayten a Kvynsaj se mnoho lodími a s množstvím jiezdných i pěších zdvihnuvše sě, tam přišli. A ssědše na zemi s lodí mnoho škody učinili vsím i hradóm, jenž na rovni biechu, i zbúří sě mězi nimi závist, pro niž jeden druhého rady a vuóle nechtieše přijieti, a protož sě jim prospěšně nevedlo, neb ani kterého města ani hradu možechu dobyti, než jediného, jehož jsú bojem dobyli. A protože ti, jenž na hradě biechu, nikda sě jim dáti nechtěli, z přikázanie těch pánóv všickni stínáni jsú kromě osm mužóv, jenž mezi nimi nalezeni jsú, z nichžto každý mějieše drahý kámen zašitý mezi koží a masem, jehož žádný znamenati nemožieše, i biechu ti jistí kamenové dáblovými ohyzdnými čáry posvěceni na to, aby ktož by takový kámen při sobě měl, od železa sníti ani raněn nemohl býti. Neb když je meči bijiechu, zasieci ani uraziti jich nemožiechu. Zvěděvše to a znamenavše, kázachu je dřevěnými kyjmi bíti, a tak ihned umřeli jsú. A ti páni to jisté kamenie sobě vezmú.
Kterak zlámají sě lodi taterské a kterak jich mnoho uteklo z vojsky.
Přidalo sě jest jeden den, že sě na moři veliké nepočesie vztrhne, a taterské lodie velikémi větry k břěhóm přistrčeny byly. Tehdy radili jim marinářie, aby sě odstrčeli od břeha, a tak všicka vojska vstúpí v lodie. A když vstúpiec, odtrhnú sě od břeha, tehdy opět vlny morské, sbúříc sě silnějšie, mnoho lodí zlámí, a druzí, kterýmž lodie ostaly cely, do jiného ostrovu, jenž bieše od Lipangu na čtyři míle, přijeli jsú. Druzí na zlomcích těch lodí z nich plovúce, došli jsú. A mnoho jiných lodí z nich, kteréž jsú mohly utéci, domóv sě vrátily. A těch, jenž jsú bez škody a zdrávy ostavše, do ostrovu přišli, bylo viece než třidcet tisíc. Ale proto, že jsú byli lodie ztratili a množstvie tovařišóv, a také že jsú blízko byli ostrova Zipangu, mněli se bez pomoci lidské smrti blízky. Avšak na tom ostrově, jakož biechu, žádného příbytka lidského tu nebieše.
Kterak jsú sě Tatařie snažně vrátili do Zipangu.
A když morské nepočesie se ukroti, mužie velikého ostrovu Zipangu se mnohem lodí a s velikú vojskú šli jsú k těm, jakož utekli, a chtiec je zmordovati. Vidúce je, že již žádnéj pomoci nemohú mieti, a když nechavše na březe lodí, stúpili na zemi, Tatarové chytře od nich sě vzdáléce, a od toho břěha jinú cestú obrátiec sě v skořě sě zase k břěhu obrátíc vsědají všickni na lodie svých nepřátel bez lodí na tom pustém ostrově s nechajíce, i brali jsú sě do ostrovu Zipangu. A vzevše nepřátelské korouhvě, jenž jsú na lodech nalezli, šli do jednoho města, jenž bieše v tom ostrově najjmenovitějšie. A ti, jenž jsú byli doma v tom městě zóstali, když jsú uzřeli lida svého koróhvě, mnějíce, by sě již svoji zvítězivše vrátili, vyjeli z města proti nim. Tehdy oni inhed všedše do města, nechavše s sebú tu málo žen, jiné všeckny z města vyhnali.
Kterak jsú Tatarové obleženi byli a město, jakož stekli, vrátili.
Tehdy král toho ostrovu Zipangu, uslyšav to, z jiného kraje toho ostrovu lodí v skóřě dobuda s svú vojskú, vozil sě do Zipangu a oblehne město, kteréžto jsú Tataři osadili byli. A všelikú snahú a pilností všech sjězdóv, i kudyž by mohli k městu neb od města jíti, káže dobře střieti, že žádný k nim potom přijeti z cizích nemohl, a nikto s města sjeti. A tak měsiecóv sedm zavřeni a obleženi byli velikém lidem, že velikému kámovi o svém přieběhu po žádném poslu nemohli vzkázati. Vědúce, že od svých žádné pomoci nemohú mieti, beze všie škody vších s obú stranú město to jisté královi toho ostrovu prostě vrátie, a s tiem sě zasě domóv vrátie. Amen.
O ukrotenství a modloslúžení.
V tom ostrovu Zipangu a v jiných okolních krajinách jest mnoho modl, jedny majíce hlavy svinie, jiné beranie nebo psie neb jiných zvieřat. Jsú také tu modly, majíce čtyři tváře při jedné hlavě. Jiné jsú, jenž tři hlavy mají, jednu na hrdle, a jiné dvě na rameni s obú stranú; některé čtyři ruce mají, některé deset, některé sto a některé viece než sto. A tu modlu, kteráž viece ruk má, mnějí, že věčšie moci jest. A když kto z těch lidí z Zipangu táže, odkud to mají neb kterým to úmyslem činie, nic jiného neumějí odpověděti, jedno, že jsú jejich otcové tak věřili a tak od nich vydáno mají a nechtie toho proměniti ani jinak věřiti, než jakož jsú jich ocsové věřili. Také ti lidé, jenž bydlé v tom ostrovu Zipangu, když cizozemce kterého popadnú, muóž-li sě ten vězeň penězi vyplatiti, pustie jej vezmúce peníze; pak-li sě mu nemá čím vyplatici, zabijí jej a vařiece jedie a na takové hody zovú přátely své, i jedie to maso velmi rádi praviece, že maso člověčie jest najlepšie.
O množstvi ostrovóv tej vlasti.
Moře to jisté, kdežto jest ten ostrov, jest velikej moře a to slove moře Kvij, to jest, moře tej vlasti Mangi jest na jeho břéziech. Na tom moři, kdežto jest Zipangu, jsú jiní ostrovové mnozí, kteřížto velmi snažně počteni jsúc od marinářóv neb chodsóv vlasti téj, shledáni jsú, že jich jest sedm tisíc a tři sta a osm a čtyřidcet, z nichž věčší diel jest, ješto lidé v nich přebývají. A v těch ve všech ostrovech dřieve řečených všeckno dřievie vonné jest, aniž tu který prútek roste, by nebyl vonný a užitečný velmi. Tu jest vóně druhej velikej množstvie, tu jest pepř velmi bielý jako snieh. Ale kupci z jiných krajin řiedko tam přicházejí, neb lodie jdúce z téj vlasti Mangi, tam celý rok musějí býti na moři, tak že zimě vyjedúce, létě sě zasě vrátie. Jediná dva větry moc svú mají na tom moři, jeden v zimě a druhé v létě. Jest také ta vlast

velmi vzdálena od břehuóv indských. O téj vlasti, protože sem tam nebyl, viece praviti nebudu etc.
O vlasti Cziamba, kapitule VIII.
A protož odejdúce od břehu morského téj vlasti Zayten, vezúce sě přes Garbin tisíc a pět set mil, přijíti jest k jednéj vlasti, řečenéj Cziamba, jenž veliká jest velmi [a] bohatá. Ta vlast zvláščí řeč a zvláščieho krále má a modly následovali. Léta Božieho tisíc dvústého šedesátého osmého poslal veliký kám Kublaj jednoho z svých kniežat, jménem Sogatu, s velikú vojskú, aby jeho panství tu vlast podrobil i nalezl jest města tak silná a tak přesilné hrady v téj vlasti, že žádného města ani kterého hradu dobyti mohl. Ale proto že vsi kazil a ščepy v téj vlasti, slíbil král Cziamba velikému kámovi úroční daň vydávati, chtěl-li by jeho s pokojem nechati. A tak když smlúvu učinichu, vojska ta odjede preč. A tak král na všaké léto velmi krásné slony královi Kublajovi posielá. Já Markus byl jsem v téj vlasti, kdežto jsem nalezl krále starého, an má veliké množstvie žen, s nimižto měl synóv a dcer v počtu tři sta a šestadvacet, z nichžto sto a padesát již dobře mohli oružie nésti. V téj vlasti mnoho slonóv jest. Jsú tu lesové tisového dřeva velmi velicí.
O velikém ostrovu.
Nechajíce téj vlasti Cziamba jest sě vézti mezi polednem a garbinom přes mil šest set, i přijíti jest do dvú ostrovú, jenž slovú Sendur a Kondur, a za těmi přes pět set mil jest jedna vlast, řečená Loehar, jenž jest velmi veliká a bohatá. Zvláščieho krále a zvláščí řeč mají, žádnému daní nedávají, jedno svému králi, a jest velmi mocná, protož žádný sě o ni pokusiti nesmie. Ti lidé, jenž tu bydlé, modlosluhy jsú. V téj vlasti roste některaké ovoce, jako jablka bryczi, a ti jsú velicí jako jiné ovoce řečené limones, jenž jsú velmi dobří. Tu najde zlata veliké množstvie. Jest tu některaká porcelana, jížto trh dějí miesto peněz. Do téj vlasti málo jich z jiných vlastí přicházie, neb vlast něcfo divoká jest a lidem neobyklá.
O vlasti Loehat píše sě.
Odejdúce od téj vlasti Loehat, jde sě mil pět set proti poledni, a tu nalezne jeden ostrov, řečený Pentajm, jenž jest krajina něčso pustá. Tu jsú lesové dřievie velmi vonného a užitečného. Mezi tú vlastí Loehot a mezi Pentaim v šedesáti míléch nenajde výsost moře mimo čtyři kročejě. Protož lodníci musejí zdvihnúti pravidla; potom pak jest přijíti do královstvie řečeného Malenyr, kdežto jest vóně drahé rozličné množstvie veliké. A také mají tu svú řeč.
O ostrovu Pentaim.
Za tiem ostrovem Pentajm přes syrochum po stu mílích jest najíti ostrov jeden, řečený Menšie Jana, jenž ma šíř i na dél vókolo má dva tisíc mil. Tu jest osmero královstvie, jenž každé má svého krále. Mají zvláščí řěč. A lidé v tom ostrovu o jsú modlosluhy. Tu jest všie drahé vóně množstvie. Jest tu mnohá drahá vóně, neb mnohé kořenie, jehož jsmy podobnosti my zde nikdy nevídali před mořem. Ten ostrov tak velmi ku poledni záleží, že z toho ostrovu některých hvězd nevídati, ješto my je zde vídámy, a zvlášče téj hvězdy, ješto latině slove Polus articus. A já Markus byl jsem v šesteru království toho ostrovu, a to jest v království Ferlech, Basman, Samara, Dragmojan, Lamby a Fanfur, ale v jiných dvú jsem nebyl etc.
O království Ferlech.
Tú jistú příčinú, že kupcóv Saracénóv veliká věc jezdí do toho královstvie Ferlech, ti jisté lidé, jenž tu bydlé v téj vlasti na pomoří, přijali sě zákona ohyzdného Machometa. A ti pak, jenž v horách bydlé, zákona nemají, než hovadsky živi jsú a prvá věc, která je najprvé ráno střětne, když vstanú, téj sě věci modlé miesto boha. Všelikých zvieřat čistéch i nečistéch i také člověčí maso jedie.
O království Basman.
To královstvie Basman řeč zvláščí má, zákona nemá. Než lidé tu bydléce velmi hovadsky bydlé a praviece, že jsú poddaní velikého kám. Ale daní jemu nedávají, než někdy pošlí jemu některaké hrámotky k utěšení lesních věcí. Tu jest veliké množstvie slonóv. Tu jsú také jednorožci velmi velicí, jenž jsú málo menší než slonové. Jednorožec srst má jakžto byvol, ale nohy jako slon a hlavu má jakžto vepř a tu vždy kříví k zemi. V blátě rád bydlí jako svině a jest zvieře velmi mrzké. Prostřed čela roh má jediný, hrubý velmi a černý, jazyk bodlavý má, jako by byl pln trnie hrubého; jazykem svým lidi i jiná zvieřata velmi urážie. V tom království opic mnoho jest rozličnéj postavy, z nichžto jedny jsú maličké, majíce tvář člověčí, i na jiných údech také velmi jsú člověku podobny. Lovci je lapajíc srst s nich všudy sejmú, kromě na bradě nechají a na jiných miestech ku podobenství člověčiemu. Potom je zbijíc kořením ozdobie, potom pak zsušiece je prodávají kupcóm a ti je vezú do rozličných krajin světa a učinie, že mnozí lidé mnie, by byli člověkové tak maličcí. V tom tak království mnoho ptákuóv těch najde, jimžto vlasky dějí austur, a ti jsú črní jako havrani a velmi dobře ptáky lapají.
O království Samora.
Po království řečeném Basman nalezne královstvie Samara. Na témž ostrovu já Markus byl jsem s svými tovařiši pět měsícóv, neb smy času k vezení na lodech zpósobného nemohli zatiem mieti. Sešli smy na zemi a tu smy sobě hrady dřěvěné s střělnicemi zdělali, na nichžto smy věčší diel toho času bydlili, hovadného lida téj vlasti sě bojiece, jenž velmi rádi člověčí maso jedie. V tom království neukazuje sě ta hvězda Polus articus a takéť v tom království nevycházejí ty hvězdy, jimžto my řiekáme vuóz. Ti lidé, jenž tu bydlé, modlosluhy jsú a jsú velmi na svých mravích a obyčejích zhovadělí a velmi zdivělí. Ryb velmi dobrých mají tu veliké množstvie. Pšenice tam neroste, ale i z rýže chléb dělají; vinic nemají, ale víno sobě takto dělají. Jest tam dřěvíčko některaké malé, a toho mnoho, a jest něčso podobno k réví, z nichžto každé čtyři halúzky má najvíce. A v jistej čas roku, když oni vědie, halúzky nařěží a každé halúzce jeden kbelík přivieže, v nějžto tu mokrost nebo miezku, jakož z toho dřěvíčka teče, sbierají vodu révovú. A tak jest mnoho mokrosti v tom dřievi, že za den a za noc nateče pln kbel ten, jakož jest k haluzi přivázán. Potom pak opět vyprázdníce kbely, přivieží zasě k haluziem. A tak drahně dní to jejich losa vína sbieranie jim trá. Potom když již viece téci nechce aneb kapati ta mokrost, naberúce vody i lejí nad kořen toho dřeva a po maléj chvíli opět takéž téci počne, ale to nernie tak dobré jako prvé, a tohoť oni miesto vína užívají, a toho oni dosti mají, a jest velmi dobréj chuti. Barvu má bielú neb červenú jako víno. V téj vlasti jsú některací oříchové, jimž latině řiekají nux indica, jako by řekl indský oříšek, a těch jest velikej množstvie a jsú velicí a velmi dobří. Ti lidé, jenž tu přebývají v téj vlasti, všelijakého masa požívají v krmi etc.

O království Dragoiam.
Království Dragoiam, v němžto modly následují, krále zvláščieho mají a řěč. Lidé jsú v něm velmi divocí. A tu jest takový obyčej, když kdo z nich jest nemocen, jeho přátelé čaroděnici k němu přivedú, tážiece jich, móž-li ten nemocný téj nemoci ješče zbýti. Tehdy ti čaroděníci podlé odpovědí ďábelských, jakož jim ďábli odpovědě dávali, od toho nemocného zdraví neb smrti odpovědie. Řeknú-li, že nemocný nemóž zproščen býti téj nemoci, přivolají ty jisté, ješto umějí velmi snadně a lechtě nemocného zahubiti. Tehdy zavrú jemu ústa, aby tak snadně duch ztratil. A když umře, maso jeho zřěží a zvařie a tak sberúce sě všicni přátelé v hromadu, to jisté jeho maso i se vším mozkem snědie. I pravie tak, když by maso jeho neb tělo shnilo
O království Lambrij.
Jiné království, jenž slove Lambrij, kdežto jest vóně drahéj množstvie. Tu roste některaké ovoce, řečené byrci (jinde stojí bryci), a toho jest veliké množstvie. A to, když již vyroste neb z země vynde, přesazují a tři léta tak v zemi státi nechají a potom je i s kořenem vytrhají. Těch břicóv já Markus byl jsem s sebú do Benátek přinesl a vsieti jsem kázal, ale protože k nim musí býti velmi horká vlast, nemohly vzníti. V tom království lidé modlosluhy jsú. V téj vlasti jest mnoho lidí, jenž ocasy mají jako psi dlúhé na pied. Ti lidé nejsú v městech, než v horách bydlé. Tu jest také jednorožcóv mnoho i také jiných zvieřat.
O království Fanfur.
Šesté toho ostrovu království slove Fanfur; tu roste kaffur lepší, nežli by jej mohl kde jinde najíti, neb jest tak drahý, že jeho nedadie viece za zlatý, než což zlatý váží, a tak ktož jeho chce co kúpiti, musí zlatem odvážiti. Chléb z rýže dělají a pšenice nemají. Mléka dosti mají a toho požívají najviece. Víno z dřievie mají, o němž svrchu praveno jest o království Samara. V téj vlasti Fanfur jest dřievie velmi tlusté a vysoké, jenž má velmi zšlechtilú a tenkú kuóru, a pod tú korú múka některaká jest velmi dobrá, z niežto dělají krmě rozkošné, kteréžto krmě já Markus často jsem jedl v tom kraji. V jiných dvú v království toho ostrovu nebyl jsem, protož o nich nic jiného praviti nebudu.
O ostrovu Nekuram.
Vyndúce z toho ostrovu Jana s téj strany od království vie , Lambrij jest sě vézti po moři sto a padesát mil i nalezne dva ostrovy, to jest Nekuram a Anganam. Lid toho ostrovu Nekuram krále nemá, velmi hovadsky živi jsú. Toho ostrovu lidé, mužie i ženy, nazí chodie, a žádného místa na svém životě nekryjí a jsú modlosluhy. Tu jsú lesové dřievie sandalóv červených, ořechóv i hřebíčkóv, brycóv i rozličnéj drahéj vóně.
O ostrovu Anganam.
Jiný ostrov, jenž slove Anganam, veliký jest a lid v něm modlám slúží a velmi hovadsky bydlé; a jsú lidé divocí a velmi ukrutní. Rýží, mlékem a masem krmie sě, žádného sě masa k jedení neohyždují, lidské maso také jedie. Lidé jsú tu velmi nesličtí, neb hlavu jako psi mají, zuby a oči k psóm podobné. Všie drahé vóně tu dosti jest. Jest tu také ovoce rozličného a velmi nepodobného ovoci známému v krajích na této straně moře.
O ostrovu Stylam.
Potom když vyndeš od ostrovu Anganam přes tisíc mil ls proti Garbinu, najdeš ostrov Stilan řečenej, jenž jest jeden z najvěčších ostrovóv, což jich v světě jest, neb má v okršli mil dva tisíc a čtyřidcet... Byl však někdy větší, neboť, jak praví pověst z oněch krajů, měl jeho okršlek kdysi tři tisíce šest set mil. Prudký vítr přicházející s druhé strany hor tak mocně po mnohá déta velmi silným náporem na ostrov narážel, že z mnohých přímořských hor klesajících do moře mnoho z území ostrova přišlo na zmar a moře zaujalo místo země. Ostrov ten krále má velmi bohatého, jenž žádnému v daň podroben nenie. Lidé toho ostrovu modlosluhy jsú a všickni nazi chodie, mužie i ženy, ale každý z nich místo hanebné sobě rukú zakryje. Obilé žádného nemají kromě rýžóv, masem, rýží a mlékem živi jsú. Množstvie mají některakého semene sosimam, z něhož olej dělají. Také ty jisté bryce mají lepšie, než kde v světě, a ty tu rostú. Víno také z dřievie mají, o němž praveno jest v království Samara. V tom ostrovu Stilan nalézají kamenie drahé, jenž slovú rubínové, a těch v jiných vlastech nenajde. Mnoho také safírór, topasóv, ametistóv tu jest i mnoho jiného drahého kamenie. Král toho ostrovu krašší rubín má, jako jej kto vídal ve všem světě, jest tlúšči na pied a šíři na loket. Jest světlý převelmi a beze všie poškvrny, tak že sě zdá, by oheň horúcí byl. Veliký kám Kublaj posly své slal k němu a prosě, aby jemu ten kámen dal, a chtěl-li by jemu tak oddati, že by stálo za dobré město. A on jemu odpověděl a řka, protože jest byl kámen jeho předkuóv, nechce jeho nikdy žádnému dáti. V tom ostrovu lidé nejsú váleční ani branní, ale velmi neudatní. A když s kým válku mají, volají žoldnéře z jiných krajin a zvlášče Saracény.
O království Maabar i Věčší Indii.
Minúc ten ostrov Stilan mil šedesát najde vlast řečenú Maabar, jenž Věčšie India slove. A nenie ostrov, ale jest země silná. V téj vlasti patera královstvie jest; vlast ta, jenž jest velmi bohatá. V prvém téj vlasti království řečeném Var král jest jménem Sonderba, v kterémžto království jest perel veliké množstvíe, neb v moři téj vlasti jest pravá páže morská neb lóno mezi celistvú zemí a mezi jedním ostrovem, kdežto nenie hlubokosti vod mimo desět neb dvanáste kročejí, a některde na dvé, a tu najde dřieve řečené perly. Kupečstvie rozličné tovařišstvo jeden s druhým spolu činie. A mají lodí mnoho malých i velikých a to tovařišstvo provázie lodie, jenž sě vezú na hlubokost vody a lapají velmi veliké slimáky nebo rakvičě, v nichžto jsú perly. A když ti jistí rybáři hlubokosti vody snésti nemohú, výše k lodiem postúpie a v moře zasě sstúpiec, tak pracují celý den. Jsú v tom lóně mořském ryby veliké, že by zamordovaly neb udávily rybáře, když sstúpie do mořě, ale kupci, jenž tudy jedú, k téj strasti takúto opatrnost mají: vozie s sebú některaké čaroděníky, jenž slovú Abrayanym, a ti svými čáry a ďábelskú chytrostí zmámie ty jisté ryby, že nemohú žádného uraziti, a protože ten jisté lov, jakož tu ti rybářie činie, musie býti ve dne, a ne v noci, takéž ti čaroděníci ty ryby jedno na den začarují a večer je pro noc zprostie, neb sě bojie, aby nikto kradmo bez těch kupcóv vuóle do moře nesstúpil a perel nevybral. A tak zlodějie, bojiece sě těch ryb, nesmějí do mořě a nenie žádný, kto by uměl to čarovánie jedno ti Abrayanym, jakož jsú je kupci najali. A ten lov na moři těch perel bývá přes celý měsiec duben až do puól máje. A tehdy těch perel mievají velikéj množstvie bez čísla a potom je kupci roznesú po světě. A ti kupci, kteříž ten lov zakupují od krále, jedno desátý

diel královi dadie všech perel. A těm čaroděníkóm, jakož ryby mámí a začarují, dávají všeho dvadcátý diel. Rybářóm také dosti za jejich práci učinie. A tak od puól máje více tu perel nenajde, ale na jiném místě, jenž od toho jest za tři sta mil vzdáli, jsú perly v moři přes celý měsiec září až do puól měsiece října. Všickni lidé téj vlasti po vše chvíle nazi chodie, avšak hanebná miesta těla svého jedniem rúbkem zakryjí. Též král toho království nah chodí, než na hrdle nese zlatú halži, safíry, smaragdy, rubíny a jiným drahým kamením všudy přikrytú, a ta halže jest velmi drahá. Také na jeho hrdle visí šňóra hedvábná, na níž jest sto a čtyři kamenóv drahých, to jest perly velmi velikej a rubínové. A musie král na všaký den řéci sto a čtyři modlitev ráno na té šňóře svým bohóm ke cti a večer opět tolikéž. Nese také král tři rúchy zlatem tkané na každém ramenu a na stehnu a ty všichny jsú drahém kamením pokladeny. U prstóv také nožních i na ruce nese král drahé kamenie. A to jisté ten král ustavičně na sobě nese. Perly, jakož tu lovie, král sobě lepšie a věčšie béře. Také ten král pět set žen má. A jednomu z svých bratří ženu jeho vzal, ale on hněvu králova boje sě tají téj křivdy.

O království Var a o bludiech jejich.

Lidé jenž přebývají v tom království Var, všickni jsú modlosluhy, mnozí z nich vola za boha mají a jemu sě modli, že vól jest věc přesvatá, aniž vola, když jeho zabijí, ani maso jeho jedie. A když vól který umře, lój jeho vezmúce, své domy jím maží. Mezi těmito modloslužebníky někteří jsú jiného obyčejě, jenž slovú gom; ti vola také nezabijí. Pakli svú smrtí umře neb někto jiný zabie, tehdy dobře to maso jedie. Praví v téj vlasti, že jsú ti z těch pokolení, jakož jsú svatého Tomáše apoštola zahubili, neb žádný z nich nemóž vníti do kostela, kdežto jest tělo jeho; deset člověkóv nemohú jednoho z těch vnésti do kostela toho. V téj vlasti mnoho čaroděníkóv jest rozličnémi obyčeji čarujíce. V téj vlasti mnoho klášterov jest modlám ustavených, v nichžto mnoho modl jest. A mnozí těm modlám, k kterýmž věčší milost a poctivost mají, obětují své dcery, ale panny ty jisté neb děvečky bydlé v domiech otcóv svých. A když mniši, ti modloslužebníci, hod chtie který slaviti, svolají děvečky těm modlám obětované, a ony přijdúce, tanec učinie před modlami a veliké zpievanie. A často ty jisté děvečky jiedlo s sebú přinášějí a stól před modlú připravie a tak tu dlúho státi nechají, jako by veliké knieže znenáhla jeda mohl obědvati. A zatiem ony před modlú zpievají, pléší a vesely jsú i mnie, by tehdy buóh jejich ten jisté jíchu z toho masa jedl. Potom samy sědúc k tomu stolu jedie s velikú poctivostí a dokonajíce to všecko, domóv sě vrátie. Ten obyčej držie ty panny modlám obětované tak dlúho, až za muž vydány budú. V téj vlasti, když král umře, tělo jeho spáliti mají z obyčeje. Rytieře ti, jenž jsú vždy před ním bývali a s ním jezdili, za živa sě v oheň vrhú a hořie s tělem královým mniece, že skrze to na onom světě budúcím jeho vždy tovařišie budú a že by nikdy nemohli odlúčeni býti od jeho tovařišstvie. Také když jiní mužie umrú tu v téj vlasti, mnohé jejich ženy dobrovolně do ohně skáčí za nimi, aby s nimi shořely, když jejich těla pálé, aby na onom světě byly opět jejich ženy. A kteréž to učinie, velmi je lidé chválí. V téj vlasů takovýto obyčej jest: když kto spravedlivě má zahuben býti královým odsúzením, prosí za milost, aby ke cti některé modle mohl sě sám zahubiti, a když jemu tu milost dadie, sberú sě k němu všickni přátelé jeho a k jeho hrdlu nožóv desět ostrých neb dvanást položie a jej na stolici posadiec, po všem městu nesú, vysokém hlasem volajíce: "Aj, tento šlechetný člověk ke cti takovému bohu chce sě sám zahubiti." A když již k tomu miestu přídú, kdežto bývá obecná poprava, onen nuóž v ruku pochytě vysokým hlasem volá: "já sám sě velmi rani" a vezma nóž druhý, druhú sobě ránu učiní a tak sobě množě rány k každé ráně proměnije nóž, až od těch ran i umře. A pak přietelé jeho vezmúc to tělo, spálé s velikém veselím a s radostí. Lidé té jisté vlasti žádného obyčejě v smilství nepočítají za hřiech, aniž mnie, by hřiech byl etc.

O rozličných obyčejích téj vlasti.

Téj vlasti král i všickni jiní malí i velicí na zemi sědají a tak pravíc: "Z zemi smy sě narodili a v zemi sě opět obrátímy. A protož chcem zemi čstíti a žádný by jí neměl vzhrzěti. K brani sě málo hodie anebo nic. A když chtie k boji jíti, oděnie na sebe žádného ani rúcha mají, než ma jedno s sebú tarče a kopie neb lanče mají, žádného zvieřete nikdy nezabijí, než když chtie maso jiesti, káží, aby jim dobytek keréžkolivěk neb zvieře lidé z jiných vlastí zabili. Mužie všickni i ženy na každý den dvakrát těla svá myjí. Ktož by kolivěk toho mězi nimi neučinil, měli by jej za kacieře. V tom království veliká pomsta a spravedlnost děje sě nad vražedlníky a zloději. Vína píti nesmějí, a ktož by byl shledán, že víno pil, byl by beze čsti a k žádnému svědčství by jeho nepřipustili. A také těch v svědky neberú, kterýž by sě v lodi na moře oddal; neb pravie, že jsú to lidé zúfalí.

O jiném položení a novinách.

V tom království nerodí sě koní, a protož král téj vlasti Var a jiní čtyřie králé vlasti Maabar na všeliké léto veliké penieze utratie na koních, i kupují pět dřieve řečených králóv na všaký léto viece než deset tisíc koní. Ale u vlastech okolních, to jest v Kurmos, v Chizi, v Durfar, v Ser a v Gden, jest koní mnoho a dobrých. A odtud je kupci vedú do království Maabar i zbohacují tiem kupci velmi, neb dávají kóň často za pět set uncí střiebra, jenž sě zejde za sto hřiven. A téhož roku bezmála všickni zemrú, neb tu nemohú dlúho živi býti. A protož je musějí na všaký léto měniti neb novotných nakúpiti. A oni žádných maštaléřóv koňóm nemají aneb velmi málo. A aby tam z jiných zemí maštaléřé nešli, kupci, jakož mohú, odvedú, neb sami v Indie koní neumějí chovati. A povětřie to jejich jest koňóm velmi protivné. A jestliže tu klisicě veliká neb svěřepice teče sě s ořem a počne, porodí koníka malitkého a k ničemuž nehodného, že bude mieti nohy všecky špatné a křivé, takže sě k jiezdě nehodí. V téj vlasti dávají koňóm jiesti miesto píce maso vařené s rýží a mnoho jiných krmí vařených dávají jim. Žádné obilé tu sě nerodí kromě rýžě. Tam jest přieliš veliké horko, a protož nazi chodie, dščě nikdy nemají, jedno v těchto třech měsiecích, črvna, srpna a sěčna. A když by nebylo dščě těchto tří měsiecóv, jenž povětří chlad a odvlahu dává, žádný by tu živ nemohl býti pro tesknost horka. V téj vlasti jsú ptáci našim ptákóm velmi nepodobní; tu jsú ptáci řečení austures, črní jako javrani, větší než u Vlašiech, a ty ptáky velmi dobře honie. Tu jsú také netopýři tak velicí jako ti austeres.

O tom městě, v němž svatý Tomáš apoštol leží.

V téj zemi Maabar, to jest u Věcší Indie, jest tělo svatého Tomáše apoštola, jenž jest v téj vlasti krev svú prolil pro Pána Jezu Krista. I jest to svaté tělo v zemi pochováno v jednom malém městě, do něhož málo přichodí kupcóv, protože nenie na takovém miestě, ješto by bylo hodné k skladu kterých kúpí, pro něž by sě kupci tam táhli. Tu jest mnoho

křesťanóv, a také mnoho Saracénů z těch krajin chodie na pút k hrobu svatého apoštola a velmi jej čstie a v čest mají pravíce, že jest byl veliký prorok a jmenují jej Ananiášem, člověkem svatém. A křesťané pak, kteříž k jeho svatému tělu chodie, berú tu zemi, kdežto svatý apoštol zahuben jest, a ta hlina červená sě, a s sebú poctivě domóv nesú. Neb s ní mnoho sě divóv a pomocí děje; když vodú neb čímžkolivěk rozpustie, nemocným píti dadie, mnozí od kteréžkolvěk nemoci zdrávi bývají. Léta božieho tisícího dvústého osmdesátého osmého knieže veliký téj země sebral ve žni rýžě veliké množstvie, a když pokojóv podobných nenie, kte by je měl složiti k svéj vóli, všeckny domy neb pokoje kostela svatého Tomáše apoštola zamiestí, tu své rýžě chovaje proti vuóli stráží toho miesta. A ti jsú jeho velmi pokorně prosili, aby nezamiščoval pokojóv, v nichžto pútníci přebývají, kteříž na pút k svatému apoštolu přicházejí. Tehdy inhed v noci zjeví sě jemu svatý apoštol, držě v rukú železný osten a ten napra jemu na jeho hrdlo, když spáše, die jemu: "Nevyprázníš-li mých pokojóv, kteréž si z svého bláznovstvie bezprávně zamiestil, musíš zlú smrtí zhynúti." A on ihned, jakž protítil, to, co jemu svatý Tomáš rozkázal, naplnil a křesťané Bohu a svatému apoštolu poděkovali, jsúce viděním apoštolském posíleni. Neb ten jistý obecně pravil to jisté viděnie mezi svými. Mnoho jiných divóv děje sě tam často k nazývání apoštola svatého na čest viery křesťanské.

O modloslúžení v tom království.

Všickni lidé v téj vlasti Maabar, mužie i ženy, črni jsú, ale však ne tak sě černi rodie, ale přičiňují sobě černosti veliké pro okrasu, neb maží všickny mládenky třikrát v týden olejem některakém a tiem bývají velmi černi. A toho, ktož najčernější jest, mají za najkraššieho. Modlosluhy, jenž mezi nimi jsú, bohuóv svých obrazy velmi černí, praviece, že všickni bohové jsú černi i všickni svatí. Ale ďábla mají bílého řkúce, že všickni ďábli jsú bílí. A když ti jistí, jakož sě volovi modlé, na vojnu jědú, každý s sebú nese srsti volové na vojnu jiezdní koňóm v hřěvách a pěší v svých vlasích neb na tarčiech uviežie, i věřie, že vól divoký tak veliké svatosti jest, že ktož by kolivěk na sobě neb při sobě jeho srsti měl, že by byl bezpečen ve všech příhodách. A protož srsti jsú u nich velmi drahé.

O království Mutfyly a Odamanty.

Za královstvím Maabar, jdúce po větru, jenž vlasky slove tramuntana, přes mil tisíc, najde královstvie Mutfili, jenž žádnému v daň nenie podrobeno. Ti lidé, jakož tu bydlé, s mléka, masa a rýžóv požívají a jsú modlosluhy. V některých horách toho královstvie, nalézají drahé kamenie adamantp; po dšči chodie lidé na potoky, jimižto voda teče s hor, a když již potokové ti přeschnú, že voda sběhne, tehdy mezi pieskem párají a mnoho adamantů nalézají. Též opět létě u velikej horko nalézají takto: na téj velikéj hoře lezú velmi něsnadně a s velikú prací pro to horko veliké, jenž tu bývá. A také jest nebezpečno velmi tam lézti pro veliké hady, jich tu jest veliké množstvie. Tu jsú mezi horami někaká údolé jako propasti všudy okolo horami příkrými (zavřená), tak že tam žádný člověk dojíti nemóž. A v těch jistéch údolách jest mnoho adamantóv, i jsú pak na těch horách tak bielé orlice proto, že sě tu krmí těmi hady. A protož ti, ktož chtie adamanty mieti, z těch údolé mnoho kusóv masa s hory do těch údoluóv mecí a ti kusové často na adamanty padnú. A pak orlice ty jisté, uzřiece v údolách maso, pustie sě k němu, anebo je tam snědie nebo je nahoru vynesú k jedení; pak ti, ktož jsú pilni těch orlic, vidie-li je, any vzhóru s masem táhnú, sědú-li tu, kdež jich dojíti mohú, běžie tam a odženúce orlice, vezmú maso, na němžto často nalézají adamanty, jenž sě toho masa snadně přidržie; pakli jest, že orlice maso v údolí snědie, jdú potom ti lidé na to místo, ktež ty orlice v noci sědají, protože snědúce maso, požierají i adamanty, jenž sě masa přidržely, a tak nalézají je v jejich trusu pod hniezdy, a tiem obyčejem mají oni v těch horách adamantóv veliké množstvie. A jinde jich na celém světě najíti nemohú. Králé a páni téj vlasti najkraššie adamanty pokúpie a najlepšie sobě chovají a jiné kupci po světu roznesú. Tu dělají některaká plátna, jimžto vlasky řiekají bychiranus, misternějšie a kraššie, než kde v světě móž býti. V téj vlasti jsú skopové věčší než kde na světě. K jedení a k pití všeho dobrého příliš dosti.

O království Lae tu sě píše takto.

Po téj vlasti Maabar jest jíti po větru západ slunce i nalezne vlast, ješto slove Lae, kdežto přebývají Abrayamynové, jenž sě selhati velmi strachují, neb pro žádnú věc oni by lži nemluvili. Jsú také čistého života, neb každý z nich má na své ženě dosti. Cizieho bezděky vzieti neb ukrásti vší věci sě varují. Vína a masa neužívají, žádného dobytšete ani zvieřete nezabijí a jsú modlosluhy. Po ptačím skřeku věci své richtují. A ktyž chcí kterú věc kúpiti, prvé stien svój na slunci obezřie a podlé svého bludu zprávy v svých trziech sě vedú. Málo velmi jedie, veliké utrpenie činie, zdrávi jsú velmi. Často požívají některaké zeliny miesto krmě, jenž velmi pomocné jest k požívaní, nikda púščadlem krve nepúščejí. Jsú mezi nimi některací zákoníci modlosluhy v téj vlasti, jenž ke čsti svým modlám velmi tvrdě život vedú, nazi ovšem chodie, aniž kterého miesta na svém životě kryjí řkúce, že sě z nahoty nestydie, neb žádného hřiechu nemají. Volovi sě modlé a každý z nich jednoho malého volka měděného na čele přivázav nosí. A všickni sě maží některakú mastí, jenž jest udělána z prachu kostí volových s velikú poctivestí. Mis ani taléřóv nemají, když jedie, ale všickni své krmě na suché listie skladú, jenž jsú s jabloní, ješto slovú rajské; nebo na jiném listí syrovém neb zeleném nejedie, ani ovoce zeleného neb nového, ani které zeliny syrovéj, ani kořenie kterého, neb pravie, že všecko zelené neb syrové, což jeho na světě, jest živo a duši má. Protož jeho zahuhiti neb zabiti nechtie, bojiece sě velikého hřiechu dojíti, ktož by je zahubili. Ani také pro túž věc zvieřete kteréhožkolivěk velikého neb malého smějí zabiti. Nikakéž proti svému zákonu hřiechu sě nedopustie, na holé zemi léhají a těla svých mrtvých pálí.

O království Kolyum.

Proti garbynu mil pět set přijde královstvie, jenž slove Kolyum, v němž jest křesťanuóv mnoho a Židóv i také modlosluhy. Tu mají řeč zvláští a krále, a žádnému nenie v daň podrobena. V tom království roste to ovoce, ješto slove byrci, a ti jsú tak velicí jako některaká jablka limony řečená a jsú velmi dobrá. Pepře jest tu množstvie, neb i po lesiech roste i po poli všudy plno jest. Než to dřěvíčko, jakož na něm pepř roste, domácie jest. A sbierají pepř máje, července a června. Tu jest také téj barvy velmi dobré, ješto slove indych, veliké množstvie, jehož požívají barevníci, ješto rozličnú věc barvie. A dělají jej z některaké zeliny. Tu zelinu sbierajíc, kladú v vodu u velikém náčiní a nechají tak dlúho státi, až ta zelina dobře namokne. Potom ji vyložie na slunce, jenž tam velmi horké jest, tak i s tiem náčiním a tak velikým horkem

toho slunce vře ta jistá zelina, až sě i sevře v hromadu, potom pak na maié kusy zřěžíce prodadie a kupci roznesú do našich zemí. V téj vlasti pravá muka jest bydliti pro veliké horko, jenž tu jest, neb kdyby tam vajce v řěku neb v potok vložil, u malé chvíli velmi dobře uvře. Také mnoho kupcóv do téj zemi odjinad přicházejí. V téj vlasti mnoho zvieřat ke mnohým jiných vlastí zvieřatóm nepodobná, neb tu jsú lvové právě černi, beze všie jiné barvy. Tu jsú papúchové rozličné proměny, krašší než ti, jakož k nám za moře přinese. Tu jsú slepice k našim ovšem nepodobné. A všeckno má ta jistá vlast nepodobné jiným vlastem, ptáky, dobytek, zvieřata, vóni rozličnú, a to jest tiem, že jest horká příliš. Obilé žádného nemají kromě rýžě. Víno z cukru dělají. Což k ztravě třeba, toho všeho dosti mají. Hvězdářóv a lékařóv tu mnoho jest. Nazi všichni chodie, mužie i ženy, a všeckni jsú černi. I Hanebná místa života svého pěknú rúškú přikrývají. A všickni obecně smilni jsú, rodičky třetieho pokolenie pojímajá, též i macochy po svých otcóv smrti. A když bratřie zemrú, nevěsty své v domy pojímají, a to po všie Indie držie.

O království Komaří.

Komaří jest vlast jedna a jest v Indie, z niežto viděti móž tu hvězdu, jenž slove polus artikus a vlasky tramuntana. Neb jie viděti nemóž od toho ostrovu, ješto slove Jana, až do téj vlasti Komaří; pakli kto vejde na moře podlé téj vlasti Komaří; za třidcet mil odtud, uzřie tu hvězdu, a zdá sě, jako by byla nad tiem mořem ledva na loket. Ta vlast jest velmi zdivělá a má zvieřat mnoho, velmi k jiným nepodobné a zvláščě opice. Jsú tam kočky, jenž slovú pauly, velmi nepodobné k jiným. Tu jest lvóv, lvic a levhartóv veliké množstvie.

O království Ely.

Jdúce od téj vlasti Komarij k západ slunce přes mil tři sta, nalezne království Ely; ta má zvláščieho krále a řěč. Lidé tu jsú modlosluhy. Král velmi bohatý jest a má veliké poklady, ale nenie mocný, že by mohl mieti posílenie nebo množství lida. Než vlast jest velmi mocná, takže nepřátelé jie uškoditi nemohú. V téj vlasti jest pepře, zázvora i jiného kořenie dosti. A když která lodí odtud sě beníci s kterúžkolivěk kúpí, bojiece sě zlého povětřie na moři neb pro kterúkolivěk jinú věc přitrhnú k kterémužkolivěk břěhu téj vlasti, jestliže příhodú a ne z kterého zvláščího úmysla sě obrátí k nim, tehdy mužie, což na lodi naleznú, vezmú kvaltem a řkúc : "Vy ste chtěli s túto kúpí do jiné vlasti jíti, ale buóh náš a ščestie naše jest velmi dobré, že vás bezděky k nám přivedli. A protož vám béřem, že buóh náš poslali nám to." To zlé děje sě po téj vší vlasti. Mnoho jest tu lvóv i divokých zvieřat.

O království Melibar.

Potom přijíti jest do království Melibar, jenž Většie India jest, v tu stranu k západu slunce. A má krále zvláščieho a řěč, žádnému nenie v daň podrobena. Lid toho království modlám sě modlí. Tu jest ta hvězda polus artikus; zdá sě, by nad mořem byla jedno na dva síhy. V tom království a v království Gozurach, jenž jest podlé něho, jest padúchóv v lodech velmi mnoho, také že na všaké léto z toho dvojího království vycházejí na moře lodí padúších viece než sto, a všickny lodie kupce zlapají a sberú a ti padúši vezú s sebú na lodech ženy své i všeckny děti a bydlé tu na moři létě ten celý čas a činie na moři některaké stavy, aby ty lodie, jenž tudy pojedú, jim nemohly ujíti. A činie ty stavy mořské napřieč moře téj jisté vlasti, tak že jedna lodie těch padúchóv vzdálí sě od druhé za pět mil na moři. A když padúši s jednéj lodie uzříe kterú jinú lodí jedúce, některakém znamením pokynú svým tovařišóm obapolným a oni opět jiným, tak že sě jich sběhne, což jich třeba bude. I sberú všeckno, což na lodech naleznú. A tiem obyčejem žádný jim ujíti nemóž. Lidem těm, kteréž zlapají s loděmi, na životě nic neuškodie, ale poberúce jim lodě i to vše, což mají, je samy prázdny na břěže posadiec, řeknú jim: "Jděte a hleďte, abyste zase zbohatili, snad ješče někdy s jiným zbožím tudyto pojedete, a což zatiem dobudete, přivezte k nám. V téj vlasti jest pepře, zázvora, ořěchóv indských. Tu také dělají některaké plátno, jenž slove buchyranus.

O království Gozirach.

Jiné království slove Gozirach, v němžto jest zvláščí král a zvláščie řeč, i jest to království k téj straně na západ slunce nad mořem Indským. V tom království jsú věčší padúši, než kde na světě; ti, když zjímají kupcě na moři, dávají jim píti morskú vodu s některakém kořením, jemuž tamaryndy řiekají. A proto ti kupci nemohú v sobě nic zachovati, neb ustavičně skrzě ně plove. A to proto padúši jim činie, že kupci uzřiece před nimi skrýti nemohú perly a drahokamy, které spolkli. V téj vlasti jest mnoho pepře a zázvora. Jest tu také to dřievie, s něhož barvu sbierají, a téj tu veliké množstvie mají. To dřevo, na němž roste bavlna, obecně jest zvýši na šest kročejí a plodí let dvanást neb dvacet. Potom pak od dvaceti let k ničemuž sě nehodí. A ta bavlna, jakož na dřěvě roste, do dvanásti let hodí sě plátnu, neb ji přiesti móž. A od dvanásti let až do konce nehodí sě jinému než koltrám a takovéj věci k tomu podobné. V tom království jest mnoho zámiše dobrého, jenž tu velmi šlechtile dělají.

O královstvách Tahakambaoch.

Potom jest přijíti po moři do královstvie čtvera, to jest Tana Kambaoch, Semenach a Rosmakoram, v tu stranu na západ slunce. V kterýchžto královstviech veliké sě kúpě dějí. A každé z toho čtvera královstvie má svého vlastnieho krále a zvláščí řeč a jsú u Věčší Indie. Nenie tu jiného, co bych mienil v svých knihách psáti, jedno o zemiech a o královstviech, kteráž k moři příleží, nebo o některých ostroviech, jenž v tom moři jsú. Neb ty země a vlasti popisovati, což jich v Indie jest na zemi neb po zemi, pracno by velmi bylo a knihám našim prodlenie by přielišné bylo.

O dvú ostrovú, v jednom bydlé mužie bez žen a v druhém ženy bez mužóv.

Po království Resmakoram pět set mil na vysokém moři ku poledni jsú dva ostrovy v třiceti míléch od sebe; v jednom bydlé mužie bez žen a slove jejich jazykem ostrov mužský a v druhém jsú ženy a slove ostrov ženský. Ti, jenž v těch ostroviech bydlé, jsú v jednotu spolu a jsú křesťané. Ženy nikdy nechodie do mužského ostrovu, ale muži chodie do ženského ostrovu a s nimi plné tři měsiece ustavičně přebývají. Bydlí každý v svém vlastním domu s svú vlastní ženú a potom sě do mužského ostrovu vrátí, kdežto ostatek roku ustavičně přebývají. Ženy děti své pacholíčky s sebú držie do čtrnáctého léta; potom je pošlí k otsóm, ženy dcer svých s sebú chovají a jim potřebu dávají a jiného na práci tak nemají, jedne že některakého ovoce toho ostrovu hlédají a péči mají. Ale mužie tělesnú potřebu sobě i ženám i dětóm obmýšlejí. Jsú velmi dobří rybáři, neb velmi mnoho ryb lapají, kteréžto živé i suché kupcóm prodávají a velký zisk na

těch rybách mají a sobě jich k své potřebě dosti ostavují, mléka, masa, ryb a rýže požívají. V tom moři jest rybieho pižma, jemuž latině řěčie ambra, mnoho, neb tu velrybóv velikých mnoho lapají, v nichžto ta jistá ambra jest. Lidé těch ostrovuóv krále nemají, ale biskupa svého za pana mají. Jsú také poddáni biskupovi téj vlasti, ješto slove Skoyra a mají zvláščí řěč.

O ostrovu Skoyra.

Ostrov ten Skoyra leží ku poledni po pěti stech míléch od těch dvú ostrovú, svrchu řečených. Lidé v tom ostrově křesťané jsú, arcibiskupa mají. V tom ostrovu jest veliké množstvie toho pižma rybieho. A tu dělají mnohá plátna bavlnná. Kupčenie tu veliké bývá a zvlášče v rybách. Masem, mlékem a rýží tu živie sě. Ti lidé, jenž tu bydlé, jiného obilé nemají než rýžě. A všickni nazi chodie. Do toho ostrovu mnozí padúši morští vezú, což kupcóm poberú na moři a tu všecko rozprodadie, a oni to rádi kúpie, protože jest modlosluhám a Saracénóm, ale ne křesťanóm pobráno. V tom ostrově mnoho čaroděníkóv jest mezi křesťany. Když by která lodí od ostrovu Skoyra odešla, kterúžto by chtěli čaroděníci zasě přivolati, jakžkolivěk lodí dobrý vietr majíc, s plnú oponú prudce před sě běžela, oni učinie ďábelskú chytrostí a svémi čáry, že vietr obrátí lodi tak, že musie sě zpět zasě navrátiti etc.

O velikém ostrovu.

Odejdúce od toho ostrova Skoyra v tu stranu ku poledni tisíc mil, najde ostrov Madeygastar, jenž jeden z najvěčších a najbohatších ostrovóv, jako v světě jsú, neb má v svém okršku na dli i na šíř okolo sebe mil čtyři tisíc. Lidé toho ostrovu jsú Saracéni, majíce zákon Machometů. Krále nemají, než čtyřem najstarším jest všickno královstvie toho ostrovu poručeno. V tom ostrově viece slonuóv jest, než v které jiné vlasti ve všem světě. Také v světě nenajde tak mnoho zubóv slonových jako tu v tom ostrově. V tom ostrově nejedie jiného masa než slonové, neb jsú shledali, že jest jim to maso zdravějše než jiné. I jest tu velblúdóv množstvie, že sě zdá k vieře nepodobné pro div množstvie neslýchaného, ač by svýma očima obezřěl. V tom ostrově jest mnoho lesóv toho dřievie, na němž roste ovoce červené sandolové, jichžto tu veliké dřievie jest, v němžto veliké kupečstvie sě děje. Tu jest ambry, to jest rybieho pižma veliké množstvie, neb v tom moři velikých velrybóv mnoho lapají, z nichžto pižmo to, ambru, vybierají. Tu jest levhartóv a lvíkóv veliké množstvie i lvóv velikých. Tu jsú jeleni i srny i divoké kozy i také ptákóv množstvie a ptáci jich jsú k našem velmi nepodobni. Jsú tu také rozličnί ptáci, jichžto my zde v našich zemích nemámy. Do téj vlasti pro mnohé kúpě množstvie lodí přichází, ale k jiným ostrovóm na poledni málo přichází lodí, jedno k ostrovu Kamzybar, pro velmi bystrú vodu toho moře. Neb lodie se tam velmi béře brzcě, ale velmi nesnadně se zasě vrátí. Neb ta lodí, ješto z královstvie Maabar do toho ostrovu Madeygastar přišla ve dvaceti dnech, z toho ostrovu Madeygastar móž ledva ve třech měsiecích sě vrátiti zasě do Maabar, protože to moře velmi bystřě běží ku poledni a nikdy sě na jinú stranu zasě neobrátí.

O velikých ptáciech tuto.

Do těch ostrovóv, jakož jsem řekl, lodie nerady jdú pro velikú bystrost toho moře a bývá jeden jistý čas roku, že sě jedno ptactvo tu velmi divné ukazuje, jimžto oni řiekají ruth, a jsú podobni na způsobě života k orlici, ale divně velicí jsú. Pravie, ktož jsú vídali, že peřie jednoho křídla jest na dvanáste kročejí dli. Tlustost peřie a velikost těla jeho móžem znamenati po dlúhosti peřie jeho; i jest tak veliké síly ten pták, že sám jediný slona uhoní a vzhóru jej vznesa v povětřie i upustí, aby spadna zabil sě, a když je tak spadna, na jeho maso sědá i jie. Já Markus, když jsem to prvé slyšal praviece, mněl jsem, by ten pták byl noh, o nichž pravie, že jsú diel podobenstvie ptačieho a diel zvieřěcieho. Ale ti, ktož jsú ty ptáky vídali ustavičně, jistíchu, že nejsú nohové a že nemají žádného podobenstvie zvieřěcího, a že jedno dvě nozě mají jako jiní ptáci. Veliký kám Kublaj do těch ostrovóv své posly slával, aby jednoho posla jeho, jenž tu jat byl, pustili aneb kázali propustiti. A také rozkázal těm svým poslóm, aby tam shlédnúc položenie a divnost vlasti téj, vrátiece sě zasě, uměli jemu vypraviti. A oni vrátivše sě, jatého toho, jehož jsú hledali, zasě přivedli. A mezi jiným, což o těch ostroviech praviechu, řekli jsú, že jsú tam vepřové divocí tak velicí jako buvolové a že jest tam divokých oslóv a jiných zvieřat veliké množstvie, jichžto podobenstvie v našich zemích nemámy.

O ostrovu Kamzibar.

Potom dále jdúce, najde ostrov Kanzibar, jenž v okrsku svém má dvě tisíc mil. Tu mají krále svého a řeč. A všickni, ktož tu bydlé, modlosluhy jsú. Jsú také lidé tlustí, ale k téj tlustosti vysokosti nemají podobnéj. Neb kdyby k který tlustosti vysokost byla, jakož by slušělo, zdáli by sě silní obrové, jakož i jsú silni. Nebo jeden z nich tak veliké břiemě čehožkolivěk unese, jakož by mohli zdvihnúti čtyřie mužové z jinéj vlasti. Také jeden z nich toliko snie jako našich pět. Všickni črni jsú a nazi chodie, jedno hanbu zakryjíc, vlasóv kadeřavost tak hustú mají, že jie vodú ledvy roztáhne. Ústa mají velmi veliká a chřiepí k čelu obrácené a svrchu otevřeno, uši veliké, oči hrozné, ženy jejich též škaredé jsú velmi, ústa veliká mají, chřiepě široké, oči vysědlé, ruce tlusté čtyřikrát než ženy z jiných vlastí. Lid ten živí sě masem, mlékem, rýží a datyly, to jest ovocem palmovým. Vinic nemají, ale pitie sobě velmi dobré z rýžě a z cukru a z jiných věcí ustavičně dělají. Kupčenie jest tu velmi veliké, a zvlášče tu kupují pižmo rybie, ambru, a zuby slonové, neb tu slonóv jest veliká věc a velrybóv v tom ostrovu mnoho lapají. Mužie jsú velmi ukrutní a váleční i lití a smrti sě málo bojie, koní nemají, ale s slony a s velblúdy na války jezdie. A dělají na sloniech dřevěné tvrže tak veliké, že v jedné téj tvrzi stane mužóv dobře oděných k boji do šestnásti neb do dvacěti, kopími neb lančemi a meči i kamením bojují s těch tvrzí. Tvrže ty jisté dskami jsú opeřeny a přikryty. A když chtie k kterému boji neb k pobití táhnúti, napojie slony toho dobrého pitie, jakož sami lidé pijí, aby z toho pitie smělejší a udatnější byli. V tom ostrovu jest lvóv mnoho, jenž lvóm jiných zemí jsú velmi nepodobni, i jiná také zvieřata. Tu jsú ovce všecky bielé, jedno hlavu mají černú a takové jsú po tom všem ostrovu. Tu jsú ta zvieřata, ješto slovú vlasky neb latině gyrafe. Ta zvieřata mají dlúhá hrdla na tři kročeje, přední nohy dlúhé, ale zadnie krátké. Hlavy mají malé, barvy na srsti jsú bielé a červené po všem těle. Ta jistá zvieřátka jsú krotká, žádného neurazie.

O množství ostrovóv.

Jakž jsem kolivěk mnoho psal o Indie, avšakž jsem ješče nepsal o jmenovitějšiech ostroviech. A ty, o nichž jsem svrchu

psáti opustil, jsú podrobeny ostrovům popsaným, neb jest tak veliké množstvie ostrovóv, že žádný živý člověk nemohl by jich všech položení vypraviti, jakž jistí marinářie, jenž viec po moři jedú, i také pěšci, jako po zemi po světě jdú po těch vlastech ustavičně. A jakož mají z písma a znamenánie jiezd mořských moře Indijského, že v moři Indijském v počtě jest dvanást tisíc a sedm set ostrovóv, jakož pravie, těch, v nichž jsú lidé, i těch, v nichž lidí neníe spolu počítajíce.

O vlasti řečený Abastia.

A protož po písaní vespolek jmenovitějších ostrovóv a vlastí Věčšie Indie, jenž sě vztáhla jest od vlasti Maabar až do královstvie Kesmakoram a Menšie Indie, jejíž končiny jsú od královstvie Mutyfily, nynie o vlastech jmenovitějších prostřednie Indie krátčě vypravíme, jenž slove Abastia a jest vlast velmi veliká, jenž jest rozdělena v sedmero královstvie, v nichžto jest sedm králóv, z nichž jeden nad jiné jest a jest křesťan. A jiných šest ve dvě jsú straně rozděleny, neb tři z nich jsú křesťané a druzí tři Saracéni. Křesťané v téj zemi znamenie zlaté mají na čele až do pól nosa. Jsú také v téj vlasti Židóv mnoho, jenž znamenáni jsú na obú lící horúcím železem. A najvěčší král ten v obú vlasti přebývá, ale Saracéni ti přebývají v zadních krajinách téj vlasti v tu stranu, jakož leží vlast Aden. V téj vlasti Aden kázal jest svatý Tomáš apoštol, kdežto jest mnoho lida obrátil ku Pánu Jezu Kristu. V téj vlasti dobřie rytířie jsú a v odění udatní, neb jako ustavičně bojují s žoldánem z Aden, Nubiany a s jinými mnohými rozličných krajin.

O jednom biskupu křesťanském.

Léta Božieho tisícieho dvústého osmdesátého osmého král najjmenovitější téj vlasti Abastie chtěl do Jerusalema Boží hrob navščieviti, a když úmysil svého náboženstvie pánóm svým pověděl, všickni jsú jemu rozradili, aby sám svým životem tam nejězdil, bojiece sě, aby sě jemu na cestě něčso protivného nepřihodilo, neb měl skrzě zemi Saracénóv jeti. I poradili jemu, aby biskupa jednoho svatého téj vlasti ku poctivemu hrobu Božiemu poslal, po němž by tam dary svého náboženstvie poslal. Tehdy král jejich rady poslech, s poctivú obětí toho biskupa tam pošle. A když již zasě jda, po zemi šel ten biskup krále Aden, jehož vlasti lidé jsú Saracéni i mají u velikú nenávist lid křesťanskej, král téj vlasti Aden jme dřieve řečeného biskupa, uslyšav, že jest křesťan a posel králóv z Abastie. A když ten biskup bude před krále přiveden, bude biskupovi král velmi hroziti a veliké hrózě dávati, nepřijme-li zákona Machometova. A biskup ustavičnú myslí u Boží vieře jsa, jasným hlasem dobrovolně sě oddal radějí umřieti, než od viery Božie a od lásky odstúpiti. Tehdy žoldán, král téj vlasti Aden, biskupa obřězati kázal k ohyzdě viery křesťanskéj a krále jeho abastského, jenž viery křesťanské pln bieše. A když již tak biskup, jsa obřezán, bieše puščen a přijde k svému králi abastskému, tehdy král uslyšav, co sě jest biskupovi stalo, velmi sě rozhněvá. A shledaje veliký zástup jezdcóv i pěších i slonóv s tvrzemi proti zemiem krále adenského, zbúří zástupy své. Tehdy žoldán, král adenský maje s sebú dva jiné krále, jide proti němu s velikú vojskú. A sjedúce sě, veliký boj mezi sebú učinie, takže jich mnoho bude poraženo a zbito z vojska krále adenského. A tak král abastský boj obdržav, dále před sě do královstvie adenského mocně jel. Tehdy Saracéni na těch miestech byli sě jemu zasadili, chtiece obrániti, aby dále nejel, i byli poraženi od krále abastského. I bydlil jest král abastský v zemiech krále adenského s svými zástupy jeden měsiec, dobývaje a kaze vždy vlasti jeho. Potom s velikú čstí domóv sě vrátil, nad krále adenského ukrutenstvím pyšně sě pomstiv a nad jeho hřiecha velikostí.

O rozličnosti zvieřat v Abastii.

Lidé téj vlasti Abastia masa, mléka a rýžóv požívají i také oleje toho sěmene, ješto slove latině i vlasky sosyma. Měst mnoho i městěček jest v téj vlasti neb v tom ostrově, v nichžto bývá veliké kupečstvie, neb tu dělají rozličná plátna bavlnná. Tu sě rodie ta zvieřata gyraffe, lvové, levhartové, i jiných mnoho zvieřat k našim velmi nepodobných. Tu jest mnoho divokých oslóv i ptactva rozličných, jichž my zde v našich zemích nemámy. Tu jsú slepice velmi krásné, tu bývá lov veliký zvěře i ptákóv papúchóv i rozličného spósobu. Tu jsú nohové velicí jako oslové, opice, kočky morské, ješto slovú latině neb vlasky katty pauly a druhé katty mamyenos a ty mají tvář ovšem právě jako člověčie.

O téj vlasti Aden takto.

Ta vlast Aden krále má, jemuž žoldán řiekají. Lidé téj vlasti všickni jsú Saracénové a křesťany velmi nenávidie. Tu jest měst mnoho a hradóv. Tu jest také břeh velmi dobrý, k němuž sě scházie mnoho lodí z Indie kořenie rozličného. A kupci ti, kteříž kořenie a jinú drahú vóni kupují, do Alexandrie je vezú. S lodí toho břehu v malé překladúce, sedm dní po vodě vezú, potom vkladúce na velblúdy třidcet dní s velblúdy jdú, až do řeky Alexandrské jedú, ktežto je opět na jiné lodie překladúce, do Alexandrie vezú. Ta cesta je snadnějšie a najkratšie, nežli by kudy ji kupci mohli učiniti, jenž kúpě a koření z Indie do Alexandrie vezú. Tú také cestú mnoho koní vodie do Indie. A král adenský, žoldán, tak veliký mýto béře z téj kúpě, jakož vezú skrzě jeho země, že skrze veliký užitky slove a jest jeden z najbohatějších králóv, což jich v světě jest. Kdyžto žoldán babylonský oblehl jest byl o město řečené Akkon a dobýval jeho léta Božieho tisícieho a dvústého, žoldán druhý z téj země Aden poslal jemu na pomoc, to jest žoldánu babylonskému, z jiezdných třidcet tisíc a čtyřidcet tisíc velblúdóv. A to ne proto učinil, že by žoldána babylonského tak velmi miloval, ale že velikú nenávistí nenáviděl jest křesťanóv. Od břehu královstvie adenského přes čtyřidceti mil jest město jedno jménem Estyer v téj vlasti, jenž záleží k téj straně na puólnoci toho královstvie.lA to město má pod sebú mnoho jiných měst a hradóv a jest poddáno panství krále adenského žoldána. U toho města jest břeh velmi dobrý. A všickni lidé téj vlasti Saracéni jsú. Od toho břehu veliké množstvie koní vedú do Indie. V téj vlasti jest veliké množstvie kadidla bielého a velmi dobrého, jenž z malého dřevíčka, kteréžto podobné jest k jedli, teče; neb ti lidé, jenž bydlé v téj zemi, husto nařezují a často kóry; s toho dřeva a z těch nářezkóv tekú z kóry ven krópě kadidla. Též také i kromě nařezkóv skrzě kóru mnoho téj mokrosti teče pro velikú horkost téj vlasti a potom zsechne neb ztvrdne. Jest také tu palmového dřievie tnnoho, na němž roste ovoce, ješto slove datyli, a toho ovoce jest tu veliké množstvie a velmi dobrého. Žádné obilé tu neroste kromě rýžě, i toho ješče málo roste, protož musejí obilé odjinud tam vézti z jiných vlastí. Ryb tu mají i přieliš dosti a zvlášče tuniny veliké a velmi dobré. A ty ryby obecně jmenují tunina. Vinic nemají, ale dělají sobě víno z datylóv, z rýžóv a z cukru. V téj vlasti jsú ovce maličké, uší nemají, než dva malá rózky. Dobytek téj vlasti, to jest koni, volové, ovcě i velblúdové, rybám jest přivyklý, a to jest obecný pokrm a pastva jejich. Nebo že země těch vlastí velikém horkem sucha jest, proto

se tam nerodí ani tráva ani obilí. A protož ryby dobytku jiesti dávají. Po tři měsiece v rocě, to jest marcě, dubna a máje, bývá tu ryb předivný lov tak, že sě užasne člowěk, vida tak veliké množstvie ryb neslýchané. Ty oni ryby sušiece chovají a celý rok dobytku dávají. Též dobytek téj jisté vlasti ryby nové jako i lidé jedie, ačkolivěk k sušeným rybám jest zvyčený a viece zučený. Činie lidé v téj vlasti z ryb pecny veliké a ty zřěžíc na malé kusy i polejí ty kusy vodú, a když rozmokne, přičiniece múky smiešejí v hromadu, sválejí i schne tu, jakžto právě když chléb dělají z těsta. Potom ty chleby na slunci sušie a tak je chovati mohú celý rok velmi dobřě etc.
O jednéj krajině, jenž Tataři sú obsadili na straně severní.
V některých vlastech v končinách téj strany na puólnoc mnoho Taterów jest, majíce krále svého, jenž jest taterského ao pokolenie velmi velikého krále. A ti Tataři obyčej držie po starých svých předsích, jenž praví Tataři jsú. Všickni jsú modlosluhy a jednoho boha následují, jemuž řiekají Vatygaj, jehož mnie, by vládl zemí i tiem všiem, což sě z země rodí; a protož jej nazývají bohem zemským. Tomu svému bohu křivému modlé a obrazy činie z plsti, jakož i o jiných Tatařiech svrchu psáno stojí a praveno jest. Ten lid ani na hradech ani v městech přebývá, ale v horách a po polách téj jisté vlasti. Těch Tatarów jest velmi veliké množstvie a žádného hole obilé nemají, než masem sě živie a mlékem. V pokoji také velikém bydlé, neb král jejich, jehož poslušni jsú, v pokoji je zachovává. Velblúdów, koní, voluów, ovec a jiného dobytka rozličného veliké množstvie mají. Tu jsú bielí nědvědi velicí velmi, dlí často na dvacet piedí. Tu jsú lišky černé všecky a veliké. Tu jest divokých oslów mnoho. Tu jsú zvieřata malá, jimž oni řěčí rondes, jenž mají velmi zšlechtilé kóžky. Ty kuóžky sobolové slovú. Také jest těch šěrých zvieřátek popelečných veliké množstvie, z nichžto blány zšlechtilé dělají. Tu jsú také zvieřata velmi veliká podlé pokolení svého, jenž slovú faraonovy kočky, jichžto létě tak veliké množstvie nalovie, že jim toho času nemnoho třeba jiného masa k jedení. Tu také jest veliké množstvie divokého zvěři, neb ta vlast divoká a něčso pustá jest.
O jednéj krajině, do nież pro bláto a pro led nemóž jíti.
V krajinách blízkých dřieve řečené země pod panstvím napřed jmenovaného krále jest vlast jiná hornatá, to jest plná hor, v nieżto přebývají lidé, jenž lapají zvieřátka malá, ješto mají kóžky zšlechtilé velmi, to je rondes, o nichž svrchu praveno jest, hranostaji, šěrá zvieřátka, jimžto řiekají vaři, i černé lišky a jiná taková zvieřátka, jichž tu všech jest bez čísla veliké množstvie. A ti lidé, jenž přebývají v těch horách dřieve řečených, tak je chytřě a misterně lapají, že jim málo utéci móž. Koni, volové, oslové, velblúdové neb kterákolwěk jiná zvieřata těžká na to miesto dojíti nemohú, protože ta vlast na rovni má jezera a některaké studnice; a pro přielišnú zimu, jenž v téj vlasti jest, po vše časy na těch jezeřiech jest led, takže lodie odtud jíti nemohú, aniž led jest tak tvrdý, aby těžké vozy neb jiná zvieřata těžká neb dobytek sdržěti mohl. Také všickna jiná rovně, kdež bařin neb jezer nenie pro ty vody, jenž pro množstvie těch studnic neb vrchovin sě všudy vylévají, tak jest blatná, že vozové tudy jeti nemohú ani která zvieřata neb dobytek těžký jíti móž, a jest ta vlast na dli třináste dní cesty, a protože tu jest dřieve řečených drahých koží veliké množstvie, na nichž veliký zisk berú lidé téj vlasti; takú sobě pomoc k tomu vymyslili, aby kupci z jiných krajin k nim mohli dojíti. Na počátku každého dne cesty těch třináste dní cesty, jakož ta vlast dlúhá jest, jakož dřieve praveno jest, ulička jedna jest, v níž drahně domóv jest, v nichžto bydlé mužie, jenž přivozie a přijímají kúpi, a v každé ulici téj chovají psóv velikých do třidceti aneb do čtyřidceti. A ti psi jsú zučeni a zvyklí táhnúti sáně, a protož k každým sániem přivieží šest psóv řádem, jakož slušie. Tehdy, když chtie jeti, podložé pod sáně kóžě nědvědie, na nichžto dva člověky sedíta: to jest kupec, jenž po kóže drahé jde, a vozataj, ješto psy spravuje a cestu dobře vie. A protože ty jisté sáně z dřievie velmi lehkého jsú a vespod velmi uhlazené a psi silni jsú a k tomu úřadu zvyklí a zučení, a také mnoho na sáňky nekladú, psi ti jistí přes bláto je lehce převezú neb přetáhnú a v blátě nevelmi uvieznú sáňky takovým tažením. A když do jiné uličky neb vsi přijedú, jenž jest na konci cesty toho dne prvého, tehdy kupec najme sobě tu jiného vozataje na druhý den cěsty, neb ti prví psi nemohli by stačiti práci téj všié cěsty třináste dní. A tak první vozataj s svými psy domóv sě vrátí. A ten kupec na všaký den mění psy, sáňky i vozataje. A tak k těm horám dojede, kóžek nakúpí těch drahých, týmž obyčejem přes tu rovni do své sě vlasti zasě vrátí. Na těch kóžkách po těch vlastech veliký zisk berú!
O vlasti temnosti, jenž tak slove, kapitole.
V konečných krajinách královstvie tatarského, o němž smy jednak pravili, vlast jiná jest v konci všech krajin, v nichž lidé mohú býti v tu stranu na puól noci, jenž temnost slove, protože slunce tu nedochází, i jest tu temné povětřie, jakžto pravie, kdyžto mrká. Jsú lidé v téj vlasti krásní a velicí, ale bielí velmi, krále nemají ani knieżete, jehož by panství poddáni byli, ale nespósobných obyčejí lidé jsú, velmi hovadsky bydléce. A pak Tatařie, jenž jsú najbliżší těch lidí, často vytiekají na tu vlast temnú, jich dobytek, a což mají, jim pochvátají a mnoho škody jim činie. Neb pro tmu potom domóv by cěsty poznati neuměli, Tataři jědú na klisiciech, ješto mají mladá hřiebata, tak i s hřiebaty. A ta jistá hřiebata, vcházejíce v tu vlast, káží svým strážným, aby tu je drželi až do nich a sami tam jedú do téj vlasti temnej. A když již po chvátají, což najviece mohú, a chtie zasě na světlo vyjeti, svým klisiciem uzdy pustie, aby šly prostě, kamž samy chtíe. Tehdy klisicě řehcíce, k hřiebatóm zasě, kdež je ostavili, na to miesto běžie, a ty, jenž na nich sedie, tam, kamž sě neznali, zpět dovedou. Tímto způsobem obyvatelé této země pochytají hojně hranostajů, varů, sobolů, lišek a jiných podobných zvířat, majících kożešiny velmi vzácné. Odvážejí kůže do sousedních krajin světla, kde na nich vydělají mnoho peněz.
O vlasti ruskéj nebo o Rusích.
Ruská vlast, jenž jest veliká velmi v tu stranu, kdežto stojí ta hvězda polus artykus. V téj zemi lidé křesťané jsú, ale držie v kostelním řádu obyčej řěčský, bielí jsú lidé a velmi sliční, mužie i ženy rusé vlasy majíce. Poddáni jsú v daň králi tatarskému, jemuž v tu stranu na vzchod slunce příležie. Tu jest množstvie veliké drahých kóžek, jakožto sobolóv, hranostajóv, popeličných i jiných takových. Jest také mnoho rudy střiebrné. A jest vlast studená velmi a až do mořě velikého ta vlast se rozkládá. V tom moři jsú některací ostrovové, v nichžto sě plodie neznámí sokolové a rarohové velmi mnoho, kteréžto odtud do rozličných zemí roznesú etc.
Dokonal jsem s Boží pomocí knihy tyto, jenž slovú Milion Markušovy z Benátek, jenž sprvu tyto věci popsal o

obyčejích a o položení krajin na vzchod slunce. A sú dokonány a psány na Letkovicích v sobotu po svaté Markaretě.